Seminarul Teologic Greco-Catolic

«SFINȚII VASILE, GRIGORE ŞI IOAN»
O r a d e a

ITINERAR DE FORMARE PENTRU ANUL I

-antologie de texte-

ANUL UNIVERSITAR
2016-2017

Pe copertă: Masaccio, *Plata tributului*, frescă în capela Branacci din biserica Sf. Maria de pe Muntele Carmel, Florența (Italia)

Textele biblice au fost preluate din:
Biblia, Ed Sapientia, Iaşi 2013

Seminarul Teologic Greco-Catolic
«Sfinții Vasile, Grigore şi Ioan»
Oradea, 2016.

Broşură îngrijită de
pr. Cristian Sabău.

Cuvânt înainte

Fiți bineveniți în Seminar, dragi seminariști din anul I!

Sunt sigur că, pe lângă lucrurile necesare, aduceți cu voi o mare încărcătură de vise şi de proiecte, de speranțe şi de aşteptări! Este un lucru minunat că ați avut curajul să priviți în voi înşivă, în sufletele voastre, şi să ascultați chemarea Domnului, pentru că din moment ce ați ales să veniți la Seminar - înseamnă că ați luat în considerare şi acest lucru, adică să răspundeți chemării lui Isus care vă propune să-I aparțineți şi să fiți slujitorii Lui, semnele Lui printre oameni.

Fiecare dintre noi avem un drum şi fiecare suntem chemați să ne formăm caracterul, să ne completăm cunoştințele, să ne desăvârşim personalitatea. Formarea pentru preoție pe care o începeți în acest an îşi propune să meargă tocmai în această direcție: să vă ajute să vă înțelegeți mai bine pe voi, să îl înțelegeți pe Domnul şi să asumați câteva lucruri ce vă pot fi utile acum şi mai târziu, în munca de apostoli ai Împărăției lui Dumnezeu.

Chemarea la preoție este un dar imens, care trebuie însă înțeles, purificat şi, nu în ultimul rând, trăit. Pentru a vă ajuta pe acest drum al înțelegerii chemării Domnului, îi veți găsi în Seminar pe formatorii

voştri. Profitați de prezența, de cuvintele şi de călăuzirea lor, pentru că munca lor împreună şi pentru voi este forma concretă în care ei sunt chemați să îl slujească pe Domnul.

Itinerarul pe care sunteți invitați să îl parcurgeți în acest an, se constituie ca un ABC al vieții spirituale. În întâlnirile pe care le veți avea, veți fi conduşi pentru a reflecta şi a învăța câteva aspecte despre rugăciune, despre vocație, despre direcția spirituală şi alte numeroase aspecte ale trăirii cu Dumnezeu. La un moment dat, ca semn concret al paşilor pe care îi veți face, vi se va da posibilitatea să îmbrăcați reverenda şi, de atunci încolo, veți putea să arătați exterior acest semn. Este important însă ca imaginii exterioare să-i corespundă şi interiorul vostru, pentru ca să fie armonie deplină între ceea ce arătați şi ceea ce sunteți.

Succes în munca voastră şi în paşii pe care îi veți face!

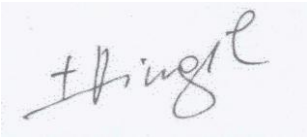

PS Virgil Bercea,
Episcop de Oradea

INTRODUCERE

DESPRE ANUL I: PRIMII PAŞI ÎN SEMINAR

Cu siguranță ceea ce frapează cel mai mult pe un seminarist din **anul I** este diversitatea de seminarişti, diversitate de vârstă, de formare, de experiență. Putem spune că acum voi experimentați ceea ce Sfântul Pavel a intuit mai demult: *nu mai este nici evreu, nici păgân, nici sclav, nici om liber, ci formăm un singur trup în Cristos* (Gal 3,28). Viața voastră fraternă fondează această unitate, însă fără a idealiza situația, ea solicită un **efort constant** din partea voastră. Trăirea în Seminar, presupune şi un **drum uneori sinuos**, în care se consolidează treptat o viață de rugăciune. Relația seminaristului cu Cristos se intensifică.

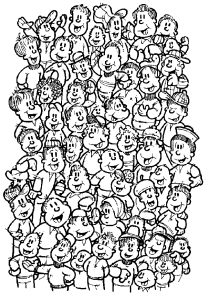

Celelalte rânduieli care se săvârşesc, îşi au menirea de a ne ajuta să-i simțim zilnic prezența, pentru a-L cunoaşte mai bine şi pentru a-L iubi necondiționat. Această etapă pe care o trăiți deschide poarta spre celelalte acțiuni culminante din anii următori. Creşterea spirituală se poate realiza doar dacă punem în practică această dublă mişcare -către frații noştri şi către Dumnezeu-, *cu limitele şi slăbiciunile noastre*, având certitudinea că harul lui Dumnezeu va acționa în inimile voastre în acest moment de discernământ a voinței Sale.

Primul an reprezintă poarta monumentală de intrare în comunitatea Seminarului, locul destinat într-o manieră specifică pentru formarea viitorilor preoți.

Intrând în primul an, seminaristul alege în mod determinat şi precis **să se aşeze pe calea care îl va conduce înspre preoție**. Există două dimensiuni fundamentale în care seminaristul le va trăi în acest interval:

- o **experiență nouă** ce va caracteriza începutul tuturor aspectelor de formare;
- miza **apartenenței la comunitatea** Seminarului.

Există riscul, de multe ori, ca după ce am văzut şi ne-am obişnuit cu viața reală din seminar, **să ne coborâm standardele**, să cădem pradă inerției şi monotoniei zilnice, iar avântul cu care am venit la început să scadă treptat. Uitându-ne prea mult la elementele negative, riscăm să pierdem contactul cu Învățătorul. Viața în seminar nu este uşoară; întâlnim la tot pasul lucruri care ne pot scandaliza, atitudini care ne pot descuraja, cuvinte care ne pot supăra etc.; important este **să ne reamintim permanent *de ce* am venit aici**, de ce am ales acest loc şi nu altul sau, mai precis, de ce am fost chemați aici? Cât ne influențează atitudinile şi reacțiile celorlalți colegi? Cum mă raportez eu la aceştia?

Etapa centrală a primului an este **binecuvântarea seminariştilor care vor îmbrăca pentru prima oară reverenda.** Îmbrăcarea reverendei este un semn care exprimă viața creştină trăită ca şi ceilalți creştini, doar că am ales o direcție precisă. Pe lângă aceasta, este un semn al apartenenței la Cristos, la Biserica Sa şi la comunitatea Seminarului Major: semn vizibil, care invită la responsabilitatea alegerii intrării în Seminar, alegere care nu este o afacere privată, ci lucrare a Bisericii. Biserica invocă la începutul acestui itinerar angajant, binecuvântarea lui Dumnezeu.

CALENDARUL ITINERARULUI DE FORMARE A ANULUI I

- **Întâlnirea 1 -** *11 oct* Întâlnire de **prezentare a itinerarului. Despre reverendă**
- **Întâlnirea 2 -** *18 oct* **Despre vocație**. Vocația din punct de vedere teologic.
- **Întâlnirea 3 -** *25 oct* **Vocație şi har.** Maturitatea psihologică şi vocațională.
- **Întâlnirea 4 -** *1 nov* **Despre rugăciune.** Forme, viața de rugăciune
- **Întâlnirea 5 -** *8 nov* **Dinamici psihologice de auto-cunoaştere personală 1** (împreună cu anul II)
- **Întâlnirea 6 -** *15 nov* **Despre rugăciune.** Rugăciunea continuă, momentele de rugăciune.
- **Întâlnirea 7 -** *22 nov* **Forme concrete ale rugăciunii**
- **Întâlnirea 8 -** *29 nov* **Dinamici psihologice de auto-cunoaştere personală 2** (împreună cu anul II)

6 dec: Liturghia de Sf. Nicolae cu hirotesirea lectorilor şi a ipodiaconilor
17 dec-8 ian vacanța de Crăciun
9-22 ian cursuri

- **Întâlnirea 9 -** *10 ian* **Întâlnire despre binecuvântarea reverendelor**.

30 IANUARIE:
Liturghia de binecuvântare a seminariştilor
care îmbracă întâia oară reverenda

23 ian-12 febr sesiune
13-19 febr vacanță
20-26 febr restanțe

- **Întâlnirea 10 -** *28 febr* **Direcția spirituală ca ajutor** pentru viața de rugăciune
- **Întâlnirea 11 -** *7 mar* **Direcția spirituală ca ajutor** pentru a trăi în comuniune în Seminar
- **Întâlnirea 12 -** *14 mar* **Evoluția istorică a figurii directorului spiritual**
- **Întâlnirea 13 -** *21 mar* **Direcția spirituală. Tinerii de astăzi**, Situația psihologico-afectivă
- **Întâlnirea 14 -** *28 mar* **Figura directorului spiritual în seminar**
- **Întâlnirea 15 -** *4 apr* **Direcția spirituală. Relația de comuniune**

9-15 apr Săptămâna Mare
16 apr –Sf.Paşti
17-23 apr vacanța de Paşti

- **Întâlnirea 16 –** *25 aprilie* **Dinamici psihologice pentru viața de comunitate**

12 iun-2 iul sesiune

Întâlnirea 1 - *11 oct*

ÎNTÂLNIRE DE PREZENTARE A ITINERARULUI

Cuvântul cheie al acestui an: „**Iată-mă: fie mie după cuvântul tău"** (Lc 1,38).

Ținta formării în acest an: inițierea în viața spirituală, alfabetizarea conceptului de vocație. Inițierea în rugăciune şi în direcția spirituală.

Intrarea în Seminar

Seminaristul din anul întâi intră pentru a face parte dintr-o comunitate: cu cât el se va simți aparținător al acestei comunități, cu atât va fi mai eficace şi pozitivă experiența formării, dincolo de orice gratificare umană şi spirituală. Se doreşte ca Seminarul Major să fie acea comunitate de apostoli reuniți in jurul lui Isus Cristos, cu scopul de a se forma la şcoala sa.

Este deci important ca de-a lungul anului întâi, seminaristul să ia la cunoştință importanța valorii comunității ca loc privilegiat al formării şi să se confrunte cu dificultățile pe care le comportă viața comunitară; să ajungă să trăiască cu adevărat ca un aparținător al comunității, deci intrând în ritm, făcându-se disponibil serviciilor, dând dovadă de prezență şi (nu numai fizică); simțindu-se afectiv parte din comunitate, ajungând să considere seminarul ca fiind propria lui casă, punându-se în jocul relațiilor, îndeosebi cu colegii de Seminar.

Formarea umană

Formarea umană a unui seminarist prezintă o importanță particulară. Ca preot, el va trebui să fie capabil să faciliteze interacțiunile inter-umane pentru a obține încrederea şi colaborarea celor din jurul său, pentru a reuşi să învingă toate problemele. Viitorii preoți trebuie să cultive acest ansamblu de calități umane în mod echilibrat, puternic şi liber. Această formare umană trece înainte de toate printr-o conştientizare a bogățiilor dar şi a constrângerilor unei vieți trăite în comun.

Formarea spirituală

Itinerariul personal şi de an al formării spirituale caută să propună şi să verifice în seminarist condițiile unei experiențe solide de viață spirituală orientată înspre preoție.

Seminaristul este invitat să ajungă la acea stare intimă şi familiară cu Domnul, printr-o elaborare şi adeziune graduală la o regulă de viață spirituală, care să-i permită să participe zilnic la Sfânta Împărtăşanie, ascultând Cuvântul lui Dumnezeu, adresându-se Domnului cu rugăciunea Bisericii, cerând şi primind cu credință iubirea sa care iartă.

În cadrul întâlnirilor de formare, teme legate de discernământ, de vocație, de rugăciune şi de direcție spirituală

sunt bazilare pentru începutul drumului de pregătire pentru preoție. Mai apoi, temele dezvoltate în după-amiezile de spiritualitate intenționează, de asemenea, să favorizeze şi să stimuleze creşterea vieții lăuntrice.

Formarea muzicală

1. Scurtă introducere în arta **canto**-ului prin exerciții de **vocalize**. Elemente de impostare a vocii.

2. Introducere în universul **modalității (glasurilor); modalul** ca formă de expresie a cântării bisericeşti; teoria glasurilor bisericeşti; istoricul şi maniera de evoluție a cântării de strană pe teritoriul românesc în cadrul celor două Biserici surori: BOR si BRU. (*Anastasimatarul Uniformizat* şi *Cântările Învierii după modul de cântare al Catedralei din Blaj* (BRU - C. Cherebețiu).

3. **Glasul I** şi **glasul V** (stihiraric şi troparic); aspecte teoretice, de analiză şi comparație; raportul autentic-plagal în dinamica formulelor arhetipale ale modelelor melodice ale celor două glasuri. Arta aplicării formulelor melodice ale modelelor melodice ale celor două glasuri pe textele imnografice ale diferitelor *Laude*… (tropare, condace, stihiri, stihoavne, prohimene, antifoane catavasii, luminătoare etc.).

4. Cunoaşterea **cântărilor fixe** ale *Sfintelor Liturghii* (Ioan Gură de Aur şi Vasile cel Mare), ale Liturghiei *Darurilor Înaintesfințite*, etc).

5. Dicție atentă şi corectitudine gramaticală în exprimare; deprinderea de a ***cantilla*** {execuție vocala la jumătatea dintre

declamaţie si cânt} textele lecturilor din Sf. Apostol şi a celor din cadrul diferitelor Laude dumnezeieşti etc.

6. Scurtă introducere în teoria muzicii.

7. Iniţierea în **arta solfegierii**.

Formarea liturgică

1. Cunoaşterea gesturilor liturgice generale: săvârşirea corectă a Sfintei Cruci, a închinăciunilor, a metaniilor toate acestea când se săvârşesc şi cum anume), adoptarea unei poziţii decente de stat în genunchi, în picioare, sărutarea de venerație a icoanelor sau a Sfintei Evanghelii când este expusă, împărtăşania, plecarea capului (la momentul în care seminaristul este cădit de către celebrant sau în diferite alte ocazii), etc.

2. Cunoaşterea interdicţiilor gestuale din diverse momente şi zile liturgice: îngenuncherea în Perioada Pascală (Duminica Paştilor – Duminica Rusaliilor), în toate Duminicile, venerarea icoanelor în momente neadecvate din timpul ritualului liturgic, rostirea altor rugăciuni în afară de cele comunitare la care cei participanți sunt invitați prin invocații liturgice specifice sau prin natura ritualului.

3. Cunoaşterea rugăciunilor începătoare: *Împărate ceresc..., Sfinte Dumnezeule..., Preasfântă Treime..., Tatăl Nostru....*

4. Cunoaşterea invocațiilor introductive ale psalmodiilor din diferitele Laude (*Vecernie*, *Utrenie*, *Ore de rugăciune* de peste zi, *Dupăcinar*, etc), şi a *Doxologiei* concluzive psalmodiei: *Mărire Tatălui..., Şi acum..., Aliluia...., Mărire Ție, Dumnezeul nostru,...* (cu

sau fără închinăciuni).

5. Cunoaşterea textelor cântărilor fixe ale *Sfintelor Liturghii* (Ioan Gură de Aur şi Vasile cel Mare), ale Liturghiei *Darurilor Înaintesfințite*, şi ale Laudelor dumnezeieşti sau ale devoțiunilor celebrate (Paraclis, Acatist, Calea Crucii, Rozar, etc).

6. Dicție atentă şi corectitudine gramaticală în exprimare.

Dialogul educativ

Seminaristului de anul întâi i se propune să înceapă dialogul educativ cu diferiții educatori prezenți în seminar: rector, părinte spiritual, vicerector. În mod cu totul important, în primul an, seminaristul trebuie să înțeleagă cum se înfățişează şi care sunt rolurile diferitelor figuri educative, pentru a se maturiza atitudinea unui comportament încrezător şi docil în confruntările cu ele.

Figurile educative se pot descrie în felul următor:

Rectorul este educatorul care realizează toate sintezele şi diferitele dimensiuni formative, iar în dialogul personal realizează discernământul în numele Bisericii: el coordonează şi îndrumă toate celelalte prezențe formative (părinte spiritual, vicerector, paroh, familie, eventual psiholog), respectând inviolabilitatea forului extern.

Vicerectorul se îngrijeşte pentru a creşte relația de dialog în interiorul clasei şi de a ajuta pe fiecare în pregătirea pastorală;

Părintele spiritual îndrumă pe calea vieții interioare, spirituale şi umane.

Momentul culminant al anului I: îmbrăcarea reverendei,
-30 ianuarie 2017

În cadrul itinerarului săptămânal de formare, vor fi abordate următoarele teme:

- despre semnificația reverendei şi a purtării acesteia
- despre vocație şi discernerea ei
- despre rugăciune
- despre paternitatea spirituală: ce este un părinte spiritual, care este rolul lui, ce spune Biserica despre importanța lui şi cum poate fi ajutat un seminarist de relația cu directorul spiritual.

Materiale bibliografice pentru itinerarul anului I:

- Broşura de față
- Cristinel Fodor, *Direcțiunea spirituală în seminarul diecezan,* Ed. Sapientia, Iaşi 2004

De asemenea, sunt incluse în broşura de față fragmente din:

- Anton Dancă, *Teologia vocației*, Ed. Presa Bună, Iaşi 2003
- G.D.Duc Dao, *Tu m-ai chemat,* Ed. Serafica, Roman 2005

În această broşură, la sfârşitul spaţiului alocat pentru fiecare întâlnire, veți găsi o **pagină albă** pentru notițe personale. La întâlnirile de formare, este recomandabil ca fiecare să îşi aducă ceva de scris, pentru ca să poată sublinia şi nota lucruri care i se par relevante.

Întâlnirile vor fi moderate de către un formator. Se vor desfăşura alternând lectură din texte şi explicații asupra temelor atinse în acestea. La începerea fiecărei întâlniri va fi desemnat un **seminarist** care, la încheiere, **va face o sinteză** a celor discutate. Acelaşi seminarist, la începutul întâlnirii din săptămâna ce urmează, va prezenta din nou sinteza, pentru reîmprospătarea tematicilor deja discutate.

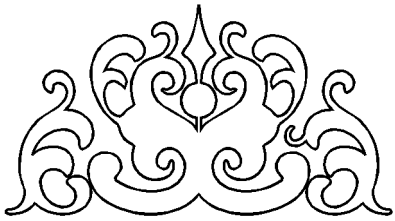

Despre reverendă

Istoricul reverendei. Nu dintotdeauna preoții au purtat reverendă! Se discută în ce perioadă au apărut hainele pe care slujitorii le foloseau ca să facă Sfânta Liturghie (veşmintele episcopale, preoţeşti şi diaconale), dar reverenda a intrat în uz ceva mai târziu. Se pare că adoptarea ei de către cler a avut loc undeva la jumătatea primului mileniu creştin şi s-a întâmplat prin influență călugărească: asemenea monahilor, şi preoții au simțit nevoia să poarte –în afara timpului celebrărilor- o haină distinctivă, care să îi ajute pe credincioşi să îi identifice. În Occident, se consideră că între sec IV-VI dCh –odată cu încetarea persecuțiilor împotriva creştinilor şi cu sosirea în perimetrul vechiului Imperiu Roman a longobarzilor şi a francilor- s-a adoptat pentru clerul secular (=preoții care nu erau călugări) haina reverendei. *Încetarea persecuțiilor* făcea să nu mai constituie un pericol apariția publică în haine care să denote apartenența la clerul creştin. *Invazia migratorilor* i-a determinat pe mirenii laici, încetul cu încetul, să recurgă la haine tot mai puțin lungi (pentru a putea fugi ori pentru a lupta cu dexteritate) în cazul atacurilor neprevăzute; prin urmare, hainele lungi au rămas îndeosebi o prerogativă a claricilor.

Evoluții în îmbrăcămintea bisericească. Dacă este să privim de-a lungul timpului, au existat schimbări şi evoluție în felul vestimentar de a arăta apartenența la cler. Există albume sau almanahuri care ne atestă –de-a lungul veacurilor de existență a Bisericii- o adevărată *modă bisericească*, ce s-a manifestat în tipuri diferite de modele şi croieli (modă nu în sensul rău al cuvântului,

ci ca tendință vestimentară a unei epoci). Aşadar moda bisericească a evoluat în funcţie de stilul anumitor zone geografice ori biserici *sui iuris*.

Spre exemplu, *Papa de la Roma* se îmbracă astăzi în reverendă albă, dar nu a fost din totdeauna aşa. O anumită tradiție afirmă că albul reverendei papale a fost impus de către Papa Pius al V-lea. Înainte de a fi ales Suveran Pontif (1566), Michele Ghislieri era călugăr dominican, adică din ordinul fraților ce se îmbracă în alb. Se spune că, odată ajuns Papă, nu a vrut să renunțe la veşmintele de culoare albă, din respect față de Ordinul Dominican în cadrul căruia şi-a descoperit vocația şi, totodată, în semn de umilință: chiar dacă ajunsese la cel mai înalt rang, voia să arate că nu uită de unde a plecat (un simplu călugăr). După el, succesorii ar fi ales să continuie acest obicei al adoptării culorii deschise. În realitate există mărturii mult mai antice (1086) care ne atestă că Papii aveau deja tradiția reverendei albe.

Reverenda importantă datorită semnificației. Prin urmare, având în vedere evoluțiile şi schimbările de-a lungul secolelor, reverenda nu trebuie absolutizată: nici ca haină, aşa cum nu trebuie absolutizat nici un model anume. Reverenda nu este importantă în sine (esența preoției, a harului şi a lucrării clericului în biserică şi pe stradă - nu stă în materialul ei), ci prin semnificația cu care aceasta este purtată. Vedem foarte bine că în societatea contemporană nu haina contează, ci *spiritul* omului, *ceea ce are de transmis el*, în fapt. Lumea secularizată se mai interesează de religie numai în măsura în care aceasta oferă o alternativă reală,

profundă vidului imens din sufletele oamenilor. Uniformele îi pot impresiona doar pe cei superstiţioşi sau superficiali. Trebuie ţinut un **echilibru**: nici de absolutizat, nici de aruncat haina aceasta: chiar dacă harul nu stă în reverendă, reverenda ajută însă la păstrarea harului.

Semnificaţia cu care ar trebui purtată reverenda. Reverenda este expresia exterioară a profesiunii pe care o facem de-a ne îmbrăca interior în Cristos, pentru slujirea lui Dumnezeu Tatăl. Prezentându-ne în faţa episcopului pentru a primi reverenda, dăm mărturie despre această voinţă de a ne dedica lui Dzeu viaţa şi munca.

Îmbrăcarea exterioară este un semn al dispoziţiei interioare. Tot ceea ce este semn exterior în Biserică (icoane, tămâie, rituri, gesturi, şi chiar sfintele sacramente) sunt simboluri ale unei realităţi interioare, lăuntrice, realitate care are nevoie de semne sensibile pentru a fi exprimată. Pe lângă semnificaţia fizică luată în sine, trupul nostru reprezintă o oglindire a sufletului care îşi arată stările (bucuria, suferinţa, plictiseala, entuziasmul, etc) prin gesturile şi activităţile corpului. Ar fi mult mai greu să exprimăm stările noastre sufleteşti dacă n-am avea un trup prin care să le exteriorizăm.

Tot astfel, Domnul Isus arată prin semnele şi simbolurile Bisericii ceea ce este ascuns ochilor; prin intermediul hainelor bisericeşti, a ornatelor cu care sunt îmbrăcaţi slujitorii altarului, prin riturile şi slujbele care se săvârşesc, Isus ne „explică" realităţile spirituale, *omul nou* care suntem chemaţi să fim, precum şi *lucrarea spirituală* care se realizează în noi.

Reverenda este cea dintâi haină care vine în formarea (şi în viaţa) unui preot. Se cuvine a fi lungă şi de o culoare cât mai întunecată, pentru că "lungimea" închipuie buna cuviinţă, iar "culoarea închisă" (neagră) este icoana smereniei. Culoarea neagră înseamnă *moartea omului vech*i, dezlipirea de lume şi de atracţiile sale; această dezlipire este valabilă atât pentru celibatar, cât şi pentru cel căsătorit, întrucât Isus adresează fiecăruia cuvintele „v-am ales din lume, dar nu mai sunteţi ai lumii" (vezi în evanghelia după Ioan 15,18 şi următoarele), iar misiunea preotului este aceea de a fi un indicator, un trainer, un călăuzitor spre Împărăţia lui Dzeu. Reverenda neagră înseamnă aşadar că pe această lume *nu există nimic mai de dorit decât bunul Dzeu*, nu există nimic care să poată fi pus înaintea Lui! Prin urmare, reverenda poate reprezenta *mormântul* celui care o poartă, prin ea preotul arătând tuturor cum omul trebuie să moară acestei lumi.

Îmbrăcarea reverendei este o declaraţie făcută în faţa întregii Biserici asupra dorinţei de dezbrăcare de vechile obiceiuri, cu intenţia de a-şi schimba stilul, orientarea, traiectoria, aşa precum se schimbă o haină. Reverenda semnifică *declaraţia de a dori să trăieşti această viaţă pământească orientat, impregnat, inspirat de viaţa cerească*. Atunci când te arăţi în reverendă înaintea altora, este ca şi cum ai vrea să comunici că ai murit pentru lume şi că trăieşti pentru Cristos. Reverenda pe care o porţi le aminteşte *celorlalţi* şi – în primul rând- îţi aminteşte *ţie însuţi* acest adevăr şi te invită, te obligă la coerenţă. Reverenda poate fi ca o predică nerostită.

Portul reverendei nu este lipsit de ambiguităţi. Aşa cum se afirma, portul reverendei este bun atunci când presupune motivaţii corecte. Există, însă, şi motivaţii incorecte, ambigue şi

chiar nefolositoare cu care aceasta poate fi îmbrăcată. Reverenda ascunde trupul, însă poate să scoată la lumină goluri şi fragilităţi interioare pe care cel înveşmântat încearcă să le camufleze îndărătul hainei; sau foarte adesea, fragilităţi pe care le observă cei din jur, dar nu şi cel în cauză. Să vedem câteva:

-reverenda/haina bisericească ce devine un idol. Se văd uneori clerici care au un adevărat cult al reverendei şi al hainelor liturgice, arătând o atenţie obsesivă faţă de acestea. Au existat seminarişti care adunau adevărate colecţii de haine bisericeşti (chiar ornate episcopale!), îmbrăcându-se şi făcându-şi fotografii înveşmântaţi cu ele... În cazuri similare, pe lângă faptul că ornatele devin aproape un idol ce capătă mai multă atenţie decât Dzeu însuşi, este la mijloc o problemă patologică ce e mai bine de rezolvat prin metode adecvate.

-reverenda/haina bisericească văzută doar ca treaptă de promovare socială. Pentru anumite persoane există riscul ca, atunci când poartă o haină bisericească, să se simtă dintr-o dată superioare celorlalţi, ca şi cum suişul spre preoţie nu ar fi înaintare pe calea slujirii, ci promovare pe o înălţime de superioritate pur umană (exemplul seminaristului care poartă reverenda în momentele cele mai neoportune, căutând să epateze, să se afirme şi să fie considerat de către ceilalţi ca aparţinând unei caste superioare). Sunt toate trăiri şi atitudini departe de spiritul cu care Biserica propune aceste veşminte. Şi în acest caz, atitudinea revelează goluri grave de personalitate, pe care cel în cauză le ascunde prin ceva exterior. Să nu uităm că unul dintre titlurile Papei, care ocupă rangul cel mai mare din Biserică este acela de

servus servorum (=servul servilor): dacă el însuşi se numeşte aşa, vom putea –ierarhic- să ne considerăm noi mai mult, purtând o haină bisericească?

-reverenda/haina bisericească văzută doar ca drapel al propriului „partid". Aşa cum afirmam, se pot vedea multe tipuri de reverende. Există o oarecare încordare şi în Biserica Română Unită cu privire la tipul de reverendă ce trebuie purtată: *grecească* (fără nasturi) sau *cu nasturi* (cu bumbi, de tip romano-catolic). Este bine să existe o *uniformitate*, care poate fi dictată doar de către episcop. De reţinut însă că e mai importantă atitudinea şi spiritul cu care se îmbracă reverenda. Aduc îngrijorare (revelând că sunt încă departe de spiritul lui Cristos) aceia care, în numele reverendei pe care o poartă ei sau alţii, sunt în stare să lanseze critici, dispreţ, certuri ori dezbinări...

-reverenda/haina bisericească ca impediment. S-a vorbit până acum despre motivaţiile persoanei care poartă reverenda, însă merită să ne oprim şi asupra modului în care este privită *de către ceilalţi* o persoană îmbrăcată în reverendă. În funcţie de reacţiile pe care le au la întâlnirea cu o faţă/haină bisericească, oamenii pot să fie:

-binevoitori -arătându-se plini de admiraţie şi respect;

-indiferenţi -comportându-se ca şi cum nimic nu ar fi;

-ostili/arţăgoşi -pentru aceştia, persoana în reverendă este îndeosebi ţintă a privirilor judecătoare şi zeflemitoare.

În cazul în care intenția sinceră a preotului este aceea de a face apostolat şi de a duce suflete la Cristos, există cazuri în care îmbrăcămintea clericală poate aduce mai multe piedici, decât favoriza aruncarea unui cuvânt bun. Amintim şi de cazul persoanelor care pot să se simtă inhibate şi crispate, copleşite oarecum de haina ecleziastică. Este interesant de observat: chiar dacă eşti aceeaşi persoană, anumiți oameni au o atitudine mai rezervată şi mai închisă, atunci când porți reverendă.

Se impune aşadar **tact, finețe** şi **discernământ**, pentru că hainele bisericeşti ar trebui să ajute, nu să obstacoleze apostolatul. În 1Cor cap 8, sf. Pavel atrăgea atenția asupra delicateții pe care trebuie să o exercite creştinii, pentru a nu-i scandaliza/îndepărta pe cei mai slabi. Este nevoie de discernământ, pentru că alegerea purtării simbolurilor creştine trebuie să țină cont de gradualitatea şi tactul propunerii Evangheliei; a nu se confunda cu atitudinea neghioabă a celor care, din ruşine, ignoranță sau nepăsare îşi ascund credința şi simbolurile ei tipice (spre exemplu, este tot mai des întâlnită atitudinea puțin înțeleaptă a acelora care ar vrea să camufleze cruci, imagini, statui religioase creştine, pentru ca să nu îi ...ofenseze pe musulmanii care sosesc în Europa...).

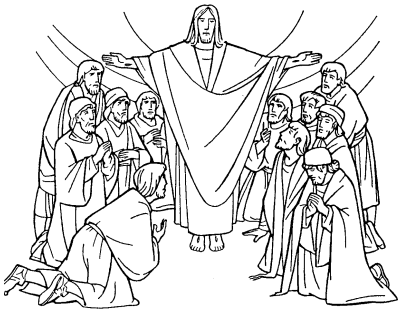

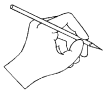

NOTIȚE PERSONALE

Propunem în continuare un chestionar cu întrebări vocaționale. Acesta poate fi parcurs chiar de mai multe ori, la anumite intervale de timp. Sugerăm cu căldură să fie parcurs având a îndemână ceva de scris, pentru a nota răspunsuri, intuiții, întrebări, nelămuriri care vin în minte pe parcursul meditației.

Este mai bine de parcurs întrebările şi de meditat întrebările într-un moment de rugăciune, făcut într-un loc calm şi liniştit, un loc care să aducă şi să inspire prezența Domnului. Este un chestionar foarte diferit de cele de la şcoala de şoferi sau de ceea ce se face la un interviu pentru angajare...

Întrebările şi răspunsurile care vin vor putea, constitui puncte de pornire pentru colocviile cu părintele spiritual şi cu formatorii.

CHESTIONAR DE VERIFICARE VOCAȚIONALĂ

Despre motivațiile vocaționale

(interioare şi exterioare)

a. Exterioare

Care sunt realitățile şi activitățile vieții preoțeşti pe care le cunosc şi le prețuiesc mai mult? Am verificat dacă, în calitate de preot ar trebui să fac şi alte lucruri decât cele pe care le visez şi pe care eventual, le apreciez mai puțin (trei ar putea să fie domeniile

de serviciu ale unui preot: 1) a vorbi/a da mărturie; 2) a se ruga/a celebra; 3) a coordona/a servi). Mă gândesc că aş putea să lucrez în toate aceste sectoare (chiar şi în acelea care-mi plac mai puțin?)

Cu care categorie de persoane mi-ar place să lucrez? Mă gândesc că aş reuşi să lucrez cu dragoste şi cu alte categorii, cu care oricum, preotul are de-a face?

Ce mi-au spus preoții care mă cunosc despre capacitățile mele de-a activa în pastorație?

Mă simt superior, mai coerent sau mai bun decât ceilalți dacă devin preot?

Fug de ceva anume? De istoria mea din trecut sau de viitorul meu? Mă gândesc să «repar» ceva din istoria mea trecută devenind preot?

b. Interioare

Cât de mult mă simt iubit de către Dumnezeu?

Cine este Dumnezeu pentru mine?

Cine sunt *eu* pentru El? Cine sunt *ceilalți* pentru El?

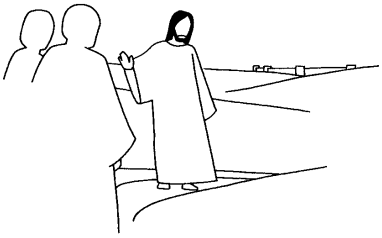

Îmi este drag Cristos, ceea ce El a făcut şi a spus? Cât de mult îmi place să le duc celorlalți iubirea pe care El mi-a dăruit-o şi pe care o nutresc față de El? (=prin a vorbi, a ne ruga împreună, a acționa servindu-i cu

simplitate pe ceilalți…?)

Ce înseamnă Biserica pentru mine? Aceasta reprezintă doar Papa şi Episcopii? Oare înseamnă doar preoți, călugări şi călugărițe? Sau oare doar oamenii care cred şi se roagă astăzi într-un loc concret? Toți oamenii care au crezut, cred şi vor crede, în toate locurile concrete ale lumii?

Am oare impresia că a deveni preot mă face să mă simt mai mult eu însumi?

1. CARACTERUL

a. Cât de mult ştiu *să mă nutresc*?

- fizic (hrană, somn, odihnă);
- afectiv (prietenii);
- social (a da şi a accepta solidaritate, comuniune);
- spiritual (Sf. Scriptură, Euharistie, rugăciune, texte de spiritualitate);
- cultural (cărți, muzică, filme, teatru)?

Cât de mult ştiu să mă apăr şi să mă protejez în perioadele de carență a vreunuia dintre aceste „alimente", intensificând încă şi mai mult alte surse de hrană?

b. Cât de mult reuşesc să fiu comunicativ?

Am nevoie de multă atenție şi încredere din partea altora înainte de a mă deschide şi a comunica cu ei, sau reuşesc să depăşesc destul de bine eventualele distanțe şi dificultăți pe care ceilalți mi le impun?

Doresc cu adevărat să învăț să ascult mereu mai mult?

Învăț oare mereu mai mult să explic cu calm ceea ce ceilalți nu înțeleg imediat?

c. Cât de mult ştiu să colaborez cu ceilalți fără să mă simt manipulat ori inautentic? Învăț acest lucru? Mă gândesc că aş putea să învăț acest lucru mereu mai mult?

Sunt în stare să mă sintonizez bine cu un grup, fără să pierd din originalitatea şi din autenticitatea mea? Învăț acest lucru? Mă gândesc că aş putea să învăț acest lucru mereu mai mult?

Se întâmplă să îmi dau seama că şi alții pot să aibă dreptate şi nu numai eu? Că şi viziunea sau proiectele altora pot să aibă valoare? Îmi dau seama rar sau adesea de acest lucru? Mă simt umilit şi nervos când îmi dau seama că un altul are dreptate, sau ştiu să privesc acest lucru cu seninătate?

Cât de mult ştiu să accept defectele altora? În mod aparte, cele ale acelora care trăiesc în jurul meu şi care, cel puțin teoretic, ar trebui să se comporte după anumite idealuri creştine? Şi în mod deosebit lipsa de coerență a acelora care susțin anumite idealuri, iar apoi nu le mai realizează, sau cel puțin nu întotdeauna?

Reuşesc să nu mă scandalizez?

2. ATITUDINI

a. Isus cere *sărăcia* şi trăieşte împărtăşind cu ceilalți:

Ce anume înseamnă pentru mine a fi sărac şi/sau a împărtăşi?

Ce înseamnă acestea aplicate la planul economic, al puterii, al succesului… îndeosebi în viața de preot?

b. Isus alege doisprezece apostoli şi le cere să trăiască într-un *singur suflet şi o singură inimă*:

Ce anume înseamnă pentru mine a colabora?

Am curajul să contribui la viața comunitară spunându-mi punctul de vedere, chiar şi atunci când am senzația că ceilalți nu îmi oferă spațiu?

Am obiceiul să analizez punctul de vedere al celorlalți?

Când ascult, o fac cu dragoste şi cu demnitate?

Ce anume ar putea să însemne pentru un preot să-i «asculte» pe cei din urmă dintr-o comunitate? Cine ar putea fi «cei din urmă»?

Dacă astăzi nu reuşesc să înțeleg şi să împărtăşesc o lege a Bisericii, mă gândesc că aş putea să înțeleg şi să împărtăşesc valorile pe care, prin această lege, Biserica vrea să le perpetueze? M-aş simți un fals să le explic aceste valori, celor care mă întreabă

opinia oficială a Bisericii, sau mi se adresează aşteptând să audă tocmai această părere?

c. Isus este urmat şi de către un grup de femei: mai mult decât a le separa (cum făcuseră de fapt aproape toate societățile patriarhale), El le cere tuturor o colaborare fără ambiguități. Pentru Împărăția lui Dumnezeu, Isus recomandă fecioria ca pe o valoare.

Biserica noastră primeşte şi consacră în vederea preoției, atât oameni căsătoriți, cât şi celibi. În legătură cu această alegere:

- simt oare iubirea lui Dumnezeu pentru mine atât de puternică, încât să mă facă să dedic *întreaga mea iubire unei comunități*, tot aşa cum aş dedica-o propriei mele familii? În funcție de structura mea afectivă, cum aş putea să îmi găsesc un echilibru personal? În cazul în care aş deveni un **preot celib**, aş reuşi să găsesc şi să primesc momente de afecțiune şi de susținere, parțial în comunitatea căreia mă voi dedica şi în preoți prieteni, dar mai ales în Dumnezeu?
- ştiu să îmi accept impulsul meu sexual care este normal, recunoscându-l ca atare, atunci când acesta îşi face simțită prezența, şi canalizându-l în vederea unei comunicări mai ample (mai mult decât a mă limita să-l combat pe plan personal, sau doar a mă simți umilit şi învins)? Care este istoria mea personală din această privință?

Ştiu să trăiesc anumite prietenii adevărate, să mă bucur de binele şi afecțiunea pe care ceilalți mi le oferă, să împărtăşesc şi altora dificultățile mele?

… Eu nu sunt omul ideal: unde anume am descoperit că am limite, oare simt şi dorința de-a analiza împreună cu altcineva dacă acestea constituie un impediment pentru viața de preot? Ştiu față de cine aş putea să mă deschid în această privință?

Dacă acestea constituie un impediment, m-aş simți motivat să le depăşesc? Cine m-ar putea ajuta să le depăşesc?

Acolo unde nu găsesc răspunsuri, m-ar putea ajuta părerile altora? Ale cui?

Semne care ne spun dacă avem vocație

1. **A avea o anumită sensibilitate pentru lucruri care-i lasă pe alții indiferenți.** De ex. Un gust plăcut pentru cuvintele lui Isus. Unele nu te mai părăsesc şi le reții. «Nimeni nu are o dragoste mai mare decât acela care își dă viața pentru prietenul său».
2. **A avea o anumită înclinație pentru interioritate (liniște).** Oprește-te o clipă şi reflectează.
3. **A simți nevoia să privești, să rămâi liniștit.** Să-ți apleci atenția asupra anumitor lucruri, să-ți dedici timp. De ex. pentru formare, pentru o sesiune. Îți place să-l asculți pe unul care citește, să asculți radioul, să te uiți la televizor, etc. Dacă această dorință te pătrunde, fii atent, ceva se întâmplă.
4. **A descoperi în tine însuți un sentiment de «compasiune »** a nu putea accepta că oamenii suferă, că trăiesc în mizerie ; să-i ajuți pe alții, adesea în taină. Această compasiune pentru oamenii bolnavi (psihic), care-şi pierd speranța. A putea să-i

asculți cu orele, chiar dacă prietenii îți spun «îți pierzi vremea, nu rezolvi nimic».

5. **A avea o oarecare delicatețe** față de copii, față de cei mici și slabi, față de persoane cu handicap, față de cei excluși, etc.
6. În sfârșit elementul cel mai profund: **A suferi împreună cu cei ancorați în rău**: de ex. sclavii drogurilor, ai sexualității necontrolate, cei care duc o viață superficială, care se scaldă în dezmăț și avuții.
7. **A fi sensibil față de cei care sunt ignorați de ceilalți**. De ex. cei care trăiesc în sobrietate și sărăcie. Acolo unde toți consideră că e nevoie de bani pentru a trăi, tu să te simți atras de faptul că acolo nu e cel mai necesar banul.

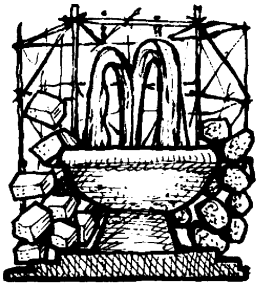

8. **A avea o admirație pentru oamenii sensibili, docili, sensibili la valorile evanghelice.**
9. **A descoperi în tine însuți acea doză de risc**, contrar celor care vor să se asigure împotriva tuturor pericolelor , cei care calculează totul, cei care sunt foarte raționali. Dacă nu te simți bine acolo înăuntru și găsești că fără risc viața este fără rost, s-a aprins un foc care-ți permite să înaintezi.
10. **A descoperi în sine dragostea pentru Biserică**. Iubesc Biserica într-o vreme în care se vorbește rău despre ea, chiar și eu îmi dau seama de multele greșeli din sânul Ei; lucruri care mă fac să sufăr și care îmi provoacă o oarecare indignare față de ea. Este uneori ca și în cazul sentimentelor față de părinții noștri. «Mă plictisesc cu maniile lor, dar în ciuda acestora ar fi foarte trist ca ei să moară.» Adesea o criticăm pe mama noastră

pentru o grămadă de lucruri, dar de ziua ei îi ducem un buchet de flori și-i spunem cât de mult o iubim. La fel este și cu Biserica. Nu știu dacă aș putea trăi cu adevărat fără ea.

11. **A dori ceea ce iubim foarte mult**. Rugăciunea, valorile evanghelice, riscul, compasiunea față de cei păcătoși. Uneori mă întristez atunci când lucrurile pentru care eu am atâta admirație și simpatie nu le simt și alții la fel. Atunci mă simt străin printre ei.
12. **A putea accepta cu ușurință greșelile noastre și a le mărturisi imediat**. Am greșit dar nu trebuie să vină cineva să-mi zică. O știu deja.

Care dintre aceste aspecte v-a reținut atenția?

Pe care dintre ele le-ați experimentat?

Cum, în ce fel?

Întâlnirea 2 - *18 oct*
Vocația din punct de vedere teologic

(din Anton Dancă, *Teologia vocației*, Ed. Presa Bună, Iaşi 2003, selecție din pp. 39-60)

1. Vocația din punct de vedere teologic

(...) Vocația (reprezintă) chemarea lui Dumnezeu şi răspunsul omului prin credință. În cadrul credinței, dat fiind faptul că, în actul său inițial ,aceasta este un har din partea lui Dumnezeu, poartă amprenta iubirii divine.

Problema vocației este foarte bogată în conținut, dar şi complexă. Din acest motiv i s-au dat multe definiții şi în ultimul timp a ajuns să fie aprofundată sub toate aspectele. Cercetarea care a mai rămas de făcut, mai presus de orice, este munca de sinteză şi de punere în concordanță cu ştiințele moderne, în special cu cele psihologice[1], apoi cu spiritualitatea, adică cu drumul pe care îl are de parcurs fiecare persoană, împreună cu toți cei din jur[2], spre a împlini în totalitate voința lui Dumnezeu[3], primind viața Sa în ființa noastră omenească şi lăsându-l pe Spiritul Sfânt să acționeze aşa cum îi place[4].

Micul dicționar creştin catolic este destul de sărac în definirea „vocației" şi spune doar atâta:

---

[1] Cf. *Optatam totius, 2.* Cf. *Lumen entium,* 9. Cf. *Lumen gentium,* 39-41.
[2] Cf. Lumen gentium, 9.
[3] Cf. *Lumen geantium,* 39-41.
[4] Cf. STEFANO DE FIORES - TULLIO GOFFI, *Nuovo dizionario di piritualità.*

„Vocația. (Din lat. *vocatio*, chemare). În sens larg, chemarea făcută de Dumnezeu fiecărui om de a se mântui (cf. *Mt* 16,24; *Fap* 2,40; *ICor* 1,26). În sens strict, chemarea făcută de Dumnezeu la sfânta Preoție sau la viața consacrată"[5].

Vocație înseamnă în mod fundamental chemare. Prin urmare există un subiect extern, un apel obiectiv, şi o disponibilitate interioară de a se lăsa chemat şi a se recunoaşte într-un model care nu a fost creat de cel chemat, ci de cel care l-a chemat.

O altă definiție, mai poetică, o găsim *In verbo tuo:* „Vocația este gândul providențial al Creatorului cu privire la fiecare creatură, este ideea -planul său- ca un vis pe care Dumnezeu îl îndrăgeşte pentru că el îndrăgeşte creatura. Dumnezeu-Tatăl vrea ca acest vis să fie diferit şi specific pentru fiecare ființă"[6].

Vocația atinge conştiința internă a sufletului care se trezeşte, fie la acțiunea harului, fie la un impuls din extern.

Vreau să fac o precizare din cauza unei probleme des întâlnite, şi anume: mulți candidați pentru preoție sau viața consacrată doresc să aibă o certitudine a chemării lor şi nu ezită să o caute prin toate ungherele rațiunii lor, şi, negăsind-o, au impresia că nu sunt chemați. Din păcate, nu ştiu că chemarea nu ține de rațiune, ci este un dar al lui Dumnezeu, care ține de iubirea lui, El are inițiativa. Certitudinea chemării o are acela care caută să răspundă iubirii divine prin gura inimii sale: Iată, vin să fac voința ta!

---

[5] TAMAŞ IOAN, *Micul dicționar creştin catolic.*

[6] OPERA PONTIFICALĂ PENTRU VOCAȚII RELIGIOASE, *Noi vocații pentru o nouă Europă,* 3.

Conştientizarea vocaţiei depinde de temperament, de caracter, adică de integrare şi se desăvârşeşte în afectivitatea matură. Harul nu lipseşte niciodată, dar poate fi acceptat sau refuzat. Însăşi vocaţia este un dar şi implică o desfăşurare, ca o sămânţă purtătoare de valori divine şi care tinde să se dezvolte în forma mişcării, care este viaţa omului.

Conciliul al II-lea din Vatican îndeamnă:

„Profesorii şi toţi cei care se ocupă în vreun fel de educaţia copiilor şi a tinerilor, mai ales asociaţiile catolice, trebuie să se străduiască să-i educe astfel pe tinerii încredinţaţi lor încât aceştia să poată percepe chemarea divină şi să-i răspundă din toată inima [...], fară a neglija niciunul dintre mijloacele bine venite pe care le furnizează psihologia şi sociologia modernă, şi să desfăşoare această activitate cu egală discreţie şi râvnă"[7].

Vocaţia, aşa cum apare din Revelaţie, este tratată de diferiţi autori în special sub aspectul spiritualităţii, adică desemnează drumul pe care îl are de parcurs fiecare persoană individual şi colectiv.

Un expert în problema chemării este părintele Rulla SJ. Conform învăţăturii lui, chemarea este înţeleasă ca o tensiune spre transcendenţa de sine (=autodepăşirea, trecerea dincolo de sine): alegerea vocaţiei nu este în legătură cu ceea ce este persoana sau cum persoana se vede pe sine, ci este în legătură cu ceea ce persoana vrea să devină, a ceea ce ar vrea să realizeze în sine, adică un ideal, cu ajutorul lui Dumnezeu. Realizarea de sine este văzută ca un efect, ca un

[7] *Optatam totius, 2.*

produs colateral al autotranscendenței şi nu ca ceva căutat în mod direct. Chemarea se bazează pe depăşirea eului, fiindcă ea cheamă la urmarea unor valori transcendentale care nu urmăresc, decât indirect, împlinirea de sine: persoana consacrată caută, înainte de toate, „sfințirea numelui lui Dumnezeu, venirea împărăției sale prin dreptate, adică prin împlinirea desăvârşită a voinței sale pe pământ cu aceeaşi exactitate ca în ceruri şi nu se găseşte pe sine decât ca pe un element adăugat la aşa ceva[8]. Conştientizarea chemării colective este pusă în evidență de Conciliul al II-lea din Vatican:

„În orice timp şi în orice neam este plăcut lui Dumnezeu acela care se teme de El şi săvârşeşte dreptatea (cf. *Fap* 10,35). Însă i-a plăcut lui Dumnezeu să-i sfințească şi să-i mântuiască pe oameni nu individual şi fară vreo legătură între ei, ci a voit să facă din ei un popor care să-l slujească în sfințenie. [...] Înfăptuitorul mântuirii şi principiul unității şi al păcii, şi-a construit Biserica spre a fi pentru toți şi pentru fiecare sacramentul vizibil al acestei unități mântuitoare"[9], pentru a duce la îndeplinire voința lui Dumnezeu[10].

Dat fiind faptul că „vocația" este un act al voinței divine, o vom trata sub aspectul ei teologic imanent - **subiectiv şi obiectiv** -, adică aşa cum este în Dumnezeu (subiectiv) şi cum este percepută de fiecare persoană divină (obiectiv). Apoi, dat fiind faptul că această vocație divină ni s-a revelat, şi fiecare persoană umană - creată după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu (cf. *Gen* 1,26) - va

[8] Cf. MANENTI A., V*ocazione, psichologia e grazia,* 11.
[9] Cf. *Lumen gentium, 9.*
[10] Cf. *Lumen gentium,* 39-41.

purta amprenta chemării divine -, o vom privi sub dublul aspect: **subiectiv**, aşa cum o înțelege fiecare în lumina credinței şi, **obiectiv**, aşa cum vede Biserica prin ierarhia ei şi societatea laică chemarea specifică a fiecărui individ.

Aceste probleme despre „chemare" - studiul şi prezentarea ei - n-au fost niciodată mai actuale decât în ultimii ani. Cercetarea se datorează, nu atâta formelor multiple de viață pe care le îmbracă trăirea creştină, cât mai ales fenomenului îngrijorător al scăderii numărului de preoți, persoane consacrate şi de misionari. Conciliul al II-lea din Vatican, primul dintre toate conciliile ecumenice, a tratat problema chemării mult mai pe larg şi a socotit că este de datoria lui să dea un nou impuls cercetării în deplină sintonie cu ştiințele psihico-socio-pedagogice. Rezultatul cercetării a dus la recunoaşterea unui aspect pozitiv chiar în sânul fenomenului de criză: „Este posibil ca în planul lui Dumnezeu diminuarea chemărilor speciale (la preoție, viața consacrată, la misiuni) în Biserică să aibă şi acest motiv: Domnul vrea ca chemarea generală a tuturor celor botezați la *preoția comună* să fie mai bine percepută şi mult mai responsabilă; Domnul vrea să stimuleze pe toți cei botezați ca să-şi dea seama de chemarea lor la această preoție; şi astfel să se angajeze mai activ în acțiunea de promovare a vieții spirituale din sânul Bisericii lui Dumnezeu, în Biserica definită de Conciliu (n.n. adică aşa cum a definit-o Conciliul al II-lea din Vatican: sacrament al unității întregului neam omenesc); şi să nu rămână simpli spectatori pasivi, ci să-şi aducă aportul lor activ colaborând la opera mântuirii"[11].

[11] Cf. BARONI G. citat de STEFANO DE FIORES - TULLO GOFFI în *Nuovo dizionario di spiritualità.*

În particularitatea sa, fiecare vocație este în același timp „necesară" și „relativă". ***Necesară,*** deoarece Cristos trăiește și devine vizibil în trupul său, care este Biserica, și în ucenicul care este o parte esențială a acesteia. ***Relativă,*** pentru că nici o vocație nu epuizează semnul de mărturie al misterului lui Cristos, ci exprimă doar un aspect[12].

Nu ne putem îndoi de faptul că Domnul vrea ca toți creștinii să fie conștienți de preoția lor comună, așa cum o definește sfântul Petru: „Voi sunteți semințe aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile celui ce v-a chemat din întuneric la lumina sa cea minunată" ***(****1Pt* 2,9) -vocație botezială dar credem că, în miezul ei, studiul teologiei vocației trebuie să stimuleze în primul rând apostolatul ucenicilor lui Isus, chemați să-și trăiască vocația lor în așa fel încât credincioșii să-și înțeleagă trăirea preoției lor din trăirea celor înzestrați cu Preoția Ordinului.

2. Cine este Dumnezeu?

Micul dicționar creștin catolic și *Catehismul Bisericii Catolice* ne dau următoarea învățătură despre Dumnezeu:

> „**Dumnezeu**. (Din lat. *Dominus*, Domn, și *Deus*, Dumnezeu). Ființa supremă, spirituală și personală, veșnică și neschimbătoare, atotputernică **și** atotștiutoare, infinită și absolută, care trebuie adorată și slujită. În Vechiul Testament se autointitulează IHWH, adică «Eu sunt cel care sunt» ***(****Ex* 3,13-15). În Noul Testament este numit «iubire» (cf. *1In* 4,8), «Abba» (Tată) care îl trimite pe

[12] Cf. OPERA PONTIFICALĂ PENTRU VOCAȚII RELIGIOASE, *Noi vocații pentru o nouă Europă* 19.

Fiul său, Isus, Cuvântul veşnic, să mântuiască lumea. Însăşi fiinţa sa este adevăr şi iubire. Faptul de a crede în Dumnezeu, Cel Unic, şi a-l iubi din toată fiinţa are consecinţe imense pentru întreaga noastră viaţă: înseamnă a cunoaşte măreţia lui Dumnezeu (numai el **e** mare şi trebuie să fie primul slujit); înseamnă a trăi în aducere de mulţumire (tot ce suntem şi ce avem vine de la el); înseamnă a recunoaşte adevărata demnitate a tuturor oamenilor (toţi sunt făcuţi «după chipul şi asemănarea lui», *Gen* 1,26); înseamnă a ne folosi bine de lucrurile create («Doamne, ia-mi tot ce mă îndepărtează de tine, dă-mi tot ce mă apropie de tine»); înseamnă a ne pune toată încrederea în El în orice împrejurare, chiar şi în restrişte (cf. CBC 222-227)"[13].

Omul care cunoaşte cine şi ce este Dumnezeu şi trăieşte conform voinţei lui, aşa cum se spune în definiţia anterioară, devine un mistic. Cred că nu este lipsit de interes să revenim un pic asupra misticii.

„**Mistică**. (Din gr. ***mystikos,*** tainic, ascuns). O experienţa specială şi profundă de cunoaştere şi de unire cu realităţile dumnezeieşti, acordată în mod gratuit de Dumnezeu. Experienţele mistice, care pot fi însoţite de extaze, viziuni şi alte fenomene de acest fel, sunt de obicei precedate de o practicare serioasă a contemplaţiei şi ascezei şi au loc mai ales în rândul credincioşilor care se dedică în

[13] TAMAŞ IOAN, *Micul dicţionar creştin catolic* (Dumnezeu).

mod intens rugăciunii şi sunt sensibili la prezența lui Dumnezeu. 2. Ramură a teologiei spirituale care tratează experiențele mistice"[14].

Un bun cunoscător în problemele antropologiei creştine, Petre Țuțea, spune: „Mistica cunoaşterii legată de har este singurul mod care depăşeşte tensiunea polară subiect-obiect. Trebuie înțeles jocul spiritual între har-chemare-căutare, între întrebător, permanent neliniştit de căutare şi primitor. Istoria ne arată că certitudinea (chemării) îşi are sediul în mistică"[15].

Dumnezeu **este.** Aşa s-a definit Dumnezeu pe sine însuşi: „Eu sunt cel care sunt". Şi-a definit sapiențial *esența prin existență şi existența prin esență,* cum spun filozofii. Când spunem că „Dumnezeu este" recunoaştem ceea ce este el în sine: ființa care are viața prin sine, în sine şi pentru sine; când spunem: „Dumnezeu **există",** recunoaştem că el s-a făcut pe sine ***carismă*** infinită prin „ex-sistere", ceea ce înseamnă că a ieşit din sine şi se revelează în creație, se dă pe sine istoriei omenirii, timpului şi spațiului în care îşi plasează capodoperele atotputerniciei sale împins numai de iubire.

Dumnezeu este sfânt.

„**Sfințenie**. Atribut al lui Dumnezeu, care exprimă transcendența sa şi separarea sa de orice realitate creată, mai ales de rău şi de păcat"[16].

Odată ce Dumnezeu s-a revelat că **este,** chemarea omului este să dea mărturie

[14] Cf. id., *o.c.* (Mistica).
[15] PETRE ȚUȚEA, *Omul,* 5.
[16] TAMAŞ IOAN, *Mic dicționar creştin catolic* (Sfințenie).

că Dumnezeu **există.** Aceasta este o temă esențială a Bibliei. De la prima la ultima pagină a Sfintei Scripturi putem să urmărim acest proiect la care conlucrează atât Dumnezeu cât şi omul. Cartea Sfântă se deschide cu chemarea universului şi a omului la existență *(Gen* 1-2) şi se termină cu chemarea adresată omenirii răscumpărate pentru a participa la gloria lui Dumnezeu *(Ap* 21-23). Este un dialog vital şi continuu între Dumnezeu care cheamă şi natură-om care răspunde[17].

(...) Nu putem spune că chemarea la existență comportă noțiunea esențială de „vocație", fiindcă, aşa cum spunea sfântul Augustin, Dumnezeu ne-a creat fară nici un aport din partea noastră, dar, din moment ce existăm, suntem chemați să prețuim darul **existenței.** Omul trebuie să-i răspundă Creatorului cu iubire plină de recunoştință. Capodopera Tatălui din sânul creației este ***Fiul Omului,*** Isus Cristos în care a ascuns toate comorile înțelepciunii şi ale ştiinței (cf. ***Col*** 2,3). Noi, ca să fim, n-am fost întrebați, iar dacă existăm, trebuie să dăm răspuns vieții primite. Dat fiind faptul că numai Cuvântul Tatălui născut din veci în sânul său a putut fi întrebat, înainte de a fi om, dacă vrea să fie om, a putut da răspunsul la chemarea existenței sale omeneşti, numai în el şi prin el singur omul poate găsi şi da răspunsul adevărat referitor la propria existență, asupra sensului vieții.

Chemarea la plinătatea vieții creştine şi la desăvârşirea iubirii se adresează tuturor celor care cred în Cristos, oricare ar fi starea şi sfințenia lor[18]. Dumnezeu ne-a făcut părtaşi de „este"-le său, fară concursul nostru, dar vrea să ne facă părtaşi de „sfințenia" sa cu participarea noastră plină de iubire, adică prin

[17] Cf. FECHET ALOIS, *Teologia vocației (uz intern).*
[18] *Lumen gentium,* 40.

existența sa - prin carisma care l-a determinat să iasă din sine - ca noi să existăm, adică să devenim carismă, să ieşim din noi înşine şi să ne înscriem cu iubire în planul său de mântuire din istorie, pentru a face numai binele, pentru a fi sfinți, în conformitate cu chemarea lui Isus: „Fiți desăvârşiți precum Tatăl vostru din ceruri este desăvârşit" *(Mt* 5,48), fiindcă el însuşi s-a înscris în istoria noastră conform chemării Tatălui: „Fiți sfinți, pentru că eu Domnul Dumnezeul vostru sunt sfânt" *(Lev* 19,2). În virtutea acestei chemări spunea sfântul Grigore de Nyssa: „Desăvârşirea creştină nu are decât o limită, aceea de a nu avea nici una"[19].

Oamenii care răspund chemării lui Dumnezeu devin sfinți.

„Sfinți. În sens larg, sunt sfinți toți creştinii care, însuflețiți de virtutea dragostei, trăiesc şi mor în harul lui Dumnezeu **şi** se bucură de fericirea veşnică a raiului. În sens strict sunt sfinți toți acei creştini pe care Biserica i-a ridicat la cinstea altarelor pentru că au practicat în mod eroic virtuțile creştineşti sau pentru că şi-au dat viața pentru credință, îndurând moartea de martiri. În cursul anului liturgic, Biserica îi comemorează pe martiri şi pe alți sfinți, proclamând misterul pascal în aceia şi acelea „care au suferit cu Cristos şi cu el împreună sunt preamăriți; ea pune în fața credincioşilor exemplele acestora, care îi atrag pe toți în Cristos la Tatăl, şi, pentru meritele lor, ea dobândeşte binefacerile lui Dumnezeu" ***(SC*** 104)"[20].

Nimeni să nu creadă că sfințenia îi priveşte doar pe câțiva oameni aleşi dintre cei mulți şi alții să creadă că se pot mulțumi cu un grad inferior de viață spirituală, mulțumiți cu un colțişor

[19] CATEHISMUL BISERICII CATOLICE, 2013; 2028.
[20] TAMAŞ IOAN, *Mic dicționar creştin catolic* (Sfinți).

undeva după poarta raiului, ci absolut toți sunt incluși în această lege - *Fiți sfinți pentru că eu Dumnezeul vostru sunt sfânt* -, fară excepție.

„Toți din Biserică, fie că aparțin ierarhiei, fie că sunt conduși de ea, toți sunt chemați la sfințenie... Domnul Isus, învățătorul şi modelul divin al oricărei desăvârşiri, tuturor şi fiecăruia în parte dintre ucenicii săi, indiferent de ce condiție ar fi fost, le-a predicat sfințenia vieții, al cărui autor şi desăvârşitor este el însuşi"[21].

„Binecuvântat să fie Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Isus Cristos, care ne-a ales în el, înainte de întemeierea lumii, pentru ca să fim sfinți şi fară prihană înaintea lui" *(Ef* 1,4).

Tatăl ceresc, voind să-şi exprime planul său suprem cu privire la noi, ne-a fixat vocația noastră supranaturală. Tocmai această vocație supranaturală dă sens existenței noastre de pe pământ, iar noi trebuie să cunoaştem şi să împlinim voința lui, manifestată nouă în Cristos, ca, urmându-l pe el, să fim fiii săi adoptivi spre slava şi lauda harului său (cf. *Ef 5). Ca să realizăm în Cristos ceea ce Tatăl ceresc ne-a dat* - adică chemarea supranaturală - *ni l-a trimis* pe Spiritul Sfânt în ajutor. Prin urmare nimeni nu are dreptul să se plângă că el nu poate realiza această chemare. Spiritul Sfânt ne umple mintea cu darurile sale - înțelepciune, înțelegere, sfat, putere, ştiință, evlavie, frică de Dumnezeu - pentru a contempla operele divine din natura creată, ca să ajungem la *stasis* (saturația noetică), şi revarsă caritatea în inimi (cf. *Rom* 5,5), pentru a realiza *ex-stais* (contemplarea în iubire, unde mintea nu are acces). Astfel însuşi Spiritul Sfânt dă mărturie sufletului nostru

[21] *Lumen gentium,* 39-40.

că suntem fii ai lui Dumnezeu (cf. *Rom* 8,17), adică sfinți. Sfințenia creştină constă în *efortul depus de noi cei botezați pentru ca să dezvoltăm semințele semănate de Dumnezeu în ființa noastră, spre a dobândi asemănarea cu el*[22].

Ultima amărăciune, declarată insistent de marele filozof român, Petre Țuțea, a fost aceea că nu s-a aflat printre cei aleşi pentru a putea ajunge sfânt. Considera că în fruntea unei tabele de valori absolute se află categoria sfinților[23].

„Blestemat omul care face lucrarea lui Dumnezeu în mod neglijent", spune profetul Ieremia (48,10); cu atât mai mult acela care nici nu ia în seamă chemarea sa la sfințenie.

Fiecare creştin, cunoscându-şi propria slăbiciune, este dator să ceară cu regele-profet David: „Trezeşte-ți puterea, Doamne, şi vino să ne mântuieşti, vino să ne sfințeşti!" (*Ps* 80,3).

3. Dumnezeul chemărilor

Dumnezeu este cel care cheamă. Prin urmare orice chemare este obiectivă în El, o are Dumnezeu în sine, o cunoaşte şi o adresează cui vrea, când vrea şi pentru ce vrea. Cartea citată mai înainte -*Teologia vocației* - enumera 23 de chemări: la existență, la trăirea planului de iubire, la descoperirea împărăției cerurilor, la o decizie asupra eternității noastre, la chemarea de a-l primi pe Cristos etc, şi nu le epuizează.

Universul chemărilor obiective - pe care Dumnezeu le are în sine şi le adresează omului - au un numitor comun: chemarea din ființa sa de a avea un fiu, de a-şi exprima cuvântul şi care se poate defini *chemarea* de a-i fi Fiu: „Tu eşti Fiul meu, eu astăzi te-

[22] Cf. Spidlik TOMAS, *Calea spiritului,* 156.
[23] PETRE ȚUȚEA, *Omul,* 281.

am născut" (*Ps* 2,7). Acest cuvânt este chemare şi răspuns în sânul Tatălui veşnic, este cunoaşterea subiectivă pe care Tatăl o are despre cuvântul-chemare şi este o cunoaştere desăvârşită care îi aduce Tatălui o bucurie veşnică şi, împins de această bucurie, a voit să ne-o împărtăşească şi nouă: „Acesta este Fiul meu cel iubit întru care am binevoit" (*Mt* 3,17) „pe dânsul să-l ascultaţi" (***Lc*** 9,35). Prin urmare, chemarea din sânul Tatălui este Fiul, pe care ni-l face chemare şi pentru noi, izvorul oricărei chemări, fiindcă „prin el s-au făcut toate şi fară de el nimic nu s-a făcut din tot ce s-a făcut" (*In* 1,3), toate au fost chemate la existenţă prin el şi prin el au răspuns *prezent* la chemarea Tatălui: îngerii, cerul şi pământul, omul şi toate fiinţele din întreg cosmosul.

La chemarea Tatălui, răspunsul a venit din sânul său şi este însuşi Cuvântul său cu care cheamă. Chemarea Tatălui este ***vocaţia subiectivă,*** adică în Cuvântul său cunoaşte orice chemare din lume. Prin urmare izvorul oricărei chemări este sfânt, este nobil, este inefabil. Fiul, în care Tatăl îşi află toată bucuria, este ***vocaţia subiectivă-obiectivă*** desăvârşită, fiindcă, spune Isus: „Toate mi-au fost date de către Tatăl meu şi nimeni nu cunoaşte pe Fiul, afară de Tatăl şi nimeni nu-l cunoaşte pe Tatăl decât Fiul şi acela căruia va voi Fiul să i-l descopere" (*Mt* 11,27). Vocaţia subiectivă a Tatălui este Cuvântul şi obiectivă este Fiul în Cuvânt; vocaţia subiectivă a Fiului este Cuvântul şi obiectivă este Tatăl chemării sale, după cum spunea Isus iudeilor: „Dacă m-aţi cunoaşte pe mine, l-aţi cunoaşte şi pe Tatăl meu" (*In* 8,19).

Tatăl cunoaşte pe Fiul şi Fiul cunoaşte pe Tatăl. Cunoaşterea reciprocă - Tatăl îl cunoaşte pe Fiul şi Fiul îl cunoaşte pe Tatăl -porneşte dintr-un singur izvor: Spiritul Sfânt - Spiritul cunoaşterii, fiindcă el singur pătrunde adâncurile lui Dumnezeu (cf. *1Cor* 2,10). Spiritul Sfânt are cunoaşterea subiectivă a Tatălui şi a Fiului şi el constituie cunoaşterea obiectivă a Tatălui şi a Fiului, adică Tatăl şi Fiul se cunosc în acelaşi Spirit şi au aceeaşi cunoaştere a iubirii care îi leagă, fiindcă numai iubirea este legătura desăvârşirii (cf. *Col* 3,14).

Această trilogie - Vocație, Cunoaştere, Răspuns - este izvorul oricărei chemări, oricărei cunoaşteri şi oricărui răspuns.

Tatăl, încântat de Răspunsul la Chemarea sa, revarsă în inimile oamenilor iubirea prin Spiritul cunoaşterii, ca omul să ajungă la desăvârşire - la unirea totală cu Dumnezeu - prin Spiritul Sfânt pe care Tatăl îl dă tuturor acelora care i-l cer prin Cristos (cf. *In* 15,16; ***Lc*** 11,13).

Spiritul iubirii - care a descoperit Tatălui pe Fiul şi Fiului pe Tatăl - fiindcă numai el pătrunde adâncurile lui Dumnezeu - stă la temelia oricărei chemări. Prin urmare orice chemare în Cristos, pentru a ajunge la cunoaşterea Tatălui, ne vine prin Spiritul iubirii, Spiritul revelației divine. Cred că din acest motiv afirmă sfântul Pavel că misterul chemării neamurilor la credință a fost descoperit apostolilor şi profeților de Spiritul Sfânt (cf. *Ef 3,2-6)***.**

Aşadar: persoanele divine sunt izvorul şi modelul oricărei chemări. Ba mai mult, Preasfânta Treime, în ea însăşi, este o misterioasă îngemănare de chemări şi răspunsuri. Numai acolo, în cadrul acelui dialog neîntrerupt, fiecare ființă regăseşte nu numai

rădăcinile sale, ci şi destinul său, adică ceea ce este chemat să fie şi să devină în adevăr şi libertate, în realitatea concretă a istoriei sale[24].

Elementele constitutive ale vocației vin tot din partea lui Dumnezeu. Primul protagonist al vocației este Dumnezeu care, aşa cum ni-l prezintă Biblia, apare ca „acela care cheamă" (cf. *Rom* 9,11; *Gal* 5,8; *1Pt* 1,15); iar caracteristicile fundamentale sunt:

1. Este un act de alegere izvorât din libera şi suverana voință divină. Dumnezeu, din inițiativă proprie, îşi arată iubirea sa față de om alegându-l chiar înainte de a se naşte (cf. *Ier* 1,5; *Gal* 1,15) şi călăuzindu-l pe toată perioada existenței sale pământeşti, oricare ar fi starea reală a persoanei, materială şi spirituală, şi oricare ar fi circumstanțele concrete în care omul, din proprie responsabilitate, ajunge să-şi găsească drumul pe care îl are de străbătut (cf. *Ier* 1,6-7; *Gal* 1,13-14; Ef 1,3-14).

2. Este un act de iubire creativă, personal şi unic. Dumnezeu îl cheamă pe om pe „nume" (*Is* 43,1), adică îl creează în conformitate cu planul vieții pe care l-a făcut cu el (cf. *Gen* 17,5; *Is* 45,4; *In* 10,3-28), Chemarea, prin urmare, „nu vine omului din extern", ci se înscrie în fibrele ființei sale[25]. Dumnezeu este acela care începe un dialog cu fiecare creştin într-un mod original de aşa natură încât fiecare să-i poată răspunde asemenea lui Newton: „Eu am fost creat ca să fac sau să fiu ceva pentru care nimeni altul nu a fost creat. Puțin importă dacă eu sunt bogat sau sărac, disprețuit sau stimat de ceilalți oameni. Dumnezeu mă cunoaşte şi mă

[24] Cf. OPERA PONTIFICALĂ PENTRU VOCAȚII RELIGIOASE, *Noi vocații pentru o, nouă Europă.*
[25] Cf. G. GREGANTI, *Vocazione: dialogo difficile,* Roma, Pontificia Univerita Lateranense, 1969.

cheamă pe nume. Într-un fel oarecare sunt tot atât de necesar pe postul meu, cât de necesar este un arhanghel pe postul său"[26].

3. Este un aspect al revelației divine.

Dumnezeu se coboară la nivelul omului şi deschide un dialog cu el, spre a i se arăta cine este el, ce loc ocupă şi ce trebuie să facă în planul său. Cuvântul prin care el îşi face auzită chemarea este un cuvânt „programatic" (este o comunicare a proiectului divin spre orientarea existenței umane), este un cuvânt „autoritar" (un cuvânt care îl leagă pe om în mod irevocabil), este un cuvânt „transformator" (un cuvânt care dă celui chemat puterea eficace pentru a răspunde), este un cuvânt, judecător" (care luminează sensul corect pe care trebuie să-l aibă viața). Prin urmare legătura dintre vocație şi cuvântul lui Dumnezeu (chemare-cuvânt) este esențială[27].

4. Este o realitate dinamică.

Dumnezeu îl cheamă pe om în orice situație a vieții. Prin urmare, vocația este „o realitate vitală care se conştientizează în mod progresiv în intimitatea unui dialog dintre Domnul, care nu încetează să cheme, şi credinciosul care nu încetează să-i răspundă, în măsura în care el este conştient de această întâlnire personală cu Dumnezeu şi se întăreşte în conştiința proprie de

[26] J. H. NEWMAN, *Le cento vie* di V. DE BERNARDI SJ. - Milano, 1966, 9, citat de STEFANO DE FIORES - TULLO :GOFFI, în *Nuovo dizionario di spiritualità.*

[27] Cf. III CONGRESO NAZIONALE, nr. 23-25; C. MARTINI, *La parola di Dio: vocazione per l'uomo,* în *Vivere e respondere all'appelo di Dio* fa cura Commissione Unitaria Vocazioni ACI, citat din *Nuovo dizionario di spiritualità.*

necesitatea întâlnirii cu fraţii[28]. Acest dialog îşi are începutul în timp şi se va termina în veşnicie[29].

Recunoscând că această temă este adâncă şi greu de pătruns, implicit recunoaştem câtă trebuinţă avem de Spiritul cunoaşterii, adică de iubire, fiindcă numai Dumnezeu este iubire prin esenţă (cf. *1In* 4,8) şi cine îşi deschide inima pentru iubire se naşte din Dumnezeu (cf. id., 4,7).

5. Este un dar universal.

Dumnezeu îi cheamă pe toţi oamenii, toţi sunt creaturile iubirii sale (cf. *LG* 2; *Ap 2; **GS*** 22).

6. Este un dar pentru o misiune specifică fiecărui om. Dumnezeu cheamă pe fiecare om ca să fie o revelaţie vie a iubirii sale pentru întreaga lume. Din acest motiv cheamă Dumnezeu pe fiecare om: ca să-l trimită pe fiecare la o slujire specifică a fraţilor, înzestrat cu un dar personal (cf. ***Ex*** 3; 4,1-19; *Fap* 9,1-19; *LG* 11; *AG 2*, 5, 36)[30].

Primul lucru admis de cel ce îl iubeşte pe Creatorul care l-a chemat este misterul lui Dumnezeu. Ca revelator al misterului personal, Dumnezeu, care l-a creat pe om după chipul şi asemănarea sa (cf. ***Gen*** 1,26), adică tot mister de iubire, vrea ca şi omul să se reveleze fraţilor săi ca mister de iubire[31], fiindcă: „Un

[28] Cf. CONFERINŢA EPISCOPALĂ ITALIANĂ, *La preparazione al sacerdozio ministeriale: orientamenti e norme,* citat din *Nuovo dizionario di spiritualità:*
[29] *Lumen gentium,* 48.
[30] STEFANO DE FIORES — TULLO GOFFI, *Nuovo dizionario di spiritualità.*
[31] Cf. STEFANO DE FIORES - TULLO GOFFI, *Nuovo dizionario di spiritualità.* Cf. CATEHISMUL BISERICII CATOLICE, nr. 2085.

autentic drum vocaţional duce întotdeauna la descoperirea paternităţii şi maternităţii lui Dumnezeu"[32].

4. Vocaţia obiectivă a omului

Omul devine mai om dacă ştie să contemple în sine vocaţia sa de om izvorâtă din iubirea creatoare a lui Dumnezeu. Ce înseamnă a contempla vocaţia?

Contemplaţie. (Din lat. ***contemplaţia,*** contemplare, observare, examinare). „Formă de rugăciune făcută în tăcere în timpul căreia credinciosul reflectează cu iubire la Dumnezeu şi la misterele sale. Când contemplaţia este rezultatul unei exercitări sârguincioase, se numeşte «dobândită» ***(aquisita);*** când este rezultatul unui dar special al lui Dumnezeu, se numeşte «infuză» ***(infusa).*** Conciliul al II-lea din Vatican o numeşte „aderare la Dumnezeu cu mintea şi cu inima" ***(PC*** 5)[33].

Nimeni nu poate ajunge să contemple măreţia propriei vocaţii, dacă nu o cunoaşte şi nu se străduieşte să o trăiască. „În planul lui Dumnezeu fiecare om este chemat la o dezvoltare a vocaţiei... Încă de la naştere, tuturor le este dat în germene un ansamblu de aptitudini şi de calităţi care trebuie fructificate. Deplina lor realizare, rod al unui tip de educaţie primit din ambient şi al efortului personal va permite fiecăruia să se

[32] OPERA PONTIFICALĂ PENTRU VOCAŢII RELIGIOASE, *Noi vocaţii pentru o nouă Europă,* nr. 35.

[33] TAMAŞ IOAN, *Mic dicţionar creştin catolic* (Contemplaţie).

orienteze spre scopul care i-a fost fixat de Creatorul său. Înzestrat cu inteligență şi libertate, el este responsabil de creşterea sa, ca şi de mântuirea sa. Ajutat, şi uneori chiar împiedicat, de cei care-l educă şi înconjoară, fiecare rămâne, oricare ar fi influențele care se exercită asupra lui, artizanul reuşitei sale, fiecare om poate creşte în omenie şi să valoreze mai mult, să fie mai mult decât este"[34]. Ce poate fi mai minunat decât să contempli în tine chipul şi asemănarea ta cu Dumnezeu? Din păcate, acest lucru se uită şi oamenii rămân numai oameni, sau poate chiar mai rău, cum spunea poetul nostru, M. Eminescu: „Lumea-i aşa cum este, şi ca dânsa suntem noi". Numai că Isus a spus-o cu multă amărăciune: „O, generație necredincioasă şi perversă, până când voi mai fi cu voi şi vă voi răbda?" (*Lc* 9,41).

Dacă vocația obiectivă a Tatălui şi a Fiului este Spiritul Sfânt, chemare veşnică de a se contempla în Spiritul iubirii, omul - creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu (*Gen* 1,26) - nu poate avea altă vocație obiectivă mai nobilă şi sfântă decât iubirea. În consecință: răspunsul omului la chemarea de intimitate cu Creatorul trebuie să fie *credința în iubire,* cum mărturiseşte apostolul Ioan: „Noi am cunoscut şi am crezut în iubirea pe care Dumnezeu o are față de noi *(1In* 4,16).

Cât priveşte ***vocația subiectivă*** a omului, adică cunoaşterea chemării pe care el o are în sine despre sine însuşi, când îşi pune problema: Care este rațiunea mea de a fi? şi dă un răspuns cugetat, (...) a-şi pune problema despre sine înseamnă că o chemare îi vine din adâncul ființei sale de om. *Exist.* De ce exist? *Sunt om.* De ce sunt om? *Sunt bărbat.* De ce sunt bărbat şi nu

[34] *Populorum progressio*, 15

femeie? *Sunt femeie.* De ce sunt femeie şi nu bărbat? De ce nu sunt soare, lună, stea, pom sau un animal oarecare? Nu m-am împăcat niciodată cu aporetica (cu ştiinţa întrebărilor fară răspuns) şi totuşi trebuie să fiu de acord cu ea, fiindcă dezvoltă gândirea şi favorizează dinamica spiritualităţii.

Revin la întrebarea: Ce poate fi mai nobil pentru om decât să aibă aceeaşi vocaţie obiectivă pe care o are Dumnezeu însuşi?

Porunca lui Dumnezeu: „Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima, din tot sufletul şi din toate puterile tale" (*Dt* 6,5) nu face altceva decât să conştientizeze demnitatea la care îl cheamă Creatorul. Dumnezeu vrea ca omul să intre în sine, să se cerceteze, să se cunoască şi va descoperi - aşa cum ne arată cărţile sapienţiale ale *Sfintelor Scripturi* - că nu are nimic mai nobil în sine decât iubirea. „Dacă cineva ar da pentru iubire tot avutul casei sale, s-ar face de ocară" (*Ct* 8,7). Am dat doar un citat, dar ele sunt foarte multe şi foarte grăitoare.

Porunca cea nouă a lui Isus: „Poruncă nouă vă dau vouă: să vă iubiţi unii pe alţii aşa cum v-am iubit şi eu pe voi" (*In* 15,12) propune acelaşi ideal divin: fericirea în iubirea veşnic nouă.

Apostolii, mai ales sfântul Ioan şi sfântul Pavel, aduc elogii iubirii, fiindcă cine iubeşte este născut din Dumnezeu, îl cunoaşte pe Dumnezeu, are viaţă veşnică deoarece iubirea nu va înceta, nu va dispărea niciodată (cf. *ICor* 13), fiindcă Dumnezeu însuşi este iubire (cf. *1In* 4,8). Mai ales importanţa acestei sintagme este nespus de valoroasă. Dumnezeu este iubire, adică tot ceea ce este în Dumnezeu, toată fiinţa lui Dumnezeu este iubire: Dumnezeu în esenţă este iubire. Iubirea, chiar şi cea umană, este voinţa de a face bine, este actul voinţei care atrage spre bine. În Dumnezeu, fiinţa infinită, iubirea este voinţa infinită a binelui care se îndreaptă spre

binele infinit care este Dumnezeu însuşi. Prin urmare, iubirea în Dumnezeu este o complacere infinită cauzată de binele infinit în care el îşi află întreaga fericire; şi totuşi Dumnezeu nu închide în sine izvorul fericirii - iubirea -, ci o revarsă în afara sa, chemând la viață un număr indefinit de creaturi spre a le împărtăşi din bunătatea sa, spre a le face părtaşe de fericirea sa. El, care este iubire, creează oamenii printr-un act de iubire şi tot prin iubire activă îi păstrează în existență şi-i călăuzeşte spre fericirea lor, orientându-i spre sine, Binele suprem şi facându-i capabili de a-l iubi[35].

Biserica propune iubirea în „n" feluri şi caută să conştientizeze caritatea din viața şi virtutea eroică a sfinților, mai ales a martirilor. „Acum Dumnezeu a revărsat din abundență iubirea sa în inimile noastre prin Spiritul Sfânt, care ne-a fost dat; de aici urmează că primul dar, şi cel mai important, este iubirea, cu ajutorul căruia iubim pe Dumnezeu mai presus de orice lucru şi pe aproapele din iubire față de El", spune Conciliul al II-lea din Vatican[36].

Iubirea şi harul formează un tot indisolubil. Este imposibil să trăieşti în harul lui Dumnezeu, dacă se refuză iubirea. Este imposibil să devii *părtaş al naturii divine (2Pt* 1,4) fără iubire; deoarece numai acolo este *Dumnezeu-iubire*, unde este harul. Dar cu cât credinciosul creşte în iubire, cu atât mai mult trăieşte prin har în Dumnezeu, în intimă comuniune cu el şi se ajunge până acolo că omul numai trăieşte pentru sine, ci pentru Dumnezeu,

[35] Cf. GABRIELE DI S.M. MADDALENA, *Intimità divina,* 35

[36] *Lumen gentium*, 42.

fiindcă se face părtaş al naturii divine şi numai în aceasta se simte fericit şi împlinit[37].

5. Răspunsul: credința în iubire

Când am vorbit despre revelație am spus că ea trebuie să aibă: un revelator, un mesaj de transmis, un destinatar şi un răspuns la mesaj. Revelatorul este Dumnezeu, mesajul este chemarea la mântuire, destinatarul este omul şi răspunsul este *credința în iubirea revelatorului.*

Ce este credința?

> ***MDCC*** răspunde aşa: **Credință**. (Din lat. ***credere,*** a crede). „Virtutea teologală prin care noi credem în Dumnezeu şi acceptăm tot ceea ce el ne-a spus şi ne-a revelat şi ceea ce Biserica ne-a propus să credem, căci el este însuşi adevărul Creştinul trebuie nu numai să păstreze credința şi să o trăiască, ci să o şi profeseze, să-i dea mărturie cu îndrăzneală şi să o răspândească" (cf. ***CBC*** 1814-1815)[38].

Pe scurt: ***Credința este răspunsul omului la chemarea lui Dumnezeu.***

Autorul *Scrisorii către Evrei* dă o definiție mai profundă: *Credința este adeverirea celor nădăjduite, dovada lucrurilor nevăzute (11,1).*

Sfântul Toma de Aquino, recunoscut pentru acuitatea minții sale în a defini şi în a sintetiza adevărurile revelate, spune:

---

[37] TOMA DE AQUINO, *Summa theologiae,* 2-2, 16.6.

[38] TAMAŞ IOAN, *Mic dicționar creştin catolic* ("Credință").

Credința este deprinderea minții prin care începe în noi viața veşnică şi care face ca mintea să-şi dea consimțământul realităților care nu se văd[39].

Definiția cea mai cunoscută în teologia dogmatică este: *Credința este începutul mântuirii omului, fundamentul şi rădăcina oricărei îndreptățiri (fără de care este imposibil să fim pe plac lui Dumnezeu şi să ajungem la comuniunea fiilor săi)*[40].

Din aceste definiții se desprinde necesitatea credinței, necesitatea răspunsului uman, deoarece numai ea singură apare ca poarta care introduce în viața veşnică, supranaturală. Autorul *Scrisorii către Evrei* spune clar: „Fără credință este cu neputință să-i fim pe plac, deoarece cine se apropie de Dumnezeu trebuie să creadă că el există şi este răsplătitorul acelora care îl caută" (10.6).

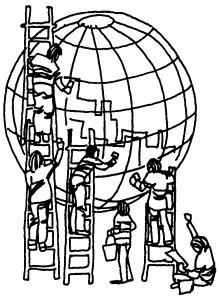

Antropologia istorică şi arheologia demonstrează că omul din sine este o ființă religioasă, are *simțul religios.* Dar să vedem ce este religia, ca să înțelegem acest simț religios.

Religie. (Din lat. ***ligare,*** a lega, sau ***religare,*** a lega din nou, sau: a lega de ceva).

1. „Atitudinea fundamentală pe care ființele umane trebuie să o aibă față de Dumnezeu, Creatorul şi Răscumpărătorul lor. Virtutea morală a religiei se manifestă prin adorarea, slujirea şi iubirea lui Dumnezeu din toată inima. A-l adora pe Dumnezeu, a te ruga, a-i aduce cultul ce i se cuvine, a îndeplini făgăduințele şi

[39] TOMA DE AQUINO, *Summa theologiae,* II-II, q. 4 A 1c.

[40] DENZINGER-SCHONMETZER, *Enchiridion Symbolorum, deflnitionum et declarationum de rebus fldei et morum* 1532.

voturile făcute lui sunt acte ale virtuții religiei ce țin de ascultarea față de porunca întâi a Decalogului: «Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, să nu ai alți dumnezei afară de mine». Datoria de a-i aduce lui Dumnezeu un cult autentic îl priveşte pe om atât la nivel individual cât şi la nivel social" (cf. ***CBC*** 2105; 2135).

2. „Totalitatea riturilor, practicilor şi ongăciuftilor prin care un popor sau o societate obişnuieşte să fie în legătură cu divinitatea sau sacrul"[41].

Afirmația lui Petre Țuțea este expresivă: „Omul religios este «pur» şi «simplu»"[42].

„Nevoia de a crede este atât de trebuincioasă omului ca şi nevoia de a şti. Un om fără credință este o ființă incompletă", susține Rene Bazin (scriitor francez, 1412-1491) şi: „Cei care nu au cât de puțin grijă de cele religioase, nu cunosc jumătate din viața lor şi încă pe cea mai frumoasă, jumătate din istorie, jumătate din iubire şi jumătate din ceea ce se numeşte milă"[43].

Merită de amintit rolul crucial jucat de atitudinea firească a unei persoane în orice drum către credință sau dinspre ea. Cardinalul Newman remarca odată, cu luciditatea cunoscută , că „într-o bună dispoziție credința e uşoară", dar „fară bună dispoziție nu poate fi". Ține de însăşi natura deciziilor privitoare la religie ca ele să nu fie legate de rațiune, şi să poată implica un puternic element ce ține de sentimentele persoanei despre sine şi despre existență[44]. O regulă de aur pentru cei cu indispoziții este:

---

[41] TAMAŞ IOAN, *Mic dicționar creştin catolic* (Religie).
[42] PETRE ȚUȚEA, *Omul,* 11.
[43] BOURCEAU P.D. *Pentru a fi un om,* 68.
[44] NEWMAN, citat de MICHAEL PAVEL GALLAGHER în *Ajută necredinței mele,* 48.

nu schimba nimic, niciodată, atâta timp cât te afli în indispoziție. Tradusă în termeni moderni şi aplicată la sfera credinței şi necredinței, regula poate fi lărgită astfel:

1. Recunoaşte că poți acționa din cauza emoțiilor negative nerecunoscute, care, la rândul lor, pot fi generate de diverse dureri care nu prea au de-a face cu lumea credinței.

2. Dacă acest lucru este adevărat, mergi înainte şi repereazăți mănunchiul tipic de emoții negative; vei vedea probabil că se află sub incidența uneia sau alteia dintre categoriile menționate: teamă, ostilitate, indiferență, ambiție etc.

3. Nu lăsa ca aceste stări sufleteşti ascunse să-ți influențeze căutarea credinței; dacă sunt prezente, nu vei putea decide bine. Aşteaptă să treacă furtuna, cu credința în ceva, care odată a avut un sens.

4. Numai atunci când te afli într-o stare de libertate interioară eşti dispus în mod pozitiv față de tine şi față de viață, fiindcă atunci eşti pregătit pentru a lua o decizie importantă[45].

Pe de altă parte, un însemnat număr de filozofi exagerează rolul credinței. „Noi suprimăm ştiința, spunea Kant (filozof german, 1724-1804), pentru a o înlocui cu credința". Fichet (umanist francez, rectorul Universității din Paris, 1433-1480) susține că argumentele noastre, pe care le susținem uneori cu dârzenie, nu vin din ştiință, ci din credință. Tot astfel pentru Maine de Brian, cunoştințele noastre se bazează pe credințele

[45] Cf. MICHAEL PAVEL GALLAGHER, *Ajută necredinței mele,* 51-52.

noastre. Hamilton (filozof scoţian, 1788-1856) deosebeşte pe acestea de celelalte şi neagă raţiunii primul rol în cunoaştere.

Aceştia, şi alţii, definesc credinţa drept condiţia a toată gândirea şi a toată siguranţa. Adevărul este că prin ştiinţă se subînţelege tot ce se poate cunoaşte prin singura putere a minţii, iar credinţa duce la adevărurile pe care ştiinţa nu le poate atinge, pe când credinţa completează şi desăvârşeşte raţiunea, dându-i lumina sa[46]. „Scepticismul e o infirmitate, o boală a sufletului"[47]. „Etnologia modernă a studiat toate popoarele. Ea n-a găsit nici un singur popor care să fie străin de ideea dumnezeirii"[48]. Cred că toate acestea îl făceau pe antropologul Petre Ţuţea să susţină că de fapt atei nu există, ci numai „oameni orfani de Dumnezeu"[49].

Dat fiind faptul că iniţiatorul vocaţiei este Dumnezeu şi mesajul său adresat omului porneşte din iubire, „iubirea este vocaţia fundamentală şi înnăscută a oricărei fiinţe omeneşti"[50]. Deşi consimţământul credinţei nu este niciodată un impuls orb al sufletului, totuşi, pentru a consimţi mesajului evanghelic, ca să ajungem la mântuire, este necesară iluminarea şi inspiraţia Spiritului Sfânt, deoarece credinţa, chiar şi atunci când nu lucrează prin caritate, este tot darul lui Dumnezeu. A trăi în „darul lui Dumnezeu" înseamnă a se bucura de iubirea lui.

Cu toate că harul are un rol determinant în actul credinţei, totuşi acţiunea omului nu este înlocuită de har. În credinţă, harul nu intră în concurenţă cu forţele umane, ci le face libere şi apte

---

[46] BOURCEAU D P., *Pentru a fi un om,* 70.
[47] Cf. id., ac, 72.
[48] Cf. id.,ac,76.
[49] PETRE ŢUŢEA, *Omul,* 66.
[50] CATEHISMUL BISERICII CATOLICE, nr, 2392; *PC* 11.

pentru o acțiune şi mai înaltă; el nu degradează omul pătruns de har reducându-l la starea de robot, nu distruge responsabilitatea sa personală şi interioară, ci mai curând o face cu adevărat liberă[51].

A refuza credința în iubirea pe care Dumnezeu o are față de om înseamnă a perturba toate relațiile cu el şi cu semenii. Rugăciunea devine inutilă şi plictisitoare dacă nu suntem convinşi că stăm în fața lui Dumnezeu care ne ascultă. Mărturisirea păcatelor, primirea sfintei împărtăşanii şi celelalte sacramente sunt neglijate când nu le vedem eficacitatea. „În trecut, spune Tomâs Spidlik, citirea Ceaslovului începea cu Crezul. Aceasta, pentru a atrage atenția, când era necesar, să-ți reînnoieşti credința înainte de rugăciune"[52].

Relațiile cu aproapele, dacă pierdem din vedere credința în trupul mistic al Bisericii şi în fraternitatea cu Cristos, se reduc la un numitor comun: relații pur umane, care apoi foarte uşor degenerează în inumane. Credința ne învață să fim modeşti în opinii, şi să ne străduim în a cunoaşte adevăratul sens al Scripturii. De aceea, cel pătruns de adevărul vocației venite de la cuvântul lui Dumnezeu, ascultă învățătura Bisericii şi părerea altor credincioşi, îl ascultă cu plăcere pe cel care trebuie să fie ascultat. Încăpățânarea, intoleranța, desconsiderarea, inflexibilitatea în judecată sunt semne ale unei credințe slabe.

În lumina adevărului divin, multe aşa-zise probleme actuale devin mai puțin importante. Cu încredere în Providența divină este uşor de întreprins efortul pe cărarea vieții de pe

---

[51] CHERU M.D., *La foi dans l'intelligence,* 18, citat de FERENȚ EDUARD în *Teologia fundamentală.*

[52] SPIDLÎK TOMÂS, *Izvoarele luminii,* 114.

pământ în mijlocul tuturor evenimentelor favorabile sau potrivnice. Acest lucru îl ilustrează foarte bine cuvintele sfântului Robert Bellarmin:

> „Munții ne par mari, pentru că sunt aproape; stelele, în schimb, chiar dacă sunt incomparabil mai mari, par puncte mici. Dacă am fi în cer, stelele ar apărea enorme, cum sunt în realitate, iar munții ne-ar apărea drept grăunțe de nisip. Oamenii acestui pământ, care au inima lor legată de această lume, consideră drept enorme lucrurile pământeşti. Când obțin o moştenire sau ajung la onoruri, sunt plini de bucurie. Când pierd un bănuț, îi deranjează pe toți cei din jur. În schimb, cel care îl slujeşte pe Dumnezeu, care locuieşte în înaltul turn al credinței, este atât de departe de lucrurile de pe lumea aceasta, că toate aşa-zisele probleme şi importante îi par jocuri de copii. Comparând cu veşnicia, toate nenorocirile lumii nu îi sperie mai mult decât înțepăturile unui țânțar"[53].

Prin urmare, a crede în iubire, înseamnă a fi fericit. Acest adevăr se verifică şi în viața a doi tineri care, dacă părinții nu sunt de acord cu căsătoria lor, sunt dispuşi să renunțe la moştenire, onoruri etc, dar nu la iubirea lor, deşi trecătoare, pe când ă crede în iubirea lui Dumnezeu înseamnă a-şi asigura fericirea veşnică.

6. Valoarea vocației particulare

Dacă sfântul Toma de Aquino spune că teologia este o ştiință adevărată, (...) dar subordonată deoarece primeşte principiile sale de la ştiința lui Dumnezeu, iar vocația universală

[53] Cf. id.,o.c, 114.

este teologică, fiindcă Dumnezeu a chemat toate din nimic la existenţă, putem spune că şi vocaţia individuală, deşi este mistică şi nu se poate încadra într-un sistem fiindcă îşi are sediul în mistică, totuşi o putem încadra în ştiinţă fiindcă este subordonată teologiei subordonate ştiinţei lui Dumnezeu; adică este o parte a întregului sistem teologic.

Catehismul Bisericii noastre Catolice spune: „Vocaţia omenirii este de a manifesta chipul lui Dumnezeu şi de a fi transformată după chipul Fiului unul-născut al Tatălui. Această vocaţie îmbracă o formă personală, pentru că fiecare este chemat să intre în fericirea divină; ea priveşte însă şi comunitatea umană în ansamblul ei"[54]. Prin urmare: toţi oamenii împreună, şi fiecare în particular, au acelaşi scop izvorât din sensul vieţii, adică de a-l găsi pe Autorul vieţii, fiindcă există o anumită asemănare între unirea Persoanelor divine şi unirea dintre toţi oamenii, pe care trebuie s-o realizeze fiecare şi cu puterile proprii prin frăţietatea care îşi are sediul în iubirea unică, aşa cum ne-a arătat Cristos, anume că trebuie să-l iubim pe Dumnezeu şi pe aproapele cu aceeaşi iubire (cf. *Mt* 22,37-38), fiindcă numai iubirea este legătura desăvârşirii (cf. ***Col*** 3,14; ***GS*** 24)[55].

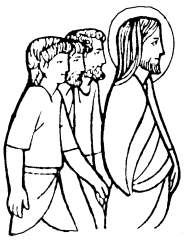

Legea Veche este primul stadiu al legii revelate referitoare la colectivitate şi individ. Prescripţiile ei morale sunt rezumate în cele zece porunci. Preceptele Decalogului pun fundamentele vocaţiei omului făurit după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu; ele interzic ceea ce este contrar iubirii faţă de Dumnezeu şi de

[54] CATEHISMUL BISERICII CATOLICE, nr. 1877.
[55] Cf. id.,ac.,nr. 1878.

aproapele şi prescriu ceea ce este esențial. Decalogul este o lumină oferită conştiinței fiecăruiom în parte pentru a forma o conştiință colectivă prin care să înțeleagă mai bine chemarea şi căile lui Dumnezeu. În acest scop, spune sfântul Augustin, „Dumnezeu a scris pe tablele Legii ceea ce oamenii nu citeau în inimile lor"[56].

Dacă din conştiința individuală se formează conştiința colectivă, aceasta din urmă are o forță mai mare şi ea este indispensabilă pentru realizarea vocației particulare. Spre a atinge acest scop, societatea trebuie să respecte dreapta ierarhie a valorilor, care „subordonează dimensiunile fizice şi instinctive dimensiunilor interioare şi spirituale" în fiecare individ, ajutându-l să-şi realizeze vocația. În special, binele comun rezidă în condițiile de exercitare a libertăților naturale care sunt indispensabile pentru înflorirea vocației omului[57].

Cel care intră în poporul lui Dumnezeu prin credință, concretizată în Botez, Mir şi Euharistie, sacramentele inițierii creştine şi care constituie temelia vocației comune - devine părtaş la vocația unică a acestui popor: vocația sacerdotală: „Cristos Domnul, preot ales dintre oameni, a făcut din noul popor «o împărăție de preoți pentru Dumnezeu, Tatăl său»"[58].

Fiecare creştin primeşte vocația individual de la Dumnezeu, dar şi-o împlineşte şi-o desăvârşeşte în Biserică, fiindcă Biserica deține tezaurul sacramental al Botezului, Mirului şi Euharistiei. Acest lucru îl realizează în comuniune cu toți membrii Bisericii, fiindcă toți primesc de la Biserică cuvântul lui

---

[56] Cf. SF. AUGUSTIN, *Psal 57,*1-12, citat de CATEHISMUL BISERICII CATOLICE, nr. 1962.

[57] Cf. CATEHISMUL BISERICII CATOLICE, nr. 1886 şi 1907; *CA* 36; *GS 26.*

[58] *Lumen gentium,* 10.

Dumnezeu, iar Biserica primeşte din evanghelie revelarea deplină a adevărului despre om. Când îşi împlineşte misiunea de a vesti evanghelia, ea îi atestă omului, în numele lui Cristos, propria lui demnitate şi vocaţia de comuniune cu toţi fraţii; îl învaţă exigenţele dreptăţii şi ale păcii care îi uneşte pe toţi în credinţă, speranţă şi dragoste. Prin urmare putem susţine că chemarea individuală îşi are materia primă de sus, de la Dumnezeu, iar forma de jos, de la Biserică. Valoarea integrală este din tot, din chemarea de a fi Biserică, parte din trupul mistic al lui Isus. Tot Catehismul Bisericii noastre Catolice spune clar despre felul în care creştinul îşi desăvârşeşte vocaţia în cadrul comunităţii ecleziale, fiindcă de la Biserică învaţă exemplul sfinţeniei, având ca model pe preacurata Fecioară Măria[59], care mijloceşte belşugul harurilor, şi care arată că cei care o cinstesc înaintează rapid pe calea desăvârşirii (...).

[59] Cf. CATEHISMUL BISERICII CATOLICE, nr. 2030 şi 2419.

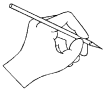

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 3 - *25 oct*
Vocație şi har. Maturitatea psihologică şi vocațională.

(**text preluat din:** Anton Dancă, *Teologia vocației*, Ed. Presa Bună, Iaşi 2003, pp. 141-150)

1. Afectivitatea matură

Nu se poate vorbi de afectivitate matură într-o persoană, dacă ea nu a realizat mai întâi caracterul uman, adică acea „totalitate a dispozițiilor permanente care determină comportamentul specific al unui individ în toate împrejurările vieții". Deseori obişnuim să cerem credincioşilor mult, ca de exemplu: „Trăirea în Isus rezumă totul, facilitează totul, aşază pe creştin în acele raporturi tainice cu Dumnezeu, permițându-i să-şi realizeze vocația sa, comuniune care se exprimă minunat prin aceste puține cuvinte: prin Isus să intrăm în relații de intimitate cu Dumnezeu Tatăl nostru, în Spiritul Sfânt, ținta subzistentă a iubirii veşnice"[60]. Frumos spus, dar oare ne dăm seama câți dintre cei cărora ne adresăm n-au nici forma cea mai rudimentară a unui caracter uman. Cum poate urca cineva pe treapta de sus, când nu a călcat cum trebuie nici pe treapta de jos? Am afirmat despre caracter că este a doua natură; cine şi l-a însuşit practică virtuțile morale cu uşurință şi în mod permanent, având o mare dispoziție pentru valorile transcendentale necesare formării afectivității mature.

[60] BERNADOT M.V. *De la Euharistie la Sfânta Treime*, 14.

Ce este afectivitatea matură?

Afectivitatea matură stă în canalizarea energiilor spirituale - raționale şi afective - către persoana lui Cristos, iar această Persoană divină devine atât de importantă pentru creştin încât este înglobată în viața personală şi se serveşte de ea pentru a-şi defini propria identitate[61].

Cu alte cuvinte, poate ajunge la afectivitatea matură numai acea persoană care este capabilă de integrare.

Ce este integrarea? Pe scurt:

Integrarea este procesul de formare a caracterului.

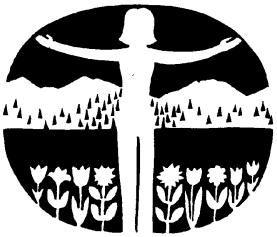

Deci: prin integrare se înțelege acel proces prin care, în funcție de structura individuală a fiecărui om, diferitele aspecte ale vieții psihice, socio-culturale şi etico-religioase, sunt coordonate şi unificate spre realizarea unuia sau mai multor obiective generale ale fiecărei persoane aparte. Prin urmare: gândurile şi dorințele, imboldurile şi sentimentele, atitudinile conduitei, idealurile şi motivațiile să nu existe şi să nu funcționeze ca părți izolate, ci în perfectă armonie.

Am văzut că „armonia" este a treia componentă esențială a omului de caracter. Cine nu are armonie cu sine - între rațiune şi inimă, în conştiință - nu o poate avea nici cu alții; nu se integrează. Integrarea este sârguința rațiunii şi a inimii pentru a ajunge la „întreg", adică la „totalitatea dispozițiilor" din definiția caracterului.

Ce trebuie conştientizat pentru dobândirea afectivității mature?

---

[61] Cf. ACTELE SEMINARULUI CSMR, Casa de Reculegere Traian-Roman (28-29 oct. 1998).

În primul rând că există şi este superioară caracterului, constituie a treia natură: trăirea în harul sfinţitor. Prin urmare: pentru dobândirea afectivităţii mature, pentru canalizarea energiilor spirituale spre persoana lui Cristos, este de trebuinţă trăirea vieţii sacramentale, în primul rând a Botezului (harul aparţine în mod vital lui Cristos şi trupului său mistic, Bisericii, pe care sfântul Pavel îl consideră drept poartă a vieţii sacramentale, cf. *Rom* 6,3-11; *Col* 3,3-5; *Gal* 5,24); a Mirului (de a da mărturie despre credinţa că „Isus este Domnul", iar vestea cea bună - evanghelia - este norma de conduită a vieţii); că Euharistia este harul prin care aducem cult lui Dumnezeu prin Fiul (făcând memorialul misterului mântuirii şi retrăirii de fiecare dată a comuniunii vitale cu Cristos şi cu Biserica sa în perspectiva învierii şi intrării în Ierusalimul ceresc); folosind taina Penitenţei ori de câte ori există un dezacord între raţiune şi inimă, în conştiinţă „(har al iubirii care readuce intimitatea cu persoanele Sfintei Treimi); folosind taina Preoţiei spre a intra în „cele ce sunt ale lui Dumnezeu" (ca Dumnezeu să aparţină veşnic oamenilor); ajutând pe cei care şi-au însuşit taina Căsătoriei să realizeze „biserica domestică" în casa lor, ca izvor de viaţă din izvorul vieţii veşnice; ca Maslul să aducă celor strâmtoraţi de boală sau bătrâneţe ungerea sufletească şi mângâierea de a realiza o unire cât mai profundă cu Dumnezeu în viaţa veşnică sau de a prelungi viaţa temporară printr-o sf nătate care să-i permită câştigarea de noi merite pentru împărăţia cei urilor.

Sfântul Pavel nu înceta să-i îndemne pe credincioşi să aibă în ei aceleaşi simţăminte care au fost în Cristos Isus ca Fiu al Omului de pe pământ (cf. *Rom* 15,5).

Tatăl ceresc invită la nunta Fiului pe toţi - „Veniţi la nuntă!" *(Mt* 22,4) -, dar vor intra în sala ospăţului numai acei care vor avea haina de nuntă - aceleaşi simţăminte care au fost în Isus. Refuzul acestei vocaţii este considerat nebunie (cf. *Lc* 12,16-21). Creştinul cu afectivitate matură nu are frică, nu ascunde talanţii primiţi, precum slujitorul rău (cf. *Mt* 25,25), ci, oricare ar fi emoţia pe care i-o furnizează natura temperamentală, el o rezolvă cu calm, cu încredere că acela care i-a încredinţat talanţii, îi dă şi harul de a-i fructifica, spre a descoperi „comoara ascunsă", adică „împărăţia cerurilor" (cf. *Mt* 13,44), fiindcă, dacă un talant nu-i ajunge, are curajul să rişte tot pentru comoara din ceruri. Când Isus şi-a luat riscul de a fi om, luând chipul sclavului (cf. *Fil* 2,7), a voit să întipărească în psihicul omului riscul de a cuceri împărăţia Tatălui său, a voit ca prin jertfa sa să dea omului simţul supranatural al valorilor, să facă alegeri concrete pe care să le pună în practică, tocmai ca pe o expresie a inimii sale. Desigur, a avea „simţul supranatural al valorilor" este un har. Harul este totdeauna gratuit şi poate exista în sufletul omului fără a depinde de dispoziţiile lui, dar capacitatea de a „răspunde" harului este în strânsă legătură cu maturitatea lui afectivă.

Ce este harul? Pe scurt: este un dar gratuit, cu valoare transcendentală, primit din partea lui Dumnezeu. Pe larg:

> „**Har** (din gr. *chăris,* favoare, dar). Orice dar sau ajutor gratuit acordat nouă de Dumnezeu în mod liber şi din iubire, dar mai ales de a fi mântuiţi prin Cristos Isus. Ajutorul gratuit pe care Dumnezeu ni-l dă *(har necreat)* ca să răspundem la chemarea sa: să devenim fii adoptivi ai lui

Dumnezeu, părtaşi la firea dumnezeiască şi la viaţa veşnică *(har creat). Harul sfinţitor* este un dar habitual, o dispoziţie stabilă şi supranaturală care desăvârşeşte sufletul însuşi, pentru a-l face vrednic să trăiască împreună cu Dumnezeu şi să lucreze din iubire faţă de el. Trebuie făcută distincţie între *harul habitual,* dispoziţie permanentă de a trăi şi acţiona după chemarea dumnezeiască, şi *harurile actuale,* care desemnează intervenţiile divine, fie de la originea convertirii, fie din cursul lucrării de sfinţire" (cf. *CBC* 2000)[62].

Prin urmare: creştinul care trăieşte în harul sfinţitor are afectivitatea matură şi poate spune cu sfântul Pavel: „Trăiesc eu, dar nu mai trăiesc eu, Cristos trăieşte în mine" *(Gal* 2,20). Harurile actuale contribuie la formarea caracterului şi la integrare.

Teologia foloseşte termenul de „natură" pentru a desemna forţele şi capacităţile umane, iar viaţa divină din om o numeşte „har". De aceea, mai mult decât definiţia din *MDCC,* cuvântul „cháris" înseamnă „farmec", „frumuseţe", „binefacerea unită cu recunoştinţa. Originea mai veche a lui „cháris" pare să stea în termenul ebraic „hen", care indică o privire binevoitoare de sus, menită să exprime binefacerile lui Dumnezeu. Harul, ca dar supranatural, desăvârşeşte în om darurile naturale, care au aceeaşi denumire ca cele şapte daruri ale Spiritului Sfânt: înţelepciune, înţelegere, sfat, putere, ştiinţă, evlavie şi frică de Dumnezeu, dar care, numai cu forţele voinţei şi ale raţiunii, nu pot atinge desăvârşirea la care este „chemat" omul de a fi fiinţă nouă în

[62] Cf. TAMAŞ IOAN, *Micul dicţionar creştin catolic* (Har).

Cristos, fiindcă numai prin har noi toți luăm din plinătatea lui *(cf. In* 1,16).

Harul „presupune" natura (Gratia supponit naturam), pe care nu o distruge, ci o perfecționează. Deci: pentru a primi harul actual trebuie să fii om; iar ca să primeşti harul sfințitor trebuie să fii om de caracter. Dar cine ştie cu toată siguranța cine este om de caracter şi cine nu? Numai Dumnezeu, de aceea spuneam mai înainte că dacă prezența harului nu depinde de cunoştințele persoanei, capacitatea de a răspunde harului este în strânsă legătură cu maturitatea psihologică, cu afectivitatea matură. Omul poate avea o certitudine morală despre existența harului sfințitor în sine când caută adevărul, binele, frumosul, sacrul şi libertatea reală, dar nu află aceşti termeni în forma lor absolută, ci prin har se leagă de Absolut[63].

Prin harul actual omul este chemat la harul sfințitor, la plinătatea vieții care depăşeşte cu mult dimensiunile existenței sale pământeşti, deoarece constă în participarea la însăşi viața lui Dumnezeu, cum spune sfântul Petru că devenim părtaşi ai naturii divine (cf. *2Pt* 1,4), fiindcă viața pământească nu este o realitate „ultimă", ci „penultimă", este o realitate sacră care ne este încredințată ca să o păstrăm cu simț de răspundere şi să o ducem la desăvârşire în iubire şi în dăruire de noi înşine față de Dumnezeu şi față de frații noştri[64]. Spuneam mai înainte că voința devine puternică numai prin iubire şi astfel dăruirea totală se realizează numai printr-o iubire totală.

---

[63] Cf. PETRE ȚUȚEA, *Omul,* 22.

[64] Cf. IOAN PAVEL AL II-LEA, *Evangelium vitae, 2.*

Dumnezeu este creator şi ni se dăruieşte total, mai ales în viaţa veşnică, deoarece voinţa sa este atotputernică datorită iubirii infinite. Celui ce se dăruieşte total nu i se poate răspunde cu jumătăţi de măsură.

2. Maturitatea psihologică şi vocaţională

Am afirmat mai înainte că actul creator al Tatălui are dinamica unui apel, a unei chemări la viaţă. Omul vine la viaţă pentru că este iubit, gândit şi voit de o voinţă bună care l-a preferat nonexistenţei, care l-a iubit încă înainte de a fi, care l-a cunoscut înainte de a-l forma în sânul matern, care l-a consacrat înainte de a veni la lumină. Scopul? Ca să-şi picteze bolta infinită a paradisului cu vopsele vii, cu sfinţi, ca fiecare să se bucure de locul pe care îl ocupă şi să admire veşnic armonia formată de toţi prin degetul iui Dumnezeu (Spiritul Sfânt). Pentru a ajunge aici, Dumnezeu vrea ca fiecare om să răspundă la chemarea sa de a fi desăvârşit.

Dumnezeu a structurat în aşa fel vocaţia fiecărui creştin încât să poată ajunge la maturitatea spirituală prin Cristos, ca să facă asemenea lui, din viaţa proprie un dar pentru alţii, nu numai pentru a fi admirat pe bolta paradisului, ci să reflecte încă de pe pământ frumuseţea bunătăţii, iubirii, înţelepciunii, înţelegerii, dreptăţii, evlaviei etc.

Formarea psihologică îl ajută pe om să se „predispună" şi astfel să răspundă mai uşor chemării lui Dumnezeu. Maturitatea psihologică se atinge prin integrare; iar maturitatea vocaţiei se

atinge prin har; dar ele sunt într-o relație dinamică: cu cât se realizează mai bine maturitatea psihologică, cu atât mai mult se deschide pentru maturitatea vocației, deoarece cu cât cineva cunoaşte şi acceptă idealurile în mod liber şi obiectiv, cu atât va fi mai înclinat să ia hotărâri concrete relativ la valorile vocației. Privind dinspre ea, maturitatea vocațională predispune la o mai mare maturitate psihologică: cu cât o persoană trăieşte într-un chip mai genuin valorile vocației, cu atât mai mult se simte obligat să se realizeze ca om[65].

Psihologia trezeşte în om foamea după valori. Dar acolo unde nu există foame după valori, nu există nici dragoste, fiindcă numai iubirea dă forma oricărei virtuți, aşa cum spune atât de clar sfântul Pavel în *Scrisoarea către Corinteni* (13,1-13). Îmi place să repet cuvintele părintelui Gaston Courtois că valoarea omului se măsoară după cantitatea de iubire pe care o oferă.

Formarea omului trebuie să meargă în acelaşi ritm cu aceea a creştinului şi a viitorului preot, cu scopul de a face ca energiile naturale să fie purificate şi ajutate de rugăciune, de harul sacramentelor... şi de influența virtuților supranaturale şi ca acestea să găsească în virtuțile naturale un sprijin şi, în acelaşi timp, un ajutor pentru realizarea lor[66].

Am ținut să subliniez în chip special acest citat care aparține papei Pavel al VI-lea datorită autorității de care se bucură şi de bogăția pe care o cuprinde relativ la formarea integrală, psihologică şi vocațională.

---

[65] Cf. MANENTI A., *Vocazione, psichologia e grazia,* 63.

[66] Cf. MARCIAL MACIEL, *Formarea integrală a preotului,* 147.

Dacă de atâtea ori am accentuat necesitatea de a avea o cultură a vieții, papa Ioan Pavel al II-lea ne sugerează că acest lucru nu-i posibil de realizat integral, dacă nu acordăm atenția cuvenită şi morții. În discursul său adresat participanților la congresul asupra vocațiilor din Europa, cerea să se promoveze în Biserică o „nouă cultură vocațională în tineri şi în familii, ca o componentă a noii evanghelizări". Este vorba despre cultura vieții şi a deschiderii către viață, a semnificației vieții, dar şi a morții[67]. N-am şti ce-i dulcele, dacă nu am gusta amarul; n-am şti ce-i lumina, dacă n-am cunoaşte întunericul. Cred că la fel: n-am şti ce-i viața, dacă n-am cunoaşte moartea; n-am avea dorul după viața veşnică, dacă n-am cunoaşte valoarea vieții pământeşti. Moartea, sfârşitul timpului şi începutul veşniciei, trebuie să ocupe un loc de frunte atât pentru maturitatea psihologică, cât şi pentru cea vocațională, cu dinamica integrării reciproce unitare: moartea lui Isus.

Recunoaşterea lui Isus ca formator al celor chemați, unicul care poate plămădi în ei sentimentele sale asupra morții, este şi recunoaşterea lui ca stăpân al vieții, al istoriei şi al veşniciei. A-l recunoaşte formator, duce automat la o autorecunoaştere de ucenic al său, atât pe plan psihologic - fiindcă a avut atâta cultură a sufletului încât a ştiut cui să-l încredințeze în clipa morții (Tatălui) - cât şi cultura antropologică, lăsându-şi trupul în grija celor care l-au iubit dintru-nceput, ca să-l aşeze în mormânt pentru înviere. „Actul de credință uneşte în mod necesar recunoaşterea cristologică împreună cu autocunoaşterea

[67] Cf. *Osservatore roman**o*** (11.05.1997).

antropologică", se spune în Opera Pontificală pentru Vocațiile Religioase[68].

3. Vocații fundamentale în Biserică

Prin chemări fundamentale se înțeleg acele vocații specifice care, prin voința divină, constituie elemente vitale pentru misiunea Bisericii. Din acest motiv trebuie să ținem cont că Spiritul Sfânt are cerințe noi față de Biserică şi vrea să fie mereu înzestrată cu carisme deosebite pentru noile cerințe ale lumii contemporane[69].

Chemările fundamentale cu caracter specific de azi, cu care Spiritul Sfânt a înzestrat Biserica, se pot împărți în două mari categorii:

a) chemări la ministerul eclezial, adică pentru slujirile destinate binelui comunității creştine, precum: *ministere ale Ordinului -prin hirotonire* (episcopat, preoție, diaconat); *ministere instituite -prin hirotesie* (lectorat, ipodiaconat); *ministere pentru situații ad hoc* (cateheți);

b) chemări în ceea ce priveşte diferite forme de viață stabile şi extrem de relevante în ceea ce priveşte sârguința pentru realizarea asemănării cu Cristos, precum: căsătoria creştină, văduvia pentru slujire, consacrarea la viața religioasă, consacrarea în institutele seculare, fecioria şi celibatul pentru împărăția cerurilor.

Aceste feluri de actualizare a vocațiilor creştine pot să se sub-dividă încă în multe feluri, ca de exemplu: diaconi

[68] Cf. OPERA PONTIFICALĂ PENTRU VOCAȚII RELIGIOASE, *Noi vocații pentru o nouă Europă*, nr. 17; cf. SPIDLÎK TOMÂS, *Izvoarele luminii*, 55.
[69] Cf. STEFANO DE FIORES - GOFFI TULLO, *Nuovo dizionario di spiritualità*.

permanenți, fie celibatari, fie căsătoriți etc. Oricare ar fi forma de viață a chemărilor specifice, ca expresii vii ale carismelor Spiritului Sfânt (cf. *1 Cor* 12,4), toate sunt îndreptate spre binele Bisericii (cf. *1 Cor* 12,7); cu toate că scopul primar stă în desăvârşirea persoanei, şi aceasta este dirijată tot spre binele comunității.

Episcopii sunt chemați să verifice autenticitatea vocațiilor din propriile dieceze, dacă sunt sau nu conforme cu normele Bisericii, care toate le pune în armonie cu voința lui Dumnezeu[70].

Constatăm cu multă bucurie cât de variată şi cât de bogată este scara valorilor vocaționale cu care Cristos şi-a înzestrat mireasa sa, Biserica. Astfel vedem cum pentru împodobirea trupului său mistic, chemările la ministerele bisericeşti sunt structurate astfel:

a) **preoție**; în a fi, prin sacramentul Ordinului[71] (Preoției) cooperator al episcopului în a-l arăta pe Cristos ca *păstor şi cap;* preotul prezidează o anumită comunitate „ca pe o confraternitate creştină însuflețită de unitate"[72] şi conduce pe frați pe calea angajării de a fi ucenici adevărați ai lui Cristos[73], stimulând şi organizând carismele ministeriale ale tuturor;

b) **diaconat**; destinat să fie pentru sacramentul Ordinului[74] cooperator al episcopului în a-l reprezenta pe Cristos slujitor; diaconul este animatorul slujirii, adică al *diaconiei Bisericii* pentru

[70] Cf. *Presbyterorum ordinis,* 6.
[71] Cf. *Lumen gentium,* 28.
[72] Cf. *Presbyterorum ordinis,* 6.
[73] Cf. id.,o.c, 12.
[74] Cf. *Lumen gentium*, 29.

comunitatea creştină locală, semn şi sacrament al aceluiaşi Cristos Domnul, care nu a venit să fie slujit, ci să slujească[75];

d) **ministerele laicale** instituite de Biserică. Din acestea fac parte cei angajați pentru anumite sectoare ale comunităților creştine care corespund unui minister. Ele sunt un semn de deschidere față de diversitatea darurilor Spiritului Sfânt şi a coresponsabilității întregului popor al lui Dumnezeu în viața şi misiunea Bisericii.

e) **Misionarii** pentru păgâni, sunt semnul angajării întregii Biserici pentru promovarea tuturor oamenilor, prin a duce vestea cea bună acolo unde Bisericile locale nu sunt încă formate în întregime şi insuficient organizate. Aici sunt necesare ajutoarele străine, adică din Bisericile locale cu tradiție creştină şi cu mai multe disponibilități -atât spirituale cât şi materiale- necesare formării de noi comunități bisericeşti, să fie trimise la cei de curând botezați şi la catehtumeni să poată descoperi „semnele prezenței Domnului în mijlocul oamenilor" şi să desăvârşească „legătura lor cu toate Bisericile locale din întreaga lume".

Chemările pentru diferitele stări de viață sunt:

a) pentru laici, ca să fie martorii lui Cristos şi să lucreze cu puterile proprii şi plini de responsabilitate în împrejurările de timp şi de loc unde trăiesc, evanghelizând şi promovând integrarea umană;

[75] Cf. PAUL AL VI-LEA, *Ad pascendam* (din introducere).

b) pentru creştinii căsătoriţi, de a fi, prin sacramentul Căsătoriei, semnul iubirii lui Dumnezeu faţă de oameni, prin disponibilitatea lor reciprocă şi faţă de alţii, în conformitate cu creşterea umană şi spirituală a fiecărei persoane;

c) pentru cine acceptă văduvia, spre a fi continuarea chemării conjugale şi semnul speranţei bazate pe credinţă (cf. *ITim* 5,5);

d) pentru cei consacraţi în institutele seculare, spre a se dărui pe ei înşişi unei vieţi consacrate în totalitate, urmând sfaturile evanghelice şi printr-o prezenţă şi acţiune destinate, cu deplină responsabilitate, transformării lumii din interior;

e) pentru cei consacraţi vieţii religioase, în a se dărui pe ei înşişi prin urmarea sfaturilor evanghelice, mult mai profund lui Dumnezeu şi slujirii fraţilor în aşa fel încât să devină un semn care poate şi trebuie să atingă în mod concret pe toţi membrii Bisericii spre a împlini cu mult zel datoriile chemării creştine;

f) pentru cei contemplativi, de a fi, prin consacrarea făcută, un mijloc de a-l face prezent pe Cristos în timp ce contempla pe munte, să constituie o rechemare şi un ajutor pentru a ajunge la comuniune cu Dumnezeu, în chip deosebit însufleţind şi susţinând pe toţi ceilalţi membri ai poporului lui Dumnezeu.

Fiecare chemare specifică este un dar particular şi irepetabil al Spiritului Sfanţ; prin urmare fiecare om este necesar şi important pentru binele Bisericii prin chemarea primită de la Domnul[76].

[76] Cf. STEFANO DE FIORES - GOFFI TULLO, *Nuovo dizionario di spiritualità.*

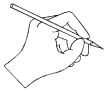

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 4 - *1 nov*
Despre rugăciune. Forme, viața de rugăciune

(din G.D.Duc Dao, *Tu m-ai chemat*, Ed. Serafica, Roman 2005, pp. 25-34)

Acest text aruncă o privire asupra diferitelor forme de rugăciune trăite în viața creştină, pentru a descoperi relația dintre ele şi pentru a clarifica, aşadar, unele dubii cu privire la rugăciune în contextul vieții creştine şi apostolice.

I. FORME DE RUGĂCIUNE

Realitatea rugăciunii în viața creştină este foarte bogată şi se exprimă printr-o gamă foarte vastă de forme ce se disting în baza diferitelor moduri de clasificare:

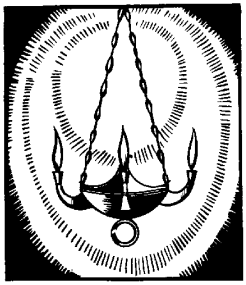

1) Rugăciunea poate fi împărțită în Adorație, Mulțumire, Cerere de iertare şi Cerere de ajutor.

2) Se poate împărți şi în Rugăciune vocală şi Rugăciune silențioasă.

3) Rugăciunea poate fi individuală, comunitară sau liturgică.

4) Rugăciunea poate fi împărțită în Rugăciuni iaculatorii (scurte invocații), Meditație şi Contemplație.

Având în vedere bogăția formelor de rugăciune, Catehismul Bisericii Catolice acordă o atenție deosebită celor trei

expresii principale ale rugăciunii care sunt: rugăciunea vocală, meditația şi rugăciunea mentală . Formele sunt diferite, dar fundamentul este acelaşi, adică, inima care iubeşte se înalță la Dumnezeu.

Domnul conduce pe fiecare pe căile şi în felul care îi sunt pe plac. Fiecare credincios la rându-i îi răspunde după hotărârea inimii sale şi după expresiile personale ale rugăciunii sale. Totuşi, tradiția creştină a păstrat trei expresii principale ale vieții de rugăciune: rugăciunea vocală, meditația, rugăciunea mentală. Ele au în comun o trăsătură fundamentală: reculegerea inimii. Această veghere pentru a păzi Cuvântul şi pentru a rămâne în prezența lui Dumnezeu face din aceste trei expresii timpuri forte ale vieții de rugăciune (CBC 2699).

II. VIAȚA DE RUGĂCIUNE

Dacă se poate avea o idee clară despre celelalte forme de rugăciune, în ceea ce priveşte meditația şi contemplația, ideea nu este întotdeauna clară şi, deci, pot apărea confuzii. De aceea, este oportun să exprimăm câteva scurte considerații în legătură cu aceste două forme de rugăciune.

Meditația este numită şi rugăciune mentală, rugăciune în timpul căreia se exercită cele trei facultăți active ale persoanei umane: memoria aminteşte şi recheamă un mister al lui Dumnezeu; intelectul reflectează pentru a înțelege mai bine misterul şi pentru a trage consecințele pentru viață; voința, iluminată de inteligență, acceptă misterul şi îl urmează. Prim urmare, meditația este o muncă discursivă a intelectului pentru a determina voința să adere la adevăr.

Contemplația este rugăciunea simplă şi profundă a inimii care caută comuniunea şi unirea cu Dumnezeu pentru a se oferi lui, rămânând în prezența sa iubitoare.

Cum se poate vedea, rugăciunea este trăită în viața creştină în formele cele mai diverse: de la forma cea mai simplă, care este rugăciunea iaculatorie, la forma cea mai intensă şi profundă, meditația şi contemplația. În zilele noastre, rugăciunea liturgică poate provoca entuziasm şi sentimente religioase bune, uneori, datorită noilor melodii sau noilor moduri de recitare a psalmilor, etc. Dar toate lucrurile noi pot deveni vechi. De aceea, când entuziasmul este numai rodul acestor circumstanțe exterioare, rugăciunea liturgică va fi un act arid de rutină.

Meditația ca rugăciune mentală cere o anumită capacitate intelectuală şi teologică pe care nu o au toți. De aceea, astăzi, meditația este abandonată de mulți. Alții perseverează, dar o transformă în lectură spirituală.

Contemplația, însă, este foarte răspândită astăzi. Numai că mulți întâmpină dificultatea clasică a distragerii şi nu au o idee clară despre contemplație. Ei cred că fac bine contemplația atunci când experimentează unele sentimente bune; şi, dimpotrivă, consideră contemplația ca timp pierdut când nu experimentează nici un sentiment şi nici o fervoare emoțională. Şi atunci ne întrebăm: Ce trebuie să facem?

Întrebarea pare să se refere la problema privind chestiunile de metodă şi de tehnică a concentrației; însă, adevărata chestiune se situează la nivelul cel mai profund al experimentării relației cu Dumnezeu, aşa cum se va vedea mai departe în întâlnirea viitoare

despre Teologia rugăciunii.

În afară de asta, exigențele vieții moderne sunt multiple şi în viața apostolică-misionară. De aceea, ne simțim bine când reuşim să rămânem fideli momentelor de rugăciune, dedicând o jumătate de oră sau o oră în fiecare zi rugăciunii personale; anumite ore mai deosebite în fiecare lună, şi anumite zile în fiecare an.

Desigur, este de lăudat un astfel de efort. Totuşi, în acest sens, rugăciunea este considerată încă drept un lucru printre multe altele ce trebuie făcut în fiecare zi ca fiind o parte a vieții. De fapt, se spune adesea: „Aşa cum avem timp pentru oameni, trebuie să avem timp şi pentru Dumnezeu".

Dar viziunea despre rugăciune în Biblie este foarte diferită. Domnul Isus Cristos şi Sfântul Pavel nu consideră rugăciunea ca pe un lucru printre multe altele care trebuie făcut sau ca parte a vieții, ci vorbesc despre rugăciune ca fiind totul, esența vieții. Nu spun că trebuie să ne rugăm o jumătate de oră pe zi, dar trebuie să ne rugăm mereu, neîncetat.

- „Îl am mereu în fața ochilor pe Domnul" (Ps 15,8).
- „Bine este a mulțumi Domnului, a cânta numelui tău, Preaînalte, a vesti dimineața îndurarea ta şi adevărul tău de-a lungul nopții" (Ps 91,2-3).
- „Datoria de a se ruga întotdeauna şi de a nu se descuraja" (Lc 18,1).
- "Vegheați, aşadar, în orice moment şi rugați-vă ca să puteți scăpa de toate cele ce se vor petrece..." (Lc 21,36).
- „Faceți toate acestea în rugăciuni şi cereri în duh" (A'/6,18).

- „Bucurați-vă întotdeauna. Rugați-vă fară încetare. Mulțumiți pentru toate, căci aceasta este voința lui Dumnezeu, în Cristos Isus, cu privire la voi" (1Tes 5,16-18).
- „Aşadar, vreau ca bărbații să se roage în orice loc, ridicându-şi mâinile sfinte, fară mânie şi ceartă" (1Tim 2,8).

Prin urmare, după porunca Domnului şi a apostolului Pavel, trebuie să ne rugăm mereu, în fiecare moment, în orice loc. Din această viziune derivă unele chestiuni care cer o ulterioară reflecție: Dacă ne rugăm neîncetat, pentru ce există şi momente de rugăciune? Ce înseamnă să te rogi neîncetat? Ce trebuie să facem pentru a ne putea ruga mereu?

III. RAPORTUL DINTRE RUGĂCIUNEA CONTINUĂ ŞI MOMENTELE DE RUGĂCIUNE

Trebuie să ne rugăm neîncetat, în fiecare moment. Totuşi, este un fapt evident că în viața creştină, există şi momente dedicate exclusiv rugăciunii. Ce sens au aceste momente de rugăciune dacă întreaga viață este rugăciune? Sunt într-adevăr necesare aceste momente de rugăciune şi care este raportul dintre aceste momente dedicate exclusiv rugăciunii şi rugăciunea continuă?

Trebuie să ne rugăm neîncetat, dar, desigur, rugăciunea continuă nu este uşor de atins. Pentru a ajunge la rugăciunea continuă, este necesar să avem momentele dedicate în exclusivitate rugăciunii pentru a coborî în adâncul ființei, ca totul să fie irigat şi purificat. Atunci, rugăciunea continuă va fi posibilă. După o astfel de viziune, momentele dedicate în exclusivitate rugăciunii sunt ca o pregătire pentru rugăciunea continuă.

Cu toate acestea, fundamentul cel mai profund al raportului dintre rugăciunea continuă şi momentele de rugăciune se găseşte îndeosebi în realitatea rugăciunii ca relaţie de iubire sponsală cu Dumnezeu. O astfel de relaţie de iubire este explicată de Catehismul Bisericii Catolice ca fiind "o relaţie de legământ între Dumnezeu şi om în Cristos" (CBC 2564).

Orice relaţie de iubire sponsală are nevoie de o exprimare la trei nivele:

- Prezenţă continuă: când două persoane se iubesc, devin prezente una pentru cealaltă. Prezenţa persoanei iubite devine izvor care inspiră, însufleţeşte, susţine şi chiar condiţionează viaţa. Orice lucru este făcut ţinând cont de persoana iubită. La acest nivel se situează rugăciunea continuă.
- Întâlnire şi dialog: când două persoane se iubesc, simt nevoia de a-şi vorbi pentru a-şi exprima preţuirea, admiraţia, încrederea, sau pentru a-şi cere iertare, şi, în special, pentru a se pune de acord... La acest nivel, se situează meditaţia, rugăciunea de laudă, de mulţumire, de iertare, de cerere, etc.
- Comuniunea inimii: iubirea are nevoie de momente puternice de comuniune în tăcere. Nu se vorbeşte, nu se discută; dimpotrivă, se rămâne în tăcere pentru a simţi prezenţa celuilalt şi pentru a i se dărui. La acest nivel, se situează contemplaţia.

Cele trei momente de rugăciune sunt diferite, dar toate sunt inspirate de unicul principiu şi fir conducător care este iubirea şi, prin urmare, sunt manifestări complementare şi se influenţează reciproc. Iubirea suferă şi riscă să se răcească dacă

unul din cele trei i momente este neglijat. De aceea, cu toate că întreaga viață este rugăciune, momentele forte de rugăciune sunt mereu necesare. În lumina iubirii sponsale, se poate clarifica problematica rugăciunii în contextul misionar. Se spune adesea că orice slujire a aproapelui este rugăciune şi, prin urmare, cu uşurință se simte îndreptățit în a abandona momentele de rugăciune cu consecința de a-şi goli inima. Ne întrebăm, deci, dacă este adevărat că orice slujire a aproapelui este rugăciune?

Slujirea aproapelui va fi rugăciune dacă este inspirată de Dumnezeu, susținută de el şi condusă de spiritul şi criteriul său. În realitate, nu întotdeauna slujirea aproapelui îl are pe Dumnezeu la origine şi nu întotdeauna este susținută de Dumnezeu şi condusă de criteriul său; dimpotrivă, de multe ori, slujirea aproapelui este motivată de interese egoiste şi condusă de criterii umane. În acest caz, creştinul trebuie să se cufunde în rugăciune, ascultând de Dumnezeu şi deschizându-se la lumina şi forța sa pentru a fi iluminat şi transformat, pentru ca slujirile sale să fie rugăciune. De aceea, în loc de a spune „Orice slujire a aproapelui este rugăciune", trebuie mai degrabă să se spună: „Orice slujire a aproapelui ar trebui să fie rugăciune" sau „Orice slujire a aproapelui trebuie să devină rugăciune".

Oricum, chiar când un creştin reuşeşte să transforme toate slujirile sale în rugăciune, nu poate să neglijeze momentele de rugăciune, pentru că, aşa cum am văzut mai sus, iubirea sponsală pretinde momente de întâlnire pentru a dialoga şi pentru a exprima comuniunea profundă a inimii.

IV. PRACTICA RUGĂCIUNII CONTINUE

Trebuie să ne rugăm mereu, dar ce înseamnă a ne ruga mereu, fără încetare, şi ce trebuie să facem pentru a ne putea ruga mereu?

Un pelerin rus povesteşte că într-o zi, intrând într-o biserică pentru a participa la liturghie, el a ascultat exortația apostolică a apostolului Pavel: „Rugați-vă neîncetat" (1Tes 5,17). În acel moment, conform povestirii sale, „aceste cuvinte s-au întipărit adânc în spiritul meu, şi am început să mă întreb cum ar fi posibil să te rogi neîncetat când fiecare este în mod necesar angajat să lucreze pentru propria supraviețuire" .

Atunci, pelerinul rus începu să frecventeze bisericile unde se găseau predicatorii cei mai renumiți. Auzea „multe predici foarte frumoase despre rugăciune în general: ce este rugăciunea, de ce este indispensabilă, care sunt roadele sale; dar nici unul nu explica cum să trăieşti rugăciunea" . De aceea, el începu să străbată câmpiile, mănăstirile, dar nu găsi pe nimeni capabil să-i elucideze problema.

După aproape un an de căutare, el găsi un călugăr bătrân care îi explică: „Rugăciunea neîncetată a lui Isus este invocarea continuă şi neîntreruptă a dumnezeiescului Nume al lui Isus Cristos cu buzele, cu mintea şi cu inima, în viziunea mentală a prezenței sale şi invocarea milostivirii sale, în timpul oricărei ocupații, în orice loc, în orice timp, chiar şi în somn. Rugăciunea se compune din aceste cuvinte: «Doamne Isuse Cristoase, ai milă de mine!». Şi cine se va obişnui cu această invocație va gusta o astfel

de mângâiere şi o astfel de nevoie de a pronunța în continuu Rugăciunea, încât nu va mai putea trăi tară de ca, şi aceasta în mod spontan va curge în interiorul lui" . Începând cu acea întâlnire, pelerinul rus trăia din rugăciunea continuă, călătorind dintr-un loc în altul în pelerinaj.

Luând în considerare condiția comună a multor oameni din lumea contemporană, în special în contextul vieții moderne, întrebarea este dacă este posibil a urma exemplul pelerinului rus practicând Rugăciunea lui Isus într-un pelerinaj continuu? Această întrebare se pune în special persoanelor ce dețin înalte responsabilități şi trebuie să înfrunte diferite probleme care cer o atenție sporită, care angajează toată forța conştiinței, a intelectului şi a voinței.

Întrebarea se pune multora şi pentru motivul că gândurile se prezintă în mod spontan şi, uneori, se cuibăresc în minte. Uneori, în momentele cele mai solemne, se prezintă gândurile cele mai banale minții şi nu este întotdeauna uşor a le evita.
Conform experienței, *Rugăciunea lui Isus a pelerinului rus*, sau o variație a sa, poate fi valabilă în viața misionară cu toate problemele sale. Totuşi, pare că această formă de rugăciune trebuie să fie completată de efortul de a transforma gândurile, problemele în dialog cu Dumnezeu. Atitudinea comună în fața gândurilor banale sau rele este de a fugi de ele sau de a le suprima. Prin această atitudine, gândurile îşi mențin toată forța lor în adâncul ființei noastre. Dacă sunt aduse în dialog deschis cu Dumnezeu, vor fi transformate şi, deci, îşi pierd forța din inima noastră.

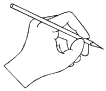

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 5 - *8 nov*
Dinamici psihologice de auto-cunoaştere personală 1

(împreună cu anul II)

Întâlnirea va fi gestionată de către d-na psiholog Oana Tuduce.

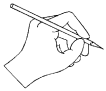

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 6 - *15 nov*
Despre rugăciune. Rugăciunea continuă, momentele de rugăciune.

(din G.D.Duc Dao, *Tu m-ai chemat*, Ed. Serafica, Roman 2005, pp. 35-43, 52-62)

După trecerea anilor, când, datorită presiunii problemelor sociale şi a unei sporite sensibilități a Bisericii față de astfel de probleme, nu lipseau persoanele care abandonau teoria şi practica rugăciunii, astăzi, părerea comună referitoare la rugăciune susține ca ea este esențială pentru viața creştină şi misionară. Cu toate acestea, privitor la motivele şi drumul rugăciunii, părerile sunt foarte împărțite. De aceea, se simte nevoia urgentă a unei viziuni teologice care este capabilă să motiveze şi să individualizeze nucleul esențial al rugăciunii pentru a indica exigența fundamentală pentru creştinul care se roagă. Pe lângă aceasta, o astfel de viziune trebuie să concentreze toate aceste aspecte, unindu-le pentru a nu se pierde în ramificații şi în aspecte secundare, în mod deosebit în contextul vieții moderne unde dispersarea este un pericol evident.

I. DEFINIȚIILE RUGĂCIUNII

După Tito Colliander, „când te rogi, trebuie să fii tăcut... Tu trebuie să fii tăcut; lasă rugăciunea să vorbească" . "Atingerea stării de tăcere este punctul cel mai dificil şi cel mai important dintre toate punctele artei de a te ruga. Tăcerea nu este ceva negativ - o pauză între cuvinte, o întrerupere temporară a vorbirii - ci o stare extrem de pozitivă; o atitudine de atenție prevenitoare, de vigilență şi, mai cu seamă, de ascultare" .

Pentru a înțelege afirmația lui Tito Colliander cu privire la atitudinea fundamentală a omului în rugăciune, trebuie să luăm în considerație câteva definiții ale rugăciunii.

1. După Concise Oxford Dictionary, rugăciunea este o cerere solemnă adresată lui Dumnezeu. În baza acestei definiții, rugăciunea este concepută ca o expresie a omului manifestată în cuvinte pentru a prezenta lui Dumnezeu o cerere şi pentru a cere ajutorul său. În această viziune, rugăciunea este îndreptată asupra omului şi a intereselor sale. Deci, poate fi transformată cu uşurință într-o căutare egoistă de sine.

2. O definiție comună: a te ruga înseamnă a vorbi cu Dumnezeu. Această definiție a rugăciunii concepe omul ca interlocutor al lui Dumnezeu. Cu toate acestea, Dumnezeu este un interlocutor transcendental. Pentru aceasta, dialogul cu Dumnezeu nu urmează aceeaşi dinamică existentă în cazul dialogului cu o persoană umană. A nu ține seama de această realitate ar putea cauza multe dificultăți şi descurajări cum, de fapt, se întâmplă adesea: „Cu cine vorbesc? Cu Dumnezeu sau cu mine însumi? Dumnezeu îmi lâspunde sau, mai curând, este reflexia mea, gândul meu?"

3. Episcopul Teofan Zăvorâtul (1815-1894): a te ruga înseamnă a sta înaintea lui Dumnezeu, a intra într-un raport imediat şi personal cu el, înseamnă a cunoaste la orice nivel al fiinţei noastre că suntem în Dumnezeu şi Dumnezeu este în noi. De aceea, după părerea episcopului Teofan, lucrul cel mai important, în rugăciune, este să stai în faţa lui Dumnezeu cu mintea în inimă şi să continui să stai în faţa lui neîncetat, zi şi noapte, până la sfârşitul vieţii.

4. Sfânta Tereza de Avila: rugăciunea „nu este altceva decât un raport intim de prietenie, în care ne întreţinem adesea singuri cu acel Dumnezeu de care ne ştim iubiţi" .

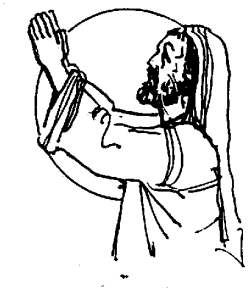

5. Sfântul Grigore Sinaitul (+1346): rugăciunea este Dumnezeu, cel Care face toate în toţi oamenii. Rugăciunea nu este o acţiune a cărei iniţiativă ne-o putem asuma, însă numai la care noi participăm; în mod esenţial, ea nu constă în ceea ce noi facem, ci în ceea ce Dumnezeu împlineşte în noi.

În lumina definiţiei Sfântului Grigore Sinaitul, se poate înţelege mai bine afirmaţia lui Tito Colliander: „Când te rogi, trebuie să fii tăcut, Tu trebuie să fii tăcut, lasă rugăciunea să vorbească". Mai exact, trebuie să spui: „lasă-l pe Dumnezeu să vorbească".

În timp ce primele definiţii despre rugăciune pun accentul pe om şi pe iniţiativa sa, definiţia Sfintei Tereza şi, îndeosebi, a Sfântului Grigore Sinaitul scot în evidenţă iniţiativa lui Dumnezeu în rugăciune. De aceea, adevărata rugăciune pretinde chiar şi capacitatea de a nu vorbi, pentru a asculta misterioasa voce a lui

Dumnezeu înăuntrul inimii noastre, şi de a nu face nimic pe contul nostru, pentru a intra în acțiunea lui Dumnezeu. Aceasta nu pare să fie acelaşi lucru cu a te învârti mereu în jurul tău şi al propriilor probleme. S-ar putea irosi ore în şir, meditând asupra anumitor situații şi evenimente, fără a se ajunge, însă, la o rugăciune adevărată. Aşadar, rugăciunea pretinde şi parcurgerea unui drum ce are în vedere depăşirea de noi înşine pentru a ne îndrepta cu toată inima la Dumnezeu. Această viziune asupra rugăciunii este reconfirmată de viziunea biblică a rugăciunii.

II. VIZIUNEA BIBLICĂ A RUGĂCIUNII

1. Rugăciunea este expresia spontană a ființei umane în fața lui Dumnezeu.

„Doamne Dumnezeul nostru, cât de minunat este numele tău pe tot pământul! Mărirea ta se înalță mai presus de ceruri. Din gura copiilor şi a pruncilor ți-ai pregătit laudă împotriva vrăjmaşilor tăi, ca să-l nimiceşti pe cel răzvrătit şi pe duşman. Când privesc cerul, opera mâinilor tale, luna şi stelele pe care le-ai făcut, mă întreb: Ce este omul că te gândeşti la el şi fiul omului că-l iei în seamă? L-ai făcut cu puțin mai mic decât pe îngeri, l-ai încununat cu cinste şi măreție" (Ps 8).

În lumina Psalmului 8, rugăciunea este ceva spontan şi foarte simplu care iese din gura copiilor şi a sugarilor. Când îl întâlnim pe Dumnezeu, izvorul ființei noastre şi scopul vieții noastre şi al oricărui lucru, un sentiment de rugăciune țâşneşte în mod spontan în inimile noastre şi se exprimă uneori, pur şi simplu, ca un gând al lui Dumnezeu, alteori asemenea unui imn de laudă, unei invocații sau unui strigăt de durere şi de ajutor .

Întâlnirea cu Dumnezeu se realizează pe căi diferite. Dar, conform psalmului 8, toate aceste posibilități se pot rezuma la două căi principale: calea ad extra şi calea ad intra.

Calea ad extra: „Doamne Dumnezeul nostru cât de minunat este numele tău pe tot pământul! Slava ta se înalță mai presus de ceruri... Când privesc cerurile, opera mâinilor tale, luna şi stelele pe care le-ai făcut", uitând de sine pentru a contempla natura, cerurile, stelele şi florile etc, cel care se roagă îl întâlneşte pe Dumnezeu creatorul său, izvorul oricărui lucru.

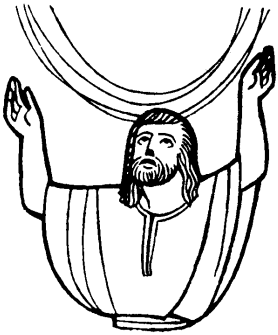

Calea ad intra: „Ce este omul că te gândeşti la el şi fiul omului că îl iei în seamă? L-ai făcut cu puțin mai mic decât pe îngeri, l-ai încununat cu cinste şi măreție", întorcându-se în interiorul său şi coborând în profunzimea ființei, omul îl găseşte pe Dumnezeu care este izvorul ființei sale.

Căile sunt diferite, dar în mod esențial toate au acelaşi scop, adică de a-l elibera pe om din sclavia lucrurilor şi a situațiilor cotidiene, a preocupărilor efemere pentru a intra în tăcerea inimii şi a trăi în mod autentic propria condiție umană. Acolo, el îl întâlneşte pe Dumnezeu, izvorul vieții sale şi al vieții oricărui lucru. În această întâlnire, omul simte în mod spontan şi imediat necesitatea de a se exprima într-o rugăciune de laudă, de mulțumire, de cerere, etc. De aceea, rugăciunea este un fenomen comun al omenirii, al tuturor religiilor pentru că este o expresie a spiritului uman, a oricărui credincios care îl întâlneşte pe Dumnezeu .

De notat că în Psalmul 8 rugăciunea nu se prezintă pur şi simplu ca expresie spontană a inimii omului, ci ca voce a lui Dumnezeu: „Din gura copiilor şi a pruncilor ţi-ai pregătit laudă împotriva vrăjmaşilor tăi, ca să-i nimiceşti pe cel răzvrătit şi pe duşman". Aspectul iniţiativei lui Dumnezeu în rugăciune va deveni mai clar în Noul Testament.

2. Rugăciunea este geamătul Spiritului Sfânt

Rugăciunea nu este numai expresia spontană a fiinţei umane, ci şi geamătul Spiritului Sfânt care locuieşte în noi; este vocea Spiritului Sfânt care se roagă în noi. Această viziune asupra rugăciunii este foarte clară în mod deosebit în Scrisoarea către Romani, în partea a doua a capitolului 8, în special în vv. 15-16 şi 26-27.

Rom 8,15-16: „Voi n-aţi primit un Spirit de sclavie, ca să vă fie din nou teamă, ci aţi primit un Spirit al înfierii prin care strigăm: Abba, Tată! Însuşi Spiritul dă mărturie Spiritului nostru că suntem fii ai lui Dumnezeu".

Rom 8,26-21: „Spiritul vine în ajutorul slăbiciunii noastre pentru că nu ştim ce să cerem în rugăciune aşa cum se cuvine, dar Spiritul însuşi intervine pentru noi cu suspine negrăite. Însă cel care cercetează inimile ştie care este dorinţa Spiritului; adică intervine în favoarea sfinţilor după voinţa lui Dumnezeu".

În lumina citatului din Scrisoarea către Romani, rugăciunea este un dar al lui Dumnezeu care îl trimite pe Spiritul său ce se roagă în noi şi ne ajută să ne rugam împreună cu Cristos: „Abba, Tată!". De fapt, în baza mărturiei Scrisorii către Evrei, Domnul

înviat este mereu viu şi mijloceşte pentru toţi oamenii înaintea Tatălui (cf. Evr 7,23-25), cu rugăciunea sa filială. În acelaşi timp, el trimite Spiritul său pentru a provoca această rugăciune a sa în inimile oamenilor, pentru a-i invita pe toţi să se unească cu el prin rugăciunea sa către Tatăl.

De aceea, în rugăciune, credinciosul se înscrie în marele cor al rugăciunii întregii Biserici şi al întregii omeniri care îl are pe Cristos drept Cap. În acest sens, orice rugăciune autentică este, într-o oarecare măsură, rugăciune liturgică. Chiar mai mult, rugăciunea ca rugăciune a lui Isus provocată în inimile noastre este în mod esenţial rugăciunea filială.

Rugăciunea filială a lui Isus se exprimă înainte de toate ca o cântare de laudă şi de mulţumire adusă Tatălui pentru bunătatea sa, înţelepciunea sa şi minunăţiile sale. (cf. Lc 10,21-22). Rugăciunea filială a lui Isus este apoi expresia intimităţii şi a încrederii totale în Tatăl (cf. In 11,41 ş.u.). Dar expresia cea mai sublimă a rugăciunii filiale a lui Isus este rugăciunea sa în agonia din Ghetsemani şi de pe cruce, oferindu-se ca jertfă de iubire pentru a împlini voinţa Tatălui (cf. Mt 26,36-46; Lc 23,46). În acest sens, rugăciunea creştină este strâns legată cu Euharistia. Rugăciunea ne conduce la viaţă şi ne transformă în slujitori ai fraţilor (cf. Rom 12,1). Fără acest Spirit filial, rugăciunea va deveni cu uşurinţă o contemplare de noi înşine sau gustul care ne împinge să căutăm satisfacţiile egoiste. Atunci, în loc să-l căutăm pe Dumnezeu, pentru a ne oferi cu un act de dăruire, ne căutăm pe noi înşine şi îl obligăm pe Dumnezeu să ne satisfacă propria voinţă.

Dacă rugăciunea este geamătul Spiritului în inimile noastre, atitudinea fundamentală în rugăciune este una de sărăcie, care semnifică aşteptarea tăcută şi plină de încredere. -A intra în tăcere pentru a asculta glasul Spiritului Sfânt şi pentru a ne pune în sintonie cu geamătul său, acceptând să ne oferim pe noi înşine împreună cu Cristos: „Vă îndemn, deci, fraților pentru îndurarea lui Dumnezeu, să vă oferiți trupurile voastre ca jertfa vie, sfântă şi plăcută lui Dumnezeu; acesta este cultul vostru spiritual" (Rom 12,1).

Această tăcere pretinde parcurgerea unui întreg drum spiritual care va fi abordat în paginile ce urmează. Totuşi, acum, trebuie să facem referință pe scurt la două aspecte.

a. Începutul rugăciunii

Rugăciunea, ca orice act important al vieții, are nevoie de o pregătire imediată pentru a ne reculege, pentru a putea intra în acea acțiune cu întreaga ființă. Atleții, la începutul fiecărei curse, trebuie să se concentreze pentru a auzi semnalul startului. La fel, şi persoana care doreşte să se roage are nevoie de un moment de tăcere pentru a se reculege şi pentru a putea fi prezent cu totul în rugăciune. Această necesitate este menționată de toți oamenii rugăciunii. Călugării budişti, la auzul semnalului pentru rugăciune, nu trebuie să alerge, dar trebuie să se îndrepte către sala de rugăciune pentru a se putea reculege.

În revelația creştină, pregătirea înainte de începerea rugăciunii are o semnificație şi mai profundă şi originală: a intra în tăcere pentru a ne da seama de propria incapacitate de a ne ruga; nu suntem noi cei care ne rugăm, ci Spiritul Sfânt se roagă în noi. După Scrisoarea către Romani noi nu ştim nici măcar ce să-i cerem

lui Dumnezeu (cf. Rom 8,26-27). Aşadar, este necesar să ne punem într-o atitudine de ascultare, de supunere şi de umilinţă şi să-l invocăm pe Spiritul Sfânt ca să ne înveţe să ne rugăm.

b. Expresia întregii persoane înaintea lui Dumnezeu.

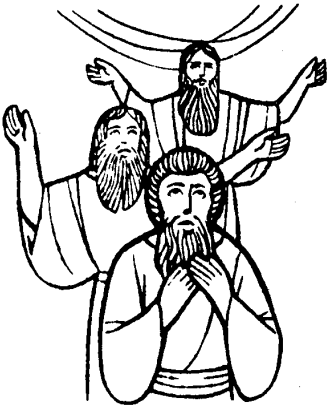

Ascultând glasul Spiritului Sfânt care strigă în inimă, credinciosul acceptă să se ofere pe sine însuşi, întreaga sa fiinţă, şi nu numai mintea, ci şi trupul, lui Dumnezeu, ca o dăruire din dragoste. Totuşi, în condiţia de păcătoşi, în mod particular în contextul actual al vieţii moderne, persoana umană este foarte disipată. De aceea, o metodă de concentrare care ajută persoana să-şi adune forţele şi energiile pentru a putea fi cu totul prezent în actul de dăruire este utilă şi poate chiar necesară.

Cu toate acestea, problema fundamentală nu este concentrarea minţii, ci rezistenţa voinţei şi moleşeala spiritului. În privinţa aceasta, niciodată nu vor fi suficiente metodele de concentrare. Este necesară parcurgerea unui drum spiritual care hrăneşte nevoia de Dumnezeu din inimă şi care ajută persoana să se abandoneze voinţei lui Dumnezeu la nivelul cel mai profund al fiinţei sale.

(...)

La lumina considerațiilor făcute, putem să evidențiem câteva aspecte principale ale rugăciunii.

a) Natura rugăciunii

Rugăciunea este viața noastră în Cristos şi viața lui Cristos în noi. El este viața omului. În Isus, Dumnezeu ni se oferă fără măsură şi se oferă ca fiind plinătatea, fericirea vieții noastre. În comuniunea cu Isus, găsim puterea pentru a ne realiza viața şi toată capacitatea şi potențialitatea naturii noastre umane. Totuşi, mai mult de a fi un simplu ajutor în vederea realizării întregii potențialități a naturii noastre umane, Dumnezeu ne invită să trecem peste limitele firii noastre omeneşti pentru a trăi viața sa divină şi pentru a fi pătrunşi şi transformați în totalitate de el. Rugăciunea implică, aşadar, un drum de deschidere a inimii şi a întregii ființe pentru a primi acțiunea lui Dumnezeu prin Spiritul Sfânt pentru ca Isus să fie într-adevăr viața.

În lumina iubirii conjugale pe care Dumnezeu o oferă omului, orice drum de rugăciune trebuie să tindă spre rugăciunea mistică, adică, la viața în Dumnezeu, la unirea intimă cu Dumnezeu în Isus. Aceasta este adevărata mistică: a trăi viața lui Dumnezeu; a trăi într-o unire intimă cu Isus, lăsându-te pătruns în totalitate de el şi identificând propria voință cu aceea a lui Dumnezeu.

În, acest sens, rugăciunea mistică este vocația tuturor, cum am văzut şi mai înainte. Dumnezeu doreşte cu ardoare să se

dăruiască întru totul tuturor, şi nu doar unui număr restrâns de aleşi. Dumnezeu pentru aceasta s-a făcut om. Dumnezeu s-a făcut om, pentru ca omul să devină Dumnezeu (Sfântul Atanasiu). Dumnezeu ne invită să depăşim limitele naturii noastre umane pentru a participa la viaţa sa, la natura sa divină.

Cum este posibil să depăşim limitele naturii noastre umane pentru ca să trăim din natura divină a lui Dumnezeu? A depăşi limitele naturii noastre umane este o imposibilitate ce devine posibilă pentru că aceasta este opera lui Dumnezeu. El dăruieşte Spiritul său care locuieşte şi lucrează în noi pentru a ne purifica şi a ne transforma. Condiţia fundamentală pe care Dumnezeu ne-o cere este să ne abandonăm lui, să ne lăsăm călăuziţi de el.

Semnificaţia şi rolul metodelor în ceea ce priveşte drumul de rugăciune trebuie înţelese în această perspectivă. Metodele şi tehnicile de rugăciune au importanţa lor, întrucât ajută pe cel care se roagă să fie atent la Dumnezeu şi să se deschidă lui. Deci, când se exersează şi nu se ţine cont de natura lor, devin un obstacol în drumul rugăciunii. Aşa cum am spus mai înainte, problema fundamentală a rugăciunii nu este disiparea, ci îndărătnicia voinţei noastre înaintea voinţei lui Dumnezeu şi moleşeala spiritului care nu se implică în căutarea lui Dumnezeu. De aceea, condiţia fundamentală a drumului de rugăciune constă în a ne lăsa călăuziţi de Dumnezeu; să urmăm impulsurile sale interioare, să ne abandonăm lui, renunţând la orice, chiar la noi înşine. Dumnezeu lucrează şi ni se oferă în măsura disponibilităţii noastre de a ne oferi şi de a ne abandona lui. Atunci când dăruirea noastră, abandonarea noastră este totală, Dumnezeu poate să acţioneze în mod liber în noi şi ni se dăruieşte fără măsură. Astfel ajungem la adevărata mistică.

Dacă opera lui Dumnezeu este aceea care determină drumul rugăciunii, nu trebuie să ne descurajăm niciodată, indiferent de experiența şi starea în care ne-am putea găsi. Dacă ne descurajăm atât de uşor şi atât de des, aceasta se datorează faptului că noi considerăm ca fiind important şi determinant ceea ce facem. De fapt, în realitate, Dumnezeu este cel care lucrează, călăuzeşte şi îndeplineşte.

b) Condițiile vieții mistice

Ce anume trebuie să facă omul pentru a intra în mistică? Adevărata mistică nu este altceva decât viața lui Dumnezeu care ni se dăruieşte nouă. Dăruirea înseamnă dragoste şi orice dragoste pretinde. Este adevărat că dragostea este gratuită, dar este adevărat şi că dragostea este şi exigentă. Dumnezeu ne iubeşte şi, ca atare, are şi exigențele sale, iar exigența fundamentală a lui Dumnezeu-Iubire este să ne încredem în el, să ne abandonăm lui, să continuăm să ne încredem şi să ne abandonăm lui fără să-i cerem nici o probă, să continuăm să credem în iubirea lui chiar şi atunci când nu avem nici un semn vizibil al iubirii sale. Acesta este drumul pe care ni l-a arătat Isus. Pe cruce, înaintea abandonării aparente a Tatălui, Isus strigă: „Dumnezeul meu, Dumnezeul meu pentru ce m-ai părăsit?" (Mc 15,34). Această exclamație nu este un strigăt de disperare, ci o reconfirmare a încrederii totale în iubirea Tatălui: „Tată, în mâinile tale îmi încredințez sunetul" (Lc 34,46). Dumnezeu ni se poate dărui fară măsură numai dacă încrederea noastră în el este totală. Dumnezeu se oferă în întregime aceluia care i se oferă in totalitate.

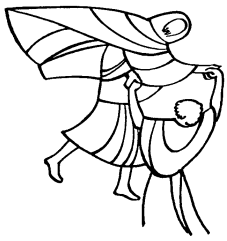

Cu alte cuvinte, punctul esențial al vieții de rugăciune constă în a spune „da" mereu lui Dumnezeu. Expresia fericită a vieții de rugăciune se poate găsi în cuvintele Sfintei Tereza a Pruncului Isus: „Nu i-am refuzat niciodată nimic bunului Dumnezeu". Aşadar, drumul rugăciunii este drumul ce se parcurge în mod progresiv pentru a învăța să spunem tot mai des „da" şi tot mai rar „nu" lui Dumnezeu. În momentele explicite de rugăciune se învață a se spune „da" lui Dumnezeu cu toată forța, cu toată inima şi cu toată ființa, ca să poată fi repetat în viață cu o mai mare spontaneitate şi naturalețe, pentru a identifica propria voință cu voința lui Dumnezeu.

Isus ne-a trasat drumul. Toată viața sa, încă din primul moment al venirii sale pe pământ până la ultima respirație, a fost o dăruire, un „da" necondiționat ci continuu spus Tatălui (cf. Evr 10,5-10; In 4,34).

S-ar putea ridica o obiecție: Isus a putut să spună totdeauna „da" Tatălui, pentru că el este Dumnezeu, dar noi, care suntem nişte oameni sărmani? Această obiecție se ridică pentru că nu luăm în serios misterul întrupării. Făcându-se om, Isus devine asemenea nouă în toate, în afară doar de păcat. El a participat la condiția umană ca orice om: suferință, tristețe, nelinişte, tentație... De aceea, viața lui Isus nu trebuie să ne descurajeze sau să justifice mediocritatea noastră; dimpotrivă, trebuie să ne încurajeze în drumul misticii.

Pe lângă acestea, Isus nu este numai modelul de imitat; el este şi viața noastră. El vrea să continue să zică în noi „da-ul" său Tatălui. El parcurge, aşadar, drumul împreună cu noi şi ne cere să-i deschidem uşa inimii noastre.

c) Discernământul voinței lui Dumnezeu

În lumina iubirii conjugale, a căuta împlinirea voinței lui Dumnezeu constituie esența drumului de rugăciune.

Tocmai acest aspect face ca rugăciunea să aibă un drum istovitor, pentru că Dumnezeu nu urmează mereu schema logicii umane şi, adesea, drumul său depăşeşte proiectele umane:

„Gândurile mele nu sunt gândurile voastre, căile voastre nu sunt căile mele - spune Domnul. Cu cât cerul se înalță deasupra pământului, cu atât căile mele se înalță peste căile voastre şi gândurile mele peste gândurile voastre" (Is 55,8-9);

„O, profunzime a bogăției, a înțelepciunii şi a ştiinței lui Dumnezeu! Cât de nepătrunse sunt judecățile lui şi cât de neînțelese sunt căile sale! Într-adevăr, cine a putut cunoaşte gândurile Domnului? Sau cine a fost sfătuitorul lui? Sau cine i-a dat lui mai întâi ca să poată lua înapoi de la el?" (Rom 11,33-35).

De aceea, pe drumul rugăciunii ce constă în angajarea de a face voința lui Dumnezeu, discernerea voinței lui Dumnezeu este considerată ca fiind arta de a învăța. Discernerea voinței lui Dumnezeu nu este o chestiune de tehnică, nici măcar tehnică spirituală, ci capacitatea discipolului care trăieşte în sintonie cu Dumnezeu. Pentru aceasta, inima discernământului voinței lui Dumnezeu nu este capacitatea intelectuală, ci viața. Este înțelepciunea celor mici care se lasă educați de Dumnezeu. Cineva, ajutat de specialişti, ar putea să cunoască întreg procesul şi toate regulile discernământului; cu toate acestea, nu va fi capabil să cunoască voința lui Dumnezeu dacă nu a trăit în mod sincer

exigențele drumului spiritual. În acest sens, elementele indicate aici, mai departe, nu trebuie să fie înțelese ca tehnici, ci ca un indiciu pentru un drum al vieții spirituale.

Elementele spirituale ale discernământului voinței lui Dumnezeu s-ar putea împărți în două categorii: interne şi externe (în raport cu persoana care face discernământul).

Elemente interne

- Dorința adevărată de a împlini voința lui Dumnezeu, în aşa fel încât să devină scop pentru viață, cum a făcut Isus: „Iată vin, Doamne, ca să fac voința ta" (Evr 10,7). Această primă decizie este importantă pentru drumul discernământului, pentru că, în mod normal, unul înțelege ceea ce vrea să înțeleagă. Şi tocmai aici este prima dificultate în drumul discernământului; nu există întotdeauna dorința sinceră de a face voința lui Dumnezeu, chiar şi atunci când unul spune că vrea să o facă (cf. Ier cap. 42-43).

Dorința adevărată de a împlini voința lui Dumnezeu se naşte din convingerea că în realizarea acestei voințe se află izvorul fericirii şi plinătatea vieții, drumul comuniunii cu Dumnezeu: „Pacea noastră constă în a face voința ta".

- Discernământul voinței lui Dumnezeu cere apoi libertatea interioară. Dacă unul nu e liber, nu va fi capabil să cunoască voința lui Dumnezeu. În loc să-l asculte pe Dumnezeu, va asculta numai vocile idolilor care s-au adunat în inimă. Pentru aceasta, este necesar să ne eliberăm de tot, nu doar de lucrurile rele, ci şi de cele bune, îndeosebi de lucrurile bune, de valori, căci este clar că de lucrurile rele trebuie să ne eliberăm, în timp ce de lucrurile bune ne ataşăm foarte uşor, considerându-le absolute şi

indispensabile. Când Isus spune: „Cine îşi iubeşte tatăl sau mama mai mult decât pe mine nu este vrednic de mine; şi cine îşi iubeşte fiul sau fiica mai mult decât pe mine nu este vrednic de mine" (Mt 10,37), nu vorbeşte despre lucruri rele, ci despre lucruri bune!

Pentru a ajunge la libertatea inimii, trebuie să ne străduim îndeosebi în următoarele direcţii:

I. A accepta cu umilinţă propria lipsă de libertate pentru a ne implica în drumul ce duce la libertatea inimii (cei curaţi cu inima): „Fericiţi cei curaţi cu inima, pentru că îl vor vedea pe Dumnezeu" (Mt 5,8). Fără acest prim pas, nu se începe drumul. Dar tocmai aceasta este partea grea. Mulţi nu vor să accepte că nu sunt liberi şi, de aceea, închid ochii pentru a nu vedea propria sclavie din cauza diferitelor realităţi: ideologie, prejudecăţi, pasiuni, proiecte, interese personale şi colective, valori ...

II. Onestitate: trebuie să fim oneşti cu noi înşine, privind în faţă adevăratele motive şi sentimentele inimii care sunt la originea acţiunilor, reacţiilor, deciziilor şi ale activităţilor, pentru a le putea chema pe nume şi a nu ne înşela.

III. A muri pentru sine, pentru a nu ne pune pe noi înşine şi nici o altă valoare sau vreun proiect, în centrul vieţii şi al apostolatului, ci pe Cristos.

- Naturaleţe; cei care sunt egali se cunosc. Urmând acest principiu, trebuie să ne educăm după mentalitatea, criteriul şi în spiritul lui Cristos, meditând şi trăind Cuvântul lui Dumnezeu.

Dumnezeu are mentalitatea sa, modul său şi stilul său. Când cineva cunoaşte stilul lui Dumnezeu, cu uşurinţă îşi va putea distinge drumul.

Cuvântul lui Dumnezeu nu trebuie să fie, aşadar, doar studiat, ci meditat şi folosit în rugăciune. (…) Acum, în contextul vieţii ecleziale, unde există marea tentaţie de a aplica Cuvântul lui Dumnezeu numai altora şi situaţiilor sociale, fără a lăsa ca propria viaţă să fie atinsă de Acesta, trebuie să se insiste asupra necesităţii de a trăi Cuvântul lui Dumnezeu.

Cuvântul lui Dumnezeu nu este o teorie, ci cuvânt al vieţii, adică un cuvânt ce dă viaţă, care interoghează viaţa pentru a o transforma: „După cum ploaia şi zăpada coboară din cer şi înapoi nu se întorc până ce nu udă pământul şi-l fac să odrăslească şi să rodească, pentru ca să dea sămânţă semănătorului şi pâine spre mâncare, aşa este şi cuvântul ce iese din gura mea: nu se întoarce la mine fără rod, dar ceea ce vreau eu va face şi îşi va împlini misiunea" (Is 55,10-11).

De aceea, meditarea cuvântului implică în mod necesar angajarea de a-l trăi: a medita pentru a înţelege şi a înţelege pentru a trăi. Dacă cineva nu se angajează să trăiască după cuvântul lui Dumnezeu, nu poate să-l înţeleagă. Este necesară aplicarea cuvântului lui Dumnezeu propriei vieţi pentru a purifica, a ilumina şi a transforma viaţa la nivel de sentimente intime, criterii, atitudini, stil... şi, prin urmare, va putea să lumineze drumul altora prin cuvântul lui Dumnezeu. O persoană care nu se lasă interpelată de cuvântul lui Dumnezeu în propria viaţă pentru a-l trăi şi caută numai să îl aplice altora şi situaţiilor sociale, nu va putea înţelege drumul lui Dumnezeu şi, în consecinţă, va manipula cuvântul lui Dumnezeu după prejudecăţi, sentimente... .

Elemente externe

- În sintonie cu Tradiţia şi Magisteriul Bisericii. Dumnezeu, care vorbeşte în conştiinţa fiecăruia şi în circumstanţele vieţii, călăuzeşte Biserica de-a lungul istoriei sale, îndeosebi prin serviciul Magisteriului Bisericii. De aceea, trebuie să se confrunte şi să se verifice noile propuneri cu tradiţia Bisericii manifestată în învăţătura sa şi în experienţele sfinţilor săi.
- Roadele: pomul se cunoaşte după roadele sale. Drumul lui Dumnezeu conduce la sfinţenie pentru a edifica Biserica. De aceea, o propunere care tulbură inima şi slăbeşte viaţa creştină, religioasă şi apostolică, cu greu poate fi considerată ca fiind inspiraţia Spiritului Sfânt.
- Direcţiunea spirituală: în drumul de discernere a voinţei lui Dumnezeu, este necesar şi un ajutor fratern. O confruntare sinceră cu un îndrumător spiritual iluminează şi ajută la cunoaşterea mai bună a voinţei lui Dumnezeu. În direcţiunea spirituală este indispensabilă căutarea sinceră a voinţei lui Dumnezeu şi disponibilitatea de a schimba propria opinie, pentru a nu căuta în mod inconştient doar o reconfirmare a propriei alegeri deja făcute.

d) Cunoaşterea vieţii mistice

Cum se cunoaşte viaţa mistică? Răspunsul depinde de înţelegerea pe care cineva o are despre viaţa mistică. După mulţi autori ca Lejeune, Gerson, Lallement, Surin, Courbon, Pavelain, viaţa mistică este senzaţia pe care inima o simte în sine în prezenţa lui Dumnezeu, o anumită senzaţie că Dumnezeu este în centrul inimii.

La lumina celor explicate până aici, este necesară o mai bună precizare a sensului termenului „senzație" folosit de diverşi autori spirituali. Creşterea în viața mistică nu se măsoară cu vreo experiență sensibilă. Experiențele sensibile ar putea fi efectul harului lui Dumnezeu care atinge inima, dar ar putea veni şi de la un alt izvor. Drogul, un post dus la extrem, tehnicile de concentrare pot genera experiențe sensibile asemănătoare cu acelea descrise de sfinții mistici în viața lor mistică.

Pe lângă aceasta, existența şi intensitatea experiențelor sensibile depind şi de structura psihică ce variază de la o persoană la alta. De aceea, experiențele sensibile nu sunt elemente sigure, pentru determinarea drumului spiritual. Mai mult, acest mod de a concepe viața mistică ar încuraja căutarea şi provocarea experiențelor sensibile şi, deci, ar apărea riscul devierilor: în loc de căutarea voinței lui Dumnezeu, sunt căutate mai curând experiențele şi, prin urmare, atenția persoanei se opreşte asupra sa şi se închide înaintea lui Dumnezeu.

După cum am spus la început, adevărata mistică înseamnă unirea cu Dumnezeu; este drumul de identificare a propriei voințe cu aceea a lui Dumnezeu; este opera lui Dumnezeu care ia în posesie persoana. Acțiunea lui Dumnezeu atinge în mod direct spiritul omului care se află la cel mai profund nivel, dincolo de simțuri şi concepte, în timp ce omul percepe numai prin intermediul simțurilor şi al conceptelor. Aşadar, în mod normal, nu putem cunoaşte cu exactitate ceea ce se întâmplă în ființa noastră profundă care se deschide acțiunii lui Dumnezeu.

Putem, însă, cunoaşte viaţa mistică şi evoluţia ei prin efectele sale. Unicul efect sigur este generozitatea ascendentă. De fapt, după Sfânta Tereza de Avila, caritatea în viaţa cotidiană este garanţia unei rugăciuni autentice. Dacă nu se creşte în bunătate, compasiune, înţelegere, capacitate de dăruire, identificarea propriei voinţe cu voinţa lui Dumnezeu, nu există o adevărată rugăciune, cu atât mai puţin o rugăciune mistică, oricare ar fi senzaţia sau experienţa sensibilă pe care cineva ar putea-o experimenta.

Cu toate acestea, în Biserică, există persoane cărora le este dat harul „de a vedea" acţiunea lui Dumnezeu în suflet pentru a arăta Bisericii drumul ei (Sfântul Ioan al Crucii, Sfânta Tereza de Avila, etc). Astăzi, dacă noi cunoaştem drumul vieţii mistice şi ceva despre acea realitate care depăşeşte mintea umană, aceasta se datorează învăţăturii şi „experienţelor" lor. Aşadar, harul de „a vedea" acţiunea lui Dumnezeu în suflet este o misiune în viaţa Bisericii, nu un privilegiu rezervat lor în exclusivitate.

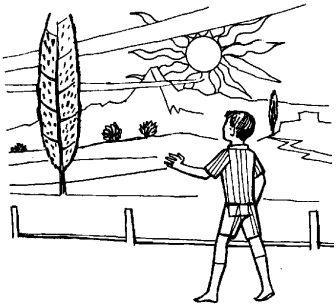

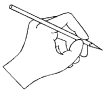

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 7 - *22 nov*
Forme concrete ale rugăciunii

(Text preluat din: G.D.Duc Dao, *Tu m-ai chemat*, Ed. Serafica, Roman 2005, pp. 63-87).

Rugăciunea concepută ca viață de intimitate cu Dumnezeu trebuie să se exprime la trei nivele: prezență continuă (rugăciunea continuă); dialog pentru realizarea înțelegerii (meditația); comuniune profundă a inimii (contemplația). În afară de aceasta, rugăciunea creştină este, într-un oarecare sens, liturgică pentru că este o rugăciune făcută în unire cu Isus, care este întotdeauna viu pentru a mijloci pentru lume. Cu toate acestea, rugăciunile liturgice, în sensul strict al cuvântului, sunt rugăciunile Bisericii aşa cum sunt aprobate de autoritățile bisericeşti.

Însă, rugăciunea continuă nu este totdeauna uşoară; meditația este adesea transformată în lectură spirituală; contemplația pare un lucru arid, iar rugăciunile liturgice un formalism. De aceea, vrem să propunem câteva forme concrete de rugăciune sau, mai exact, să reflectăm pentru a redescoperi sensul câtorva forme de rugăciune pentru a întări şi susține drumul vieții de rugăciune.

I. RUGĂCIUNEA LUI ISUS

1. Istorie

Rugăciunea lui Isus este o formă de rugăciune profundă, foarte răspândită în viața Bisericilor din Orient. Povestirile unui

pelerin rus relatează că peste tot pelerinul rus întâlnea persoane care practicau această rugăciune.

În Bisericile din Occident, rugăciunea lui Isus este cunoscută şi, acum, este destul de răspândită, datorită apariţiei antologiei de texte ale Sfinţilor Părinţi şi ale autorilor isihaşti, numită Filocalia, îngrijită de Nicodim Aghiorâtul, editată la Veneţia în 1782, şi, mai recent, graţie cărţii Povestirile unui pelerin rus apărută în diferite limbi europene.

Conform unui text din Filocalia, rugăciunea lui Isus provine de la Apostoli, mai precis, de la Sfântul Pavel care îi îndemna pe creştinii săi să se roage constant şi neîncetat: „Rugaţi-vă neîncetat" (1Tes 5,17); „Faceţi toate acestea în rugăciuni şi cereri în Spirit, în orice timp" (Ef 6,18). Acelaşi Domn Isus arăta că trebuie să ne rugăm întotdeauna şi să nu ne descurajăm (cf. Lc 18,1); „Vegheaţi, aşadar, în orice moment şi rugaţi-vă" (Lc 21,36).

Desigur, ideea de rugăciune neîncetată este prezentă în învăţătura Domnului Isus Cristos şi a Apostolilor, dar în ceea ce priveşte forma şi metoda, rugăciunea lui Isus îşi are originea la Sfinţii Părinţi ai deşertului în secolul IV. În secolul al V-lea, această rugăciune s-a dezvoltat şi răspândit între monahii isihaşti care aveau o mare devoţiune către Numele lui Isus. Pentru aceasta, rugăciunea lui Isus este denumită, uneori, rugăciunea isihastă. Termenul „isihasm" vine din greacă (hesűchia) şi înseamnă linişte, tăcere şi pace în unire cu Dumnezeu. Monahul isihast este cel care, intrând în singurătate şi în tăcere, se angajează să controleze şi să elimine gândurile rele şi viciile care tulbură sufletul pentru a atinge şi menţine pacea inimii.

2. Câteva concepte teologice

a) Numele lui Isus

Rugăciunea lui Isus constă în repetarea neîncetată a invocației: „Doamne Isuse Cristoase, ai milă de mine păcătosul". Această invocație pare a avea o oarecare asemănare cu „koan-ul" Zen şi „mantra" din Yoga şi Meditația Transcendentală în ceea ce priveşte tehnica de a repeta invocația care constă dintr-un cuvânt sau o frază scurtă pentru a se putea concentra. Cu toate acestea, există o diferență substanțială: în timp ce în „koan" şi în „mantra", repetarea cuvântului şi a frazei are un caracter mai mult tehnic, pentru a favoriza concentrarea, în rugăciunea lui Isus, invocarea Numelui lui Isus este, îndeosebi, o mărturisire de credință şi de iubire. Numele reprezintă însăşi persoana. De aceea, Numele lui Isus are o forță, o putere care mântuieşte şi vindecă, alungă Spiriturile necurate şi purifică inima. Pentru acest motiv, Sfântul Petru, citând pe profetul Ioel, a putut să afirme: „Oricine va chema Numele Domnului, va fi mântuit" (Fap 2,21). Tot în Faptele Apostolilor vedem cum Numele lui Isus vindecă. Într-o zi, Petru şi Ioan au urcat la templu; văzând un olog care cerşea la poarta templului, Petru îl chemă şi ologul şi-a îndreptat privirea către el sperând să primească pomană. Dar Petru i-a zis ologului: „Argint şi aur nu am, însă ceea ce am aceea îți dau: în Numele lui Isus Cristos din Nazaret, scoală-te şi umblă! Şi, prinzându-l de mâna dreaptă, l-a ridicat. Îndată i s-au întărit picioarele şi gleznele şi, sărind în picioare, a început să umble. A intrat cu ei în Templu, umblând, sărind, şi lăudându-l pe Dumnezeu" (Fap 3,6-8).

În afară de aceasta, dacă numele reprezintă însăşi persoana, invocarea numelui lui Isus înseamnă, pur şi simplu, a-l face prezent, punându-ne în prezența sa şi deschizându-ne la acțiunea sa pentru a ne oferi pe noi înşine ca un instrument, o jertfă vie în mâinile sale, pentru a intra în comuniune intimă cu el. În acest sens, Isus a poruncit apostolilor săi să meargă şi să învețe toate neamurile, „botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Spiritului Sfânt" (Mt 28,19).

Tocmai pentru acest motiv, rugăciunea lui Isus nu este doar o metodă sau o tehnică, ci este o mărturisire de credință, o oferire a ființei noastre pentru ca Isus să-şi poată manifesta puterea sa în noi. Prin urmare, o repetare mecanică, fără credință, nu va realiza nimic prin sine însăşi.

b) Respirația

În practica rugăciunii lui Isus, conform învățăturii Sfinților Părinți ai Deşertului, trebuie să repetăm numele lui Isus, fixându-l pe ritmul respirației. Urmând ritmul respirației, invocația este interiorizată.

Prin urmare, respirația este un mijloc pentru a interioriza rugăciunea. Totuşi, în afara funcției tehnice, respirația mai are şi o semnificație spirituală şi simbolică. Respirația este simbolul care îl arată pe Spiritul Sfânt care este Suflul Divin şi iubirea care respiră în sânul Sfintei Treimi. După Sfântul Grigore Sinaitul, în mod normal, „în loc să-l respirăm pe Spiritul Sfânt, Suflul Divin, noi ne-am umplut de suflul Spiriturilor rele"; acum însă, fixând numele

lui Isus pe ritmul respirației, „în loc să respirăm suflul Spiriturilor rele, noi ne umplem de suflul Divin care alungă Spiriturile rele şi purifică inima".

c) Inima

Rugăciunea lui Isus constă în repetarea stăruitoare a numelui lui Isus, fixându-l pe ritmul respirației pentru a coborî în inimă.

În spiritualitatea orientală, inima are diferite semnificații. Mai întâi de toate, inima este un organ al corpului de care depinde întreaga viață fizică. Apoi, inima este locul afectelor, al sentimentelor, al emoțiilor şi al impulsurilor instinctive. Inima mai are şi o altă dimensiune, mai profundă: dimensiunea spirituală şi ontologică. Inima, în acest ultim sens, este centrul persoanei umane; este locul unde sufletul şi trupul se întâlnesc şi îşi au rădăcinile; este izvorul vital al ființei, rădăcina facultăților active ale intelectului şi ale voinței; este punctul din care provine şi spre care se îndreaptă întreaga viață spirituală; este locul unde locuieşte Dumnezeu, dar şi locul unde Cel Rău duce bătăliile decisive şi radicale.

Când numele lui Isus pătrunde în inimă, o ilumineză. În mod normal inima omului este oprimată de sentimente, gânduri şi de Spirituri necurate. Numele lui Isus, pătrunzând în inimă, o purifică, o eliberează şi o transformă; atunci, în ea străluceşte lumina divină a lui Isus.

Inima este centrul persoanei umane şi locul din care izvorăşte întreaga viață. Dacă inima este iluminată şi eliberată,

persoana umană va fi la fel, iar ființa îşi poate regăsi armonia interioară, unitatea. Spiritul, sufletul şi trupul se reconciliază. Omul este îndumnezeit, întreaga ființă este iluminată şi transformată. Uneori, fața persoanei contemplative străluceşte ca o lumină. Fața lui Moise devenea strălucitoare după zilele petrecute în compania lui Dumnezeu în contemplație (cf. Ex 34,29-34).

Inima, iluminată de numele lui Isus, participă la un fel de transfigurare de care îi face părtaşi şi pe alții, ființe umane sau chiar animale. Prezența tăcută a unui sfânt transmite lumină, pace şi încredere tuturor, facându-i părtaşi la bunătatea lui Dumnezeu. Astfel, Sfântul Francisc de Assisi atrăgea toate ființele, predicând chiar şi păsărilor.

Când rugăciunea lui Isus ajunge în inimă şi o purifică şi o reintegrează, acțiunea sa se identifică în totalitate cu acțiunea lui Isus care este în ea, iar rugăciunea sa nu mai este rugăciunea sa, şi nu mai este nici o rugăciune adresată către Isus, ci însăşi rugăciunea lui Isus este în ea. Atunci, rugăciunea „activă" devine „pasivă", iar rugăciunea neîntreruptă devine realitate. Conform cărții Povestirile unui pelerin rus, într-o zi dis-de-dimineață, pelerinul fu trezit de rugăciunea care se revărsa din inima sa. Până atunci, pelerinul „rostise rugăciunea", acum experimenta că rugăciunea „este rostită" în inima sa, chiar când el doarme, pentru că inima sa este iluminată şi, deci, rugăciunea sa se unise cu rugăciunea lui Isus.

Iluminarea inimii nu se realizează fără efort. În Povestirile unui pelerin rus, se pare că pelerinul rus a reuşit să ajungă la

rugăciunea „pasivă" şi neîntreruptă în decurs de câteva săptămâni. Aceasta ar putea fi o simplificare care este stilul povestirilor pentru a intra mai direct în esențial. Dar chiar dacă este adevărat ceea ce se spune în Povestirile unui pelerin rus, este vorba de un caz foarte rar. În mod normal, se ajunge la iluminarea inimii, la rugăciunea „pasivă" şi neîncetată, numai după un lung drum spiritual, în urma unei serioase angajări în aşteptarea umilă şi perseverentă, pentru că iluminarea şi purificarea inimii sunt opera lui Dumnezeu, un dar gratuit al lui Dumnezeu făcut ucenicului care se deschide pentru a-l primi; nu este vorba de o consecință automată a vreunei tehnici.

3. Metoda

Repetarea neîncetată a invocației numelui lui Isus face ca rugăciunea noastră să fie mai unificată, şi o face, în acelaşi timp, mai interioară pentru a deveni o parte din noi. Nu va mai fi ceva ce noi facem în anumite momente, ci ceea ce noi suntem în fiecare moment; nu va mai fi un act ocazional, ci o stare permanentă. În acest fel, rugăciunea devine un act al întregii persoane. Cuvintele rostite în rugăciune se identifică total cu persoana care le spune. Acesta este drumul rugăciunii şi de acesta are nevoie lumea mai mult decât de orice: nu de persoane care recită rugăciuni cu mai mare sau mai mică regularitate, ci de persoane care sunt rugăciune.

Pentru a atinge acest scop, rugăciunea trebuie să treacă, folosind expresia Sfinților Părinți, de la buze la minte şi, împreună cu mintea, să coboare în inimă. Rugăciunea lui Isus, adică invocarea Numelui lui Isus, începe cu rugăciunea vocală; invocarea Numelui este pronunțată de buze cu voce tare, printr-

un efort al voinței. În acelaşi timp, tot printr-un efort al voinței, mintea urmăreşte cu atenție vocea şi se concentrează asupra semnificației invocației.

Cu trecerea timpului şi cu ajutorul lui Dumnezeu, rugăciunea tinde la o mai mare interiorizare. Participarea minții devine mai intensă şi spontană, în timp ce sunetele emise de buze devin mai puțin importante; poate la un moment dat încetează complet şi Numele lui Isus este invocat în mod tăcut. Când se întâmplă acest lucru, prin harul lui Dumnezeu, am trecut de la buze la minte.

Dar drumul spre interiorizare nu este încă complet. Dincolo de creier şi de facultățile intelectuale, există emoțiile, afectele, sensibilitățile, straturile instinctive profunde ale personalității. Rugăciunea trebuie să se extindă pentru a cuprinde toate aceste zone profunde ale personalității noastre. În termeni tehnici, acest lucru înseamnă că trebuie să trecem de la rugăciunea minții la rugăciunea inimii sau, cum spune Sfântul Grigore Sinaitul, trebuie să coborâm cu mintea în inimă. Când se ajunge la rugăciunea inimii, am făcut, de fapt, trecerea de la rugăciunea „activă" la rugăciunea „pasivă"; de la rugăciunea pe care noi o rostim, la rugăciunea care este recitată de la sine sau, mai bine zis, la rugăciunea pe care însuşi Isus o rosteşte în noi.

Pentru a persevera pe drumul ce duce spre inimă, monahii isihaşti au sugerat o metodă care conține trei elemente:

a) Poziția corpului

Sfântul Grigore de la muntele Sinai dă sfatul de a şedea pe un scăunel, înclinând capul şi spatele cu ochii închişi sau aţintiţi spre piept la nivelul inimii. Unii autori recomandă o poziție mai dificilă: se şade îndoindu-se la maxim printr-o mişcare circulară a trupului, ținând capul spre genunchi asemenea profetului Ilie de pe Muntele Carmel.

b) Invocarea Numelui

Constă în repetarea neîncetată a invocației „Doamne Isuse Cristoase, ai milă de mine, păcătosul" (cf. Lc 18,13.38). Părerea mai multor autori este că, s-ar putea înlocui această invocație cu o altă invocație care reflectă mai bine propria sensibilitate spirituală. Totuşi, nu trebuie să se schimbe des invocațiile.

Se începe cu invocarea vocală, dar, puțin câte puțin, invocația trebuie să fie interiorizată pentru a putea fi pronunțată numai cu mintea. Ceea ce contează nu este numărul de invocații, ci dorința arzătoare şi aşteptarea plină de răbdare cu care se invocă numele lui Isus. De aceea, invocarea trebuie să fie lentă pentru a permite participarea minții şi a inimii la semnificația invocației.

c) Respirația

Trebuie să se respire lent şi profund pentru ca apoi să se unească invocația cu ritmul respirației. În mod normal, prima parte a invocației (Doamne Isuse Cristoase) este unită cu

inspirația, iar a doua parte (ai milă de mine, păcătosul) cu expirația.

Respirația lentă şi profundă, împreună cu poziția trupului, are scopul de a-l ajuta pe cel care se roagă să se elibereze de agitație, de disipare şi de mişcarea dezordonată a gândurilor şi a imaginilor pentru a se concentra asupra invocației.

Uneori se învață şi tehnica explorării interioare: împreună cu respirația, se caută găsirea centrului cardiac. Dar o folosire improprie a tehnicii ar putea da rezultate dăunătoare. De aceea, nu trebuie să ne încredem instrucțiunilor scrise. Fără asistența unui maestru expert şi credincios, nu trebuie să se încerce această tehnică.

Metodele sau tehnicile sunt utile şi, uneori, chiar necesare când sunt impuse de condițiile umane. Totuşi, în contextul rugăciunii ca întâlnire cu Dumnezeu, nu trebuie să se considere absolute şi indispensabile. Afară de aceasta, prin natura lor, metodele şi tehnicile nu sunt universale. O metodă ar putea să fie utilă pentru unii, şi să nu fie potrivită pentru alții. Oricum, rugăciunea lui Isus poate fi practicată cu atitudinile normale ale unei persoane în rugăciune. Nu controlul respirației este esențial, ci credința şi iubirea în recitarea invocației.

De aceea, pare foarte înțelept sfatul dat de episcopul Ignaziu Brianchaninov: „Îi sfătuim pe iubiții noştri frați de a nu încerca să stabilească această tehnică în interiorul lor, dacă aceasta nu se revelează de la sine cu deplinul său consens. Mulți, din

dorința de a o învăța prin experiență, şi-au îmbolnăvit plămânii şi nu au ajuns la nimic. Punctul esențial al chestiunii stă în unirea minții cu inima în timpul rugăciunii, şi aceasta se atinge prin harul lui Dumnezeu la timpul său, stabilit de Dumnezeu. Tehnica respirației este pe deplin înlocuită de pronunțarea negrăbită a Rugăciunii, cu o scurtă oprire sau pauză la sfârşit, de fiecare dată când se recită, de respirația calmă şi lentă şi de angajarea minții în a urmări cuvintele Rugăciunii. Cu ajutorul acestor mijloace putem ajunge uşor la un anumit grad de atenție" .

4. Sfârşitul drumului

Invocația ne uneşte cu Isus. Rugăciunea noastră se identifică progresiv cu rugăciunea lui Isus care este în noi; viața noastră devine una cu viața sa. Suntem îndumnezeiți sau divinizați. De aceea, la sfârşitul drumului, intrăm în sânul lui Dumnezeu unde circulă neîncetat iubirea dintre Tatăl, Fiul şi Spiritul Sfânt.

După Povestirile unui pelerin rus, la sfârşitul drumului, se constată unele efecte:

a) O iubire arzătoare pentru Dumnezeu în Isus. Pelerinul rus îşi povesteşte experiența: "Inima mea ardea de dorința de a se uni cu Dumnezeu prin rugăciunea pe care încercam să o aprofundez şi să o verific prin călăuza Filocaliei. Dar, în acelaşi timp, mă îndurera faptul de a nu avea nici un adăpost unde să mă pot dedica, în linişte şi fară întrerupere, lecturii" .

b) Unitatea inimii care se exprimă prin seninătate, pace şi bucurie interioară profundă: "Am reluat peregrinarea dintr-un loc în altul, dar nu mai aveam neliniştea de dinainte:

invocarea Numelui lui Isus Cristos mă îmbucura în timpul călătoriei" .

c) Comuniunea cu ceilalți. Chiar şi relația cu ceilalți acum este transformată complet: „Toți oamenii mă tratau cu cea mai mare bunătate, aproape că toți începuseră să mă iubească... dacă cineva mă jigneşte, nu-mi rămâne decât să-mi amintesc de dulceața Rugăciunii lui Isus: umilirea şi mânia dispar, uit totul...

Cel care a ajuns la adevărata rugăciune şi iubire nu face diferențe între lucruri, nu deosebeşte dreptul de păcătos, ci îi iubeşte pe toți la fel şi nu judecă pe nimeni, aşa cum «Dumnezeu face să răsară soarele său, peste cei răi şi peste cei buni, şi să plouă, peste cei drepți şi peste cei nedrepți» (Mt 5,45)" 3.

d) Şi raportul cu creația este transformat. Acum fiecare lucru devine transparent ca şi cum ar fi un sacrament al prezenței lui Dumnezeu şi al iubirii sale: „În timp ce mă rugam din adâncul inimii, tot ceea ce era în jurul meu mi se înfățişa într-o stare minunată: copacii, iarba, păsările, pământul, aerul, lumina, totul părea să-mi spună că fiecare lucru există pentru om, mărturiseşte iubirea lui Dumnezeu pentru el, şi toate lucrurile se rugau şi îl preamăreau pe Dumnezeu şi gloria sa" .

Rugăciunea îl uneşte pe om cu Dumnezeu printr-o comuniune intimă, fară să-l separe de lume. Dimpotrivă, îl angajează „mult mai profund în datoria ce o are, facându-l mai eficient în acțiunile sale, fară să-l separe de ceilalți, ci legându-l de ei, facându-l mai sensibil față de grijile lor şi de neliniştile lor într-un mod nou. Rugăciunea lui Isus îl transformă pe fiecare într-o «creatură pentru alții», instrument viu al păcii lui Dumnezeu, centru dinamic de reconciliere" .

II. RUGĂCIUNEA CUVÂNTULUI

Se constată în Biserică astăzi o redescoperire a importanței Cuvântului lui Dumnezeu în viața creştină. Mulți creştini, laici şi persoane consacrate, studiază Biblia şi învață să se roage folosind Cuvântul, atât în particular, cât şi în grup. Cu toate acestea, mulți întâlnesc dificultăți şi obstacole pe acest drum. Rugăciunea personală a Cuvântului lui Dumnezeu se transformă într-un moment de lectură aridă, în timp ce rugăciunea Cuvântului în grup sau comunitate, uneori, se transformă într-o discuție teoretică sau se degradează în critici sau condamnări în numele Cuvântului, devenind, prin urmare, cauză de dezbinare. Trebuie să se redescopere sensul Cuvântului pentru a determina spiritul care trebuie să însuflețească inima.

1. Realitatea Cuvântului

Atitudinea unei persoane este determinată de modul său de a înțelege realitatea. De aceea, trebuie să se redescopere semnificația Cuvântului.

- Eficace: Cuvântul lui Dumnezeu nu este literă moartă, ci o realitate eficace şi puternică ce transformă istoria umană în istorie de mântuire. „Căci, după cum ploaia şi zăpada se coboară din ceruri şi nu se mai întorc fară să ude pământul şi-l fac să rodească şi să odrăslească, pentru ca să dea sămânță semănătorului şi pâine de mâncare, tot aşa, şi Cuvântul meu, care iese din gura mea, nu se întoarce la mine fără rod, ci va face voia mea şi va împlini planurile mele" (Is 55,10-11).

Dumnezeu a creat lumea pronunțând un cuvânt. Isus, în viața sa pământească, poruncea forțelor naturii, alunga Spiritele necurate, vindeca de boli, ierta păcatele pronunțând un cuvânt. El apoi a comparat Cuvântul cu o sămânță ce cade în pământ; dacă sămânța cade într-un pământ bun, aduce roade: una treizeci, alta şaizeci şi alta o sută (cf. Mt 13,3-9).

- Mesaj al lui Dumnezeu: Cuvântul care este eficace este, de fapt, un mesaj al lui Dumnezeu către om pentru ca, primindu-l şi punându-l în practică, omul să se mântuiască şi să aibă viață veşnică. Acum, după învățătura Conciliului al II-lea din Vatican, Cuvântul, care este un mesaj de mântuire, este adresat nu numai poporului lui Israel, ci este destinat tuturor neamurilor, tuturor oamenilor din toate timpurile (cf. DV1).

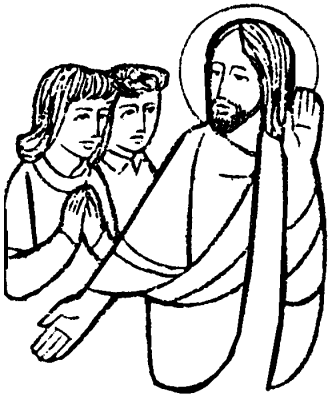

- Revelație a lui Dumnezeu: Cuvântul nu este numai un mesaj, ci este o revelație despre sine din partea lui Dumnezeu. Prin Cuvântul său, Dumnezeu se revelează omului; el îl caută pe om oferindu-i iubirea sa pentru a-l invita pe om să intre în comuniune cu el.

De aceea, când citim Biblia, nu găsim pur şi simplu o istorie a trecutului, o idee sau o doctrină, ci îl găsim pe însuşi Cristos care ne invită să intrăm într-o alianță cu el, să ne angajăm pentru el.

2. Forme de aderare la Cuvânt

a) Liturgia

Modul privilegiat de a ne apropia de Cuvânt este Liturgia, prin care Cuvântul este proclamat şi celebrat public în popor în numele întregii Biserici. „În fiecare liturgie a Cuvântului, în funcție de credința noastră, textul este dezvoltat sub ochii noştri şi Cristos îl explică inimilor noastre. El, prin puterea Spiritului Sfânt, astăzi, îl face să-l simțim actual în funcție de credința personală, de intensitatea rugăciunii comune". În acest sens, este nevoie să scoatem în evidență unele aspecte:

- Climatul de rugăciune: prin Cuvântul celebrat în timpul liturgiei, Dumnezeu vorbeşte în mod personal poporului. Prin urmare, atitudinea esențială este aceea de ascultare, care înseamnă aşteptarea lui Dumnezeu care vine, dar nu este prevăzut modul venirii sale. E necesar să aşteptăm pentru a răspunde cu o consimțire totală lui Dumnezeu. Condiția fundamentală pentru a-l putea asculta pe Dumnezeu este „puritas cordis", adică o inimă curată, liberă de orice afecțiune dezordonată care îndepărtează de iubirea lui Dumnezeu şi de la sensul prezenței sale. Trebuie să ne eliberăm, pentru a-l înțelege, şi să-l înțelegem pentru a-l urma.

- Actul comunitar: liturgia este un act comunitar în sensul că nu se ascultă Cuvântul în mod privat, ci în comuniune cu comunitatea; împreună se ascultă Cuvântul proclamat şi împreună se răspunde Cuvântului.

Este un act comunitar şi în sensul că întreaga comunitate este aptă să înțeleagă şi să celebreze Cuvântul: nu numai bărbații, ci şi femeile, şi copiii (cf. Neemia, cap. 8); nu numai cei învățați, ci

şi oamenii obişnuiţi. Cuvântul nu este rezervat doar vreunei categorii. Fiecare creştin este capabil să se apropie de Cuvânt şi este capabil să-l înțeleagă prin harul ce i s-a dat la botez.

b) Lectio Divina

Dacă liturgia este un mod privilegiat pentru a ne apropia de Cuvânt, acesta nu este unicul mod. Ea trebuie să fie însoțită de contactul personal cu Cuvântul care în mod obişnuit este numit lectio divina. Din diferite motive, liturgia nu dispensează, dimpotrivă, pretinde lectio divina.

Înainte de toate, lectio divina este necesară întrucât Cuvântul este adresat omului nu numai ca membru al comunității, ci şi personal, ca individ. În istoria mântuirii, Dumnezeu a vorbit Poporului, dar el a vorbit şi în mod personal lui Avraam, Moise... Prin liturgie Dumnezeu vorbeşte poporului. Dar acesta este numai începutul care duce la întâlnirea personală cu Dumnezeu. Prin textul Bibliei, Dumnezeu vorbeşte lui Avraam, Moise, Petru, Andrei, etc, dar acum, prin acest text, Dumnezeu cheamă numele meu; eu trebuie să-l aud în mine însumi.

Lectio divina este necesară şi pentru că este pregătirea şi prelungirea liturgiei. Dacă noi primim Cuvântul la liturgie fără pregătire, fără credință, fără iubire şi fară cunoştință, el rămâne pentru noi literă moartă şi nu ne dă viață. De aceea, "cine trăieşte numai din Cuvântul lui Dumnezeu proclamat la liturgie este ca pământul din parabolă care primeşte sămânța, dar nu aduce rod. De pe el, pământ arid, păsările vor mânca sămânța, spinii o vor înăbuşi, căldura va face ca mlădița să se usuce" .

Există un anumit mod de a ne ruga cu Cuvântul prin lectio divina, propus de Guigo II, călugăr certozin din secolul al Xl-lea, care se poate rezuma după cum urmează:

- Implorați-l pe Spiritul Sfânt şi veți primi iluminarea (lumină pentru a înțelege);
- Căutați-l prin lectură şi îl veți găsi în meditație;
- Chemați-l prin rugăciune şi îl veți primi în contemplație.

1) Invocarea Spiritului Sfânt

Ca orice rugăciune creştină, şi lectio divina trebuie să înceapă cu invocarea Spiritului Sfânt, mai ales, pentru că Sfânta Scriptură fiind scrisă sub inspirația Spiritului Sfânt, acum trebuie să fie citită tot sub prezența sa. Dacă Spiritul Sfânt nu atinge inima celui care citeşte, Sfânta Scriptură rămâne literă moartă. Mai mult de atât, nu inteligența este cea care înțelege, ci întreaga ființă care merge în întâmpinarea Domnului revelat în Cuvânt. Acest lucru nu va fi posibil fară Spiritul Sfânt. Fără lumina Spiritului Sfânt, se riscă să nu se înțeleagă Cuvântul lui Dumnezeu sau să se înțeleagă Cuvântul lui Dumnezeu după criterii umane.

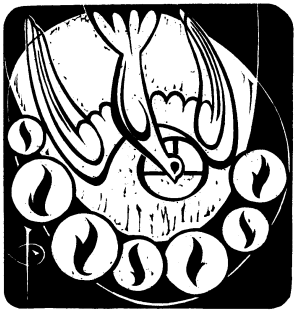

2) Lectura

Lectura în lectio divina nu este un studiu. Studiul este pentru a şti. Aici este vorba de convertire şi de disponibilitatea de a ne lăsa interpelați de Dumnezeu. De aceea, a citi înseamnă a

asculta şi a încerca să înţelegi mesajul lui Dumnezeu. Condiţia fundamentală pentru a înţelege mesajul este „puritas cordis" (curăţia inimii), adică libertatea interioară despre care am vorbit înainte în rugăciunea liturgică. Atitudinea inimii libere se regăseşte perfect în atitudinea Slujitorului lui Yahve aşa cum este descris în cartea profetului Isaia:

„Domnul Dumnezeu mi-a dat o limbă iscusită, ca să ştiu să înviorez cu vorba pe cel doborât de întristare. În fiecare dimineaţă, el îmi trezeşte urechea, să ascult cum ascultă nişte ucenici. Domnul Dumnezeu mi-a deschis urechea, şi nu m-am împotrivit, nici nu m-am tras înapoi" (Is 50,4-5).

Drumul libertăţii inimii este indispensabil pentru a nu condiţiona Cuvântul lui Dumnezeu şi pentru a se lăsa condus de el. Într-un astfel de drum, este important ca, la lectio divina, să nu se aleagă numai textele uşoare şi comode în baza propriului gust sau după opiniile la modă, ci trebuie să ne aşezăm cu docilitate la şcoala Cuvântului, meditând şi textele incomode sau greu de înţeles.

3) Meditaţia

A medita înseamnă a rumega, a mesteca pentru a gusta. Fiecare Cuvânt al lui Dumnezeu aduce mereu un mesaj. Acum, în meditaţie, nu este vorba de un mesaj general, ci de un mesaj personal al lui Dumnezeu pentru cel care se roagă şi pentru viaţa sa personală precum şi pentru responsabilitatea sa în Biserică şi în lume.

Tocmai pentru că nu este vorba de un mesaj general, ci de un mesaj personal al lui Dumnezeu, meditaţia trebuie să fie hrănită şi susţinută de credinţă şi de iubire.

S-ar putea să se întâlnească şi dificultăți: textul nu spune nimic sau textul este contradictoriu sau scandalos (Sfânta Fecioara Măria la Bunavestire sau Petru şi Apostolii la auzul discursului despre trupul şi sângele lui Cristos ca hrană şi băutură). Chiar şi în acest caz, Cuvântul va deveni un mesaj, o întâlnire care îl interpelează pe cel care se roagă, ca în cazul Apostolilor după învățătura lui Isus despre hrana şi băutura care sunt trupul şi sângele său: „Vreți să plecați şi voi?" (cf. In 6,67) sau în cazul Sfintei Fecioare Maria la Bunavestire: „Nimic nu este imposibil la Dumnezeu!" (Lc 1,37).

4) Rugăciunea

Când citim Cuvântul, Dumnezeu este cel care ne vorbeşte şi ne vine în întâmpinare. Când meditățm, încercăm să ne deschidem mintea şi inima pentru a înțelege mesajul său şi pentru a merge dincolo de cuvinte pentru a-l întâlni. Acum, în rugăciune, îi răspundem lui Dumnezeu. Deci, rugăciunea este răspunsul nostru dat lui Dumnezeu în acest colocviu şi întâlnire; un răspuns care este consensul nostru, oferta noastră de noi înşine lui Dumnezeu: „Sunt slujitoarea Domnului" (Lc 1,38); „Doamne, la cine să mergem? Tu ai cuvintele vieții veşnice" (In 6,68).

În funcție de mesaj, răspunsul nostru va fi un răspuns de adorație şi laudă (admirație, reînnoire sau confirmarea încrederii; adeziune; oferirea de sine; mulțumire; cerere de iertare, invocarea ajutorului său).

5) Contemplația

Termenul „contemplație" este un cuvânt cu două înțelesuri care are mai multe semnificații. În mod obişnuit, a contempla înseamnă a vedea, a privi cu atenție pentru a se bucura de realitate; în rugăciune, cuvântul ar putea însemna o tehnică de concentrație sau un fenomen extraordinar. Aici, în lectio divina, faza de contemplație constituie momentul intrării în descoperirea credinței că Dumnezeu este prezent şi ne iubeşte; prin urmare, cel care se roagă se aşează în prezența sa şi rămâne în simplitate şi cu încredere în prezența sa iubitoare.

6) Acțiunea

„Este necesar să se manifeste în acțiuni caritatea ce o avem în inimă" (Guigo II). Lectio divina trebuie să fie prelungită în viața cotidiană, trăind mesajul care a fost ascultat în inimă în timpul meditației şi acceptat cu iubire în rugăciune.

c) Collatio

Între proclamarea liturgică a Cuvântului şi lectio divina, există o altă formă de rugăciune a Cuvântului pe care tradiția o numeşte „Collatio" (=a uni împreună, a lipi împreună).

Collatio este ascultarea comună a Cuvântului în timpul căreia fiecare persoană împărtăşeşte, cu simplitatea inimii, felul cum a înțeles Cuvântul sau reacția sa spirituală în fața interpelării Cuvântului. Prin comunicările spirituale, adesea, comunitatea este iluminată şi edificată.

Este o constatare în urma experienței faptul că un text biblic greu de înțeles în lectio Divina se iluminează pe neaşteptate în Collatio. Afară de aceasta, comunicarea spirituală încurajează şi,

uneori, interpelează persoanele în drumul lor spiritual. În acest sens, Collatio nu este un studiu exegetic, pentru că în drumul dinamic, Collatio nu se opreşte la înțelegerea textului, ci tinde mereu la interpelarea persoanei şi la convertirea inimii.

1) Schema

- Invocarea Spiritului Sfânt pentru purificarea şi iluminarea inimii şi a minții.
- Ascultarea în comun a Cuvântului, citit cu voce tare.
- Meditarea personală a Cuvântului.
- Împărtăşirea Cuvântului ascultat în adâncul inimii, cu posibilitatea unui schimb senin de experiențe spirituale. Nu este vorba de discuții pentru a vedea cine are dreptate, ci este vorba de o comunicare spirituală. Prin urmare, punerea de întrebări are doar scopul de a căuta o explicație ulterioară pentru expresiile neclare, pentru a înțelege mai bine ceea ce persoana doreşte să comunice.
- A formula împreună un „cuvânt dătător de viață", adică un cuvânt sau o frază scurtă care trebuie să conducă şi să orienteze comunitatea în drumul său spiritual în timpul săptămânii.
- Rugăciunea spontană de mijlocire, de cerere, de laudă şi de mulțumire.

2) Condiții

Pentru a putea atinge țelul acestui punct numit Collatio, care înseamnă edificarea reciprocă în comunitate şi vitalitatea însăşi a comunității, este necesar să menționăm câteva aspecte

spirituale care trebuie să călăuzească pe fiecare:

- Căutarea sinceră în comun a voinței lui Dumnezeu pentru viața comunității ca şi pentru viața fiecărui membru. De aceea, atitudinea de ascultare şi disponibilitate interioară este esențială;
- Spiritul autentic de simplitate a inimii şi de slujire umilă pentru a evita orgoliul care ar putea transforma Collatio într-un moment de exhibiție a capacității intelectuale sau de învățătură morală, sau de critică indirectă, poate chiar inconştientă;

- Spiritul de iubire autentică față de aproapele şi o adevărată comuniune care se traduce prin împărtăşirea bunurilor materiale şi spirituale;
- Sensul libertății autentice în comunicarea spirituală: nu trebuie să se simtă obligația de a vorbi fiecare participant; nu este necesar ca la Collatio toți să vorbească.

III. LITURGIA ORELOR

În rugăciune, creştinul nu rămâne niciodată singur, ci se prezintă mereu ca membru al Bisericii. Prin urmare, fiecare rugăciune creştină, într-un oarecare sens, este mereu o rugăciune a Bisericii. Totuşi, există o rugăciune proprie a Bisericii care manifestă mai clar caracterul eclezial al rugăciunii: Liturgia Orelor (/Orele Canonice).

1. Denumirea

În istorie, această rugăciune a Bisericii a avut diferite nume care scot în evidență diferitele sale aspecte.

a) Oficiul Divin sau Opus Dei (Sfântul Benedict): această rugăciune este un act de cult public al întregii Biserici. Deci, această rugăciune este rugăciunea Bisericii şi, când ea este celebrată, întreaga Biserică participă la ea în mod spiritual.

b) Sacrifici laudis: acest nume scoate în evidență raportul acestei rugăciuni liturgice cu Sacrificiul Euharistie. Această rugăciune este prelungirea, continuarea şi lărgirea Euharistiei.

c) Liturgia Orelor: din 1959 (îndeosebi în ritul latin), această rugăciune liturgică a Bisericii a fost numită Liturgia Orelor, adică, cultul public al Bisericii care caută să sfințească timpul şi orice activitate a omului de-a lungul zilei.

2. Semnificații

Există multe semnificații care determină caracteristica Liturgiei Orelor.

a) Rugăciunea Bisericii: Liturgia Orelor este rugăciunea Bisericii care se înalță la Dumnezeu. Biserica este o comunitate care se roagă; mai mult, este o comunitate care nu poate trăi fară rugăciunea continuă. Prin Liturgia Orelor, această natură rugătoare a Bisericii este realizată nu doar prin faptul că există mereu voci ale indivizilor sau ale grupurilor care se înalță la Dumnezeu, ci pentru că, în comunitățile liturgice, întreaga Biserică oferă continuu rugăciuni lui Dumnezeu. Pentru aceasta, prin Liturgia Orelor, creştinul trece dincolo pentru a se deschide dimensiunii Bisericii care trăieşte în orice timp şi în orice loc.

b) Rugăciunea lui Cristos, Preotul Veşnic. Liturgia Orelor este rugăciunea lui Isus în sensul că el, când era pe pământ, ca un bun fiu al Poporului Ales, rostea mereu rugăciunea psalmilor. Dar Liturgia Orelor este în special rugăciunea lui Cristos prezent. El este mereu viu, oferă rugăciuni de laudă Tatălui şi mijloceşte pentru oameni (cf Evr 7,25). Prin rugăciunea Bisericii, trupul său, Cristos, în calitate de Cap al Bisericii, se roagă cu şi pentru Biserică.

c) Rugăciunea Spiritului Sfânt. Liturgia Orelor este o rugăciune care îl are ca autor pe Spiritul Sfânt. Rugăciunea psalmilor a fost inspirată de Spiritul Sfânt.

Mai mult, Spiritul Sfânt este cel care uneşte, dă viață şi însufleţeşte Biserica în rugăciune. De aceea, tocmai pentru că Liturgia Orelor este rugăciunea Bisericii, devine Rugăciunea Spiritului Sfânt.

d) Rugăciunea universului. Liturgia Orelor este cultul Bisericii care caută să sfințească timpul. Prin intermediul rugăciunilor oferite de Biserică în toate momentele, activitățile oamenilor sunt sfințite. Prin activitățile sfințite, întreaga creație participă la laudele Bisericii oferite lui Dumnezeu.

Liturgia Orelor este rugăciunea Bisericii. De aceea, toți sunt invitați să participe la această rugăciune. Dacă este adevărat că există miniştri (=slujitori: episcopi, preoți, diaconi) însărcinați să ofere rugăciunea Bisericii, această rugăciune nu este rezervată numai miniştrilor. Responsabilitatea dată miniştrilor are scopul de a asigura ca rugăciunea Bisericii să fie celebrată. Prin urmare, miniştrii trebuie nu numai să celebreze

Liturgia Orelor, ci au şi datoria să anime comunitatea creştină să participe la rugăciunea Bisericii.

3. Structura Liturgiei Orelor[77]

În ritul bizantin, slujba ceasurilor cuprinde 8 momente: Miezunopterul, Utrenia, Ceasul I, Ceasul III, Ceasul VI, Ceasul IX, Vecernia (/Înseratul), Dupăcinarul (/Pavecerniţa).

a) Utrenia

Utrenia se celebrează în zori. Utrenia reprezintă expresia optimismului creştinului care se uită pe sine pentru a lăuda măreţia lui Dumnezeu. Cu aceste sentimente de bucurie, de laudă, se începe o nouă zi. În afară de aceasta, Utrenia ne aminteşte de momentul creaţiei şi de învierea lui Cristos. Memoria acestor două evenimente ale mântuirii îl confirmă din nou pe creştin în credinţă şi încredere, deoarece, prin celebrarea Utreniei, el îşi aminteşte că lumea este în mâinile lui Dumnezeu care a creat-o şi a mântuit-o. Prin urmare, Dumnezeu nu o poate abandona niciodată.

b) Vecernia (/Înseratul)

Înainte de toate, celebrarea Vecerniei este o acţiune de mulţumire adusă lui Dumnezeu pentru ziua petrecută sub ocrotirea sa. (...)

[77] Liturgia Orelor în ritul latin cuprinde 5 momente: Oficiul Lecturilor, Laudele, Ora Medie (ora a treia, ora a şasea şi ora a noua), Vesperele, Completoriul; între acestea, Laudele şi Vesperele (Vecernia) sunt doi pilaştri pe care se bazează întreaga structură a Liturgiei Orelor.

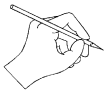

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 8 - *29 nov*
Dinamici psihologice de auto-cunoaştere personală 2

(împreună cu anul II)

Moderează întâlnirea d-na psiholog Oana Tuduce.

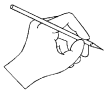

NOTIȚE PERSONALE

17 dec-8 ian vacanța de Crăciun
9-22 ian cursuri

Întâlnirea 9 - *10 ian*

Întâlnire despre binecuvântarea reverendelor. Sensul existențial al momentului, semnificația teologică a rugăciunii ce va fi rostită de către Episcop. Despre scrierea cererilor, etc.

- Primirea reverendei, binecuvântarea şi dreptul de a o purta reprezintă primul pas din istoria vocațională personală. Există multe meserii care impun o ținută caracteristică; chiar dacă nu este o „meserie" în sens strict, şi preoția cunoaşte anumite semne **exterioare distinctive**. Reverenda este cel mai comun dintre ele.
- Reverenda este un element comun, pentru că este îmbrăcată de către **toți slujitorii bisericii clerici sau îndreptați spre a deveni ca atare**; ca prim pas, nu se propune îmbrăcarea a ceva rezervat doar treptelor mai mari, ci se face o inserare graduală.
- Precum s-a menționat deja, reverenda este importantă prin **semnificația** sa
- Reverenda nu trebuie **absolutizată**: nu este simbolul unei promovări sociale, nici acela al unei superiorități în ochii lui Dzeu şi a oamenilor, nici a unui premiu pentru o bună purtare. De asemenea, pentru că modelele şi stilurile reverendelor s-au metamorfozat în timp, nu trebuie făcut din ea steag şi motiv de bătălie.
- Semnificația reverendei este, în primul rând, aceea de **aderare la**

preoția lui Cristos. Negrul exterior (=dispoziția de a muri față de lume, în favoarea vieții în Cristos) subliniază aspirarația către un anumit mod de viață. La primirea Botezului, orice neofit (=creştin proaspăt botezat) primeşte o haină albă (cruşmă), semnificând omul nou care a ieşit din apele botezului; seminariştii, călugării, diaconii, preoții, episcopii poartă această reverendă pentru a arăta disponibilitatea pentru moartea omului vechi şi munca spirituală pentru a continua lucrarea începută la Botez, adică renaşterea omului nou.

- Un vechi proverb spunea: „*Ceea ce eşti vorbeşte mai tare decât ceea ce spui*". Am putea să folosim aceeaşi idee şi pentru acest context: „*Ceea ce eşti vorbeşte mai tare decât reverenda cu care eşti îmbrăcat*". Desigur, reverenda **poartă în sine un mesaj**, însă –mai ales în societatea noastră- acesta este insuficient dacă nu este susținut de **calitățile**, omenia, cultura, bunătatea şi chiar sfințenia celui care o poartă. Un alt proverb spune că „Barba nu-l face pe filosof şi nici pe călugăr haina". Este uşor de cizelat exteriorul, însă solicită mult timp cizelarea interiorului...
- De aici derivă o consecință clară: primirea reverendei nu este atât un punct de sosire, cât mai degrabă unul de pornire. Seminaristul care îmbracă reverenda porneşte cu încă mai multă hotărâre pe drumul formării, cizelării şi al sfințirii personale
- Faptul că Episcopul binecuvântează reverendele şi dă drept la purtarea acesteia reprezintă un mare semn de încredere: încredere în calitățile voastre care există *deja*, dar mai cu seamă încredere în ceea ce puteți dezvolta *de acum încolo*, încredere în frumosul şi pozitivul pe care Dzeu l-a sădit

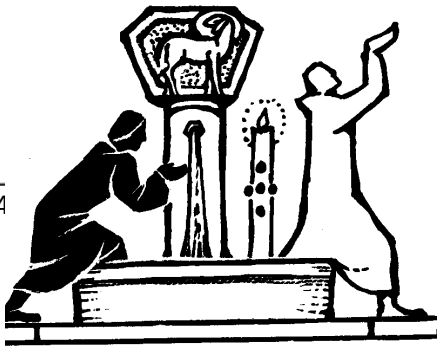

în voi şi vrea să-l faceți să înmugurească!

- Ritualul pe care Preasfințitul îl va celebra se numeşte: „Ritualul binecuvântării seminariştilor care îmbracă prima oară reverenda". Ideea este aceea că se pune mai mult accent pe persoane decât pe obiecte. Se binecuvintează mai mult oamenii; fireşte, binecuvântarea lui Dzeu impregnează şi textilele, dar este mai util ca aceasta să fie fecundă pentru nişte vieți concrete.
- Este de dorit ca reverenda să amintească fiecărui seminarist care o poartă de drumul frumos pe care s-a angajat, de încrederea cu care Biserica i-a acordat-o, de iubirea extraordinară a lui Dzeu care se cere trăită şi împărtăşită.

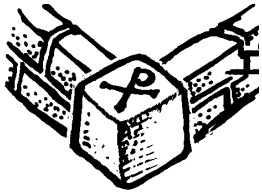

Ritualul binecuvântării seminariştilor care îmbracă prima oară reverenda

Diaconul:
Binecuvintează Stăpâne!

Explicații

Bine-cuvântează! Reprezintă o cerere de rugăciune, solicitarea mijlocirii înaintea lui Dzeu, este chemarea la unire în cuget bun: *cuvântează-i de bine!* Subliniem că aceste cuvinte nu sunt adresate episcopului ca persoană fizică, cât arhiereului care este urmaşul apostolilor într-o Biserică particulară, vicarul lui Cristos, singurul care deține deplinătatea harului sacramental.
-este foarte edificator gândul că Biserica îl binecuvântează pe Dzeu pentru darul unor vocații, iar acest act de gratitudine nu este doar pentru acum, ci *acum şi pururea, şi în vecii vecilor*.

Arhiereul: **Bine este cuvântat Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea, şi în vecii vecilor.**
Strana: Amin
Şi continuă cu rugăciunile începutului.

Diaconul: Domnului să ne rugăm.

-diaconul este acela care, rostind ecteniile, conduce şi sugerează motive pentru rugăciunea comunității creştine. Prin această

chemare la rugă, arată că invocația Episcopului care va urma, devine o intenție comună a întregii comunități.

Arhiereul: **Doamne Dumnezeule atotținătorule, cela ce din început**

PARTEA DE ANAMNEZĂ: precum se obişnuia în rugăciunile ebraice, obicei preluat şi de către tradiția creştină, la începutul fiecărei cereri adresate lui Dzeu, i se amintea Acestuia (şi, implicit, rugătorilor) fapte minunate pe care Domnul le lucrase în vechime, atestate în Sfintele Scripturi, cerându-i-se lui Dzeu ca, precum cu oamenii (părinți, profeți, patriarhi) de atunci, să înfăptuiască şi acum.

lucrezi toate cele de folos neamului omenesc,

-Rugăciunea face referire la actul de creație (*„dintru început")* şi la Providența lui Dzeu. Lucrările lui Dzeu sunt bune şi orientate mereu spre scop pozitiv: „şi a văzut Dzeu că (ceea ce a creat" era bun" -Fac 1,10.18.21.25)

şi prin mână omenească

-rugăciunea introduce un alt concept, acela de Providență prin cauze indirecte: Dzeu lucrează binele pru'in cauze secunde, adică oameni

ai voit a se ridica biserici numelui Tău

-„ridicarea de biserici" este, prin definiție, o lucrare pentru sfințirea

celui sfânt, şi acelea a se sfinți spre mărirea Ta,

numelui lui Dzeu şi nu pentru glorificarea niciunui om

şi a se chema locaş al măririi Tale,

-în concepția Vechiului Testament, **templul** era locul unde sălăşluia mărirea lui Dzeu. Fără să şteargă această concepție, Isus (care s-a rugat în templul din Ierusalim şi l-a purificat de vânzători şi de schimbătorii de valute) a lărgit-o: a vorbit despre trupul său ca despre noul templu (In 2,19) şi a amintit că adevărații închinători adoră în spirit şi adevăr (In 4,23).

iar prin robul Tău Moise a se face diferite veşminte slujitorilor Tăi;

-În Vechiul Testament, îndeosebi în cartea Leviticului sunt cuprinse toate prevederile cu privire la cult, preoție, sacrificii, veşminte şi curăție pe care D-zeu le-a dat prin Moise poporului Israel spre păstrare.

ascultă şi acum ca un milostiv rugăciunea noastră,

PARTEA DE CERERE:

-Aşa cum Dzeu a intervenit *atunci*, i se solicită să intervină *acum*

-Se începe prin a face apel la milostivirea lui Dzeu

şi reverendele acestea ce s-au făcut întru cinstea şi înălțarea

-Asemenea templului, bisericilor şi a lucrurilor desemnate pentru cult, şi reverendele sunt pentru cinstea lui Dzeu. Deci rămâne străină şi

preasfânt numelui Tău,
prin mine umilitul şi nevrednicul robul Tău,
binecuvântează-le, curăţeşte-le şi le sfinţeşte ca să fie spre mărirea numelui Tău celui sfânt,

nepotrivită orice altă intenție sau finalitate s-ar putea găsi în purtarea lor.

-atunci când un om are conştiința (/percepția) măreției lui Dzeu, nu poate decât să-şi simtă nevrednicia.

-În concepția biblică, faptul că Dzeu „sfinţeşte" pe cineva/ceva este echivalent că şi-l pune deoparte, şi-l rezervă pentru El. Pe lângă sfințirea aşa cum noi o înțelegem, această invocație cuprinde nu doar obiectele (reverendele), ci mai ales persoanele care le vor îmbrăca: „fă-le să îți aparțină şi dă-le o misiune după inima Ta"!

iară slujitorilor Tăi seminarişti care le vor îmbrăca, să le fie spre mântuire,

-„Fă ca reverendele să le fie spre mântuire!": întrucât preoția este un har şi un dar deosebit de mare, Episcopul invocă dintru început ca aceasta să fie un prilej de mântuire pentru fiecare candidat (şi, fireşte, prin el a altora) şi nu de osândă.

şi scut împotriva tuturor văzuților şi nevăzuților duşmani,

-În sine, reverenda (ca material textil) nu poate fi un scut. Aluzia este la ceea ce aceasta semnifică şi reprezintă, la potențialul de motivație *pro-Dzeu* şi de har pe care purtătorul ei îl poate avea.

şi ducătoare spre bună plăcerea Ta

-purtarea reverendei (din nou, cu tot bagajul motivațional al persoanei) să fie spre a fi *plăcut* lui Dzeu

şi spre câştigarea harului

-Orientarea existențială a celui care poartă acest simbol de apartenență să ducă la dobândirea harului (=a realizării efective a persoanei, după planurile lui Dzeu),

şi a dumnezeieştii îndurării Tale.

şi la dobândirea îndurării: Înțelepciunea Bisericii ține deja cont de faptul că, oricât ar fi de bine motivat, orice om este supus greşelii, de unde nevoia pe drumul vieții de îndurarea lui Dzeu.

-Ecfonisul final este deopotrivă:

Cu darul şi cu îndurările şi cu iubirea de oameni a unuia născut Fiului Tău, cu care împreună bine eşti cuvântat, cu preasfântul şi bunul, şi de viață făcătorului Tău Spirit, acum şi pururea, şi-n vecii vecilor.

Cristologic

Treimic

Strana: Amin.

Arhiereul: **Pace tuturor!**

-Cuvintele „Pace ție/vouă” sunt salutul de pe buzele lui Cristos cel înviat.

Strana: Întru mulți ani. Stăpâne.

Diaconul: Capetele voastre Domnului să le plecați

-Capul plecat înaintea Domnului: recunoaşterea superiorității şi a măreției Lui.

Strana: Ție Doamne.

Diaconul: Domnului să ne rugăm

Strana: Doamne, îndură-te spre noi.

Arhiereul: **Stăpâne Doamne Dumnezeule atotținătorule, dătătorule al tuturor bunătăților şi izvorul sfințeniei, caută spre rugăciunea noastră şi întocmeşte vestmintele acestea spre podoaba şi bunăcuviința slujitorilor Tăi;**

-Dzeu atotținător =Pantokrator

-Rugăciunea îi cere lui Dzeu ca să fie El cel care să facă astfel încât înveşmântarea să ducă la fructificarea talanților (*podoaba*) şi purtarea exemplară, edifficatoare (*bunăcuviința*) seminariştilor.

binecuvântează-le cu darul preasfântului Spirit;

- Spiritul Sfânt este *Cel care pe toate le plineşte*. Invocarea darului său este, în acest sens, pentru ca să ducă la desăvârşire lucrarea începută în candidați.

sfințeşte-le prin stropirea apei acesteia şi sfințite le arată.

-a se vedea mai jos

-„sfințite le arată": arată că hainele – şi purtătorii acestora- îți aparțin. (a se vedea rugăciunea sacerdotală din In 17: apostolii sunt ai Tatălui, iar Tatăl i-a dăruit pe toți Fiului Isus).

Iar pe cei ce se vor îmbrăca cu ele, slujitori buni ai secerişului

-slujitori ai secerişului: este una dintre intențiile de rugăciune care îi stăteau la inimă lui Isus: „Rugați pe Stăpânul secerişului să trimită slujitori la secerişul Său". (Mt 9,38). Rugăciunea nu cere ca ei să fie slujitori oarecare, ci să fie *slujitori buni*.

şi ai Împărăției Tale, totdeauna a-i face binevoieşte.

-slujitori ai Împărăției: *Împărăția lui Dzeu* a constituit tema principală a predicării lui Isus. Poate fi înțeleasă şi ca sinonim al lui Dzeu însuşi.

Că Tu eşti sfințirea noastră, şi Ție mărire înălțăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Spirit, totdeauna

-În ambele cazuri, ceea ce se cere este ca aceşti candidați să devină *slujitori* şi nu *stăpâni*.

acum şi pururea, şi în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Şi îndată stropeşte fiecare reverendă cu apă sfinţită, iar mai apoi îi îmbracă pe candidaţi, zicând:

Se sfinţesc reverendele acestea cu darul preasfântului Spirit, prin stropirea apei sfinţite, în numele Tatălui, şi al Fiului şi al Sfântului Spirit.

Iar la sfârşit, dăruieşte fiecăruia îmbrăţişarea păcii.

-Apa şi fumul (tămâia) sunt elemente care se folosesc adesea în biserică. Fiecare în felul său, pot avea o simbologie puternică, care porneşte de la libertatea şi imprevizibilitatea respectivului element. Apa şi fumul pot să împresoare, să înconjure şi să învăluiască tot; din această cauză se prestează pentru a reprezenta prezenţa şi acţiunea lui Dzeu.

-În acest caz, picurii de apă (apă care a devenit –prin sfinţire- purtătoare a prezenţei lui Dzeu) ajung în textile, impregnându-le. Constituie un simbol care dă o spesoare concretă rugăciunilor rostite până acum.

-Îmbrăţişarea păcii: precum în ritualul pentru Noaptea de Paşti, îmbrăţişarea creştină are ca fundament bucuria pentru Învierea Domnului şi împărtăşirea cu ceilalţi a acestei bucurii.

Câteva puncte în vederea redactării cererii pentru primirea reverendei

Pentru a solicita Episcopului binecuvântarea reverendei şi dreptul de a o purta, fiecare candidat îi va adresa acestuia o cerere. Cererea va avea forma unei scrisori personale, scrisă de mână, în care fiecare candidat va exprima Preasfințitului în mod succint, dorința de-a primi reverenda.

Fiecare cerere, nu mai lungă de o pagină, ar trebui să cuprindă aproximativ următoarele puncte:

1. **Formula de adresare** („Preasfinția Voastră”);
2. **Prezentarea personală** (nume, prenume, data naşterii, parohia şi eparhia de apartenență, anul de studiu);
3. **Cererea de acordare a reverendei** precum şi motivația acestei solicitări;
4. **Mențiuni** asupra:
   - conştiinței obligațiilor care derivă din această treaptă (purtarea demnă a acesteia în momentele liturgice);
   - gradului de libertate/constrângere cu care se face această cerere;
5. Se solicită Preasfinției Sale **însoțirea în rugăciune** şi binecuvântarea arhierească;
6. **Semnătura** descifrabilă, localitatea şi data.

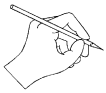

NOTIȚE PERSONALE

30 IANUARIE:
Liturghia de binecuvântare a seminariştilor
care îmbracă întâia oară reverenda

23 ian-12 febr sesiune
13-19 febr vacanță
20-26 febr restanțe

Întâlnirea 10 - *28 febr*
Direcția spirituală ca ajutor pentru viața de rugăciune

(**Textul de referință pentru această întâlnire este:**
C. Fodor, *Direcțiunea spirituală în Seminarul diecezan*, pp. 18-32)

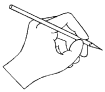

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 11 - *7 mar*
Direcția spirituală ca ajutor pentru a trăi în comuniune în Seminar

(**Textul de referință pentru această întâlnire este:**
C. Fodor, *Direcțiunea spirituală în Seminarul diecezan*, pp. 32-50)

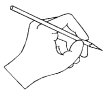

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 12 - *14 mar*
Evoluția istorică a figurii directorului spiritual

(**Textul de referință pentru această întâlnire este:**
C. Fodor, *Direcțiunea spirituală în Seminarul diecezan*, pp. 51-69)

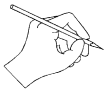

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 13 - *21 mar*
Direcția spirituală. Tinerii de astăzi, Situația psihologico-afectivă

(**Textul de referință pentru această întâlnire este:**
C. Fodor, *Direcțiunea spirituală în Seminarul diecezan*, pp. 84-108)

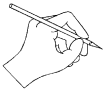

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 14 - *28 mar*
Figura directorului spiritual în seminar: Documentele postconciliare până la 1996

(**Textul de referință pentru această întâlnire este:**
C. Fodor, *Direcțiunea spirituală în Seminarul diecezan*, pp. 69-82)

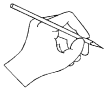

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 15 - *4 apr* Direcția spirituală. Relația de comuniune dintre directorul spiritual şi cel condus

(**Textul de referință pentru această întâlnire este:**
C. Fodor, *Direcțiunea spirituală în Seminarul diecezan*, pp. 109-123)

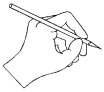

NOTIȚE PERSONALE

9-15 apr Săptămâna Mare
16 apr –Sf.Paşti
17-23 apr vacanța de Paşti

Întâlnirea 16 – *25 aprilie*

Dinamici psihologice pentru viața de comunitate

Întâlnire gestionată de către doamna psiholog Mihaela Levai.

(împreună cu anul II)

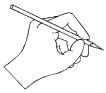

NOTIȚE PERSONALE

12 iun-2 iul sesiune

ANEXĂ

ITINERARIILE DE FORMARE ALE CELORLALȚI ANI DIN SEMINAR

Itinerar formare pentru anul II

Cuvânt cheie: „Doamne, tu știi toate, tu știi că te iubesc" (In 21,17)

Ținta: formarea în vederea luării unei decizii în favoarea preoției eparhiale. Aprofundarea definiției, aspectelor şi implicațiilor preoției. Însuşirea categoriei centrale de „Dragoste pastorală".

Moment culminant: cererea de admitere între candidații la diaconat şi preoție, *Sărbătoarea Înălțării Domnului la cer,* joi 25 mai 2017

Teme, întâlniri:

- **Întâlnirea 1 -** *11 oct* Întâlnire de prezentare a itinerarului.
- **Întâlnirea 2 -** *18 oct* **„Cererea de admitere" în documentele magisteriale**
- **Întâlnirea 3 -** *25 oct* Formarea sacerdotală în fața provocărilor
- **Întâlnirea 4 -** *1 nov* Natura şi misiunea preoției ministeriale.
- **Întâlnirea 5 -** *8 nov* Dinamici psihologice de auto-cunoaştere personală 1 (împreună cu anul I)
- **Întâlnirea 6 -** *15 nov* Relația fundamentală cu Cristos, cap şi păstor. **Întâlnirea 7 -** *22 nov* Viața spirituală preotului.
- **Întâlnirea 8 -** *29 nov* - Dinamici psihologice de auto-cunoaştere personală 2 (împreună cu anul I)
- **Întâlnirea 9 -** *10 ian* Viața spirituală preotului în exercitarea ministerului.

- **Întâlnirea 10 –** *28 febr* Viața spirituală preotului. Apartenența şi devotamentul față de Biserica locală.
- **Întâlnirea 11 -** *7 mar* Chemarea la preoție, în pastorația Bisericii.
- **Întâlnirea 12 -** *14 mar* Formarea candidaților la preoție.
- **Întâlnirea 13 -** *21 mar* Dimensiunile formării sacerdotale.
- **Întâlnirea 14 -** *28 mar* Locurile formării sacerdotale.
- **Întâlnirea 15 -** *4 apr* Protagoniştii formării sacerdotale.
- **Întâlnirea 16 -** *25 apr* **Dinamici psihologice pentru viața de comunitate** (împreună cu anul I)
- **Întâlnirea 17 -** *2 mai* Formarea permanentă a preoților.
- **Întâlnirea 18 -** *9 mai* Momentele, formele şi mijloacele formării permanente
- **Întâlnirea 19 -** *16 mai* **Întâlnire despre depunerea cererii**. Sensul existențial al momentului, semnificația teologică a rugăciunii ce va fi rostită de către Episcop. Despre scrierea cererilor, etc.

Itinerar formare pentru anul III

Cuvânt cheie: „Spiritul Domnului Dumnezeu este asupra mea; de aceea Domnul m-a uns și m-a trimis să aduc vestea cea bună săracilor" (Isaia 61,1)
Ținta: înțelegerea primatului misiunii de a evangheliza, deprinderea intimității cu Cuvântul lui Dzeu
Moment culminant: lectoratul, *sărbătoarea sf. Nicolae*, marți 6 decembrie 2016

- **Întâlnirea 1 -** *11 oct* Întâlnire de **prezentare a itinerarului**
- **Întâlnirea 2 -** *18 oct* **Lectoratul şi ipodiaconatul în istoria Bisericii**
- **Întâlnirea 3 -** *25 oct* **Lectoratul în documentele magisteriale**

- **Întâlnirea 4 -** *1 nov* Bucuria evangheliei care se reînnoieşte şi se comunică
- **Întâlnirea 5 -** *8 nov* Bucuria de a evangheliza.
- **Întâlnirea 6 -** *15 nov* Transformarea misionară a Bisericii.
- **Întâlnirea 7 -** *22 nov* Transformarea misionară a Bisericii.
- **Întâlnirea 8 - 2***9 nov* ***Întâlnire despre hirotesirea întru lector.*** Sensul existențial al momentului, semnificația teologică a rugăciunii ce va fi rostită de către Episcop. Despre scrierea cererilor, etc.
- **Întâlnirea 9 -** *10 ian* Câteva provocări ale lumii actuale.
- **Întâlnirea 10 –** *28 febr* Câteva provocări ale lumii actuale.
- **Întâlnirea 11 -** *7 mar* Ispitele lucrătorilor pastorali.
- **Întâlnirea 12 -** *14 mar* Ispitele lucrătorilor pastorali.
- **Întâlnirea 13 -** *21 mar* Tot poporul lui Dumnezeu vesteşte evanghelia
- **Întâlnirea 14 -** *28 mar* Omilia.
- **Întâlnirea 15 -** *4 apr* Pregătirea predicii.
- **Întâlnirea 16 –** *25 apr* O evanghelizare pentru aprofundarea kerygmei.
- **Întâlnirea 17 –** *2 mai* Dimensiunea socială a evanghelizării.
- **Întâlnirea 18 –** *9 mai* Incluziunea socială a săracilor.
- **Întâlnirea 19 –** *16 mai* Binele comun şi pacea socială.
- **Întâlnirea 20 -** *23 mai* Dialogul social drept contribuție pentru pace.

Itinerar formare pentru anul IV

Cuvânt cheie: stil euharistic - "… a luat pâinea, a binecuvântat-o, a frânt-o, a dat-o discipolilor zicând…" (Mt 26,26)

Ținta: pregătirea îndepărtată pentru (căsătorie), diaconat şi preoție

Moment culminant: ipodiaconatul *sărbătoarea sf. Nicolae*, marți 6 decembrie 2016

Teme, întâlniri:

- **Întâlnirea 1 -** *11 oct* Întâlnire de prezentare a itinerarului către ipodiaconat.
- **Întâlnirea 2 -** *18 oct* **Lectoratul şi ipodiaconatul în istoria Bisericii**
- **Întâlnirea 3 -** *25 oct* **Ipodiaconatul în documentele magisteriale**
- **Întâlnirea 4 -** *1 nov* Unitatea iubirii în creație şi în istoria mântuirii
- **Întâlnirea 5 -** *8 nov* Isus Cristos - iubirea întrupată a lui Dumnezeu şi iubirea aproapelui
- **Întâlnirea 6 -** *15 nov* Caritatea Bisericii ca manifestare a iubirii trinitare
- **Întâlnirea 7 –** *22 nov* Profilul specific al activității caritative a Bisericii
- **Întâlnirea 8 –** *29 nov* **Despre hirotesirea întru ipodiaconi**. Sensul existențial al momentului, semnificația teologică a rugăciunii ce va fi rostită de către Episcop. Despre scrierea cererilor, etc.
- **Întâlnirea 9 -** *10 ian* Preotul şi latura administrativă a slujirii preoțeşti
- **Întâlnirea 10 –** *28 febr* Preotul în scaunul de spovadă
- **Întâlnirea 11 -** *7 mar* Preotul şi direcțiunea spirituală I
- **Întâlnirea 12 –** *14 mar* Preotul şi direcțiunea spirituală II

- **Întâlnirea 13 –** *21 mar* O îndatorire pastorală: pregătirea tinerilor pentru căsătorie
- **Întâlnirea 14 –** *28 mar* O îndatorire pastorală: gestionarea conflictelor matrimoniale
- **Întâlnirea 15 –** *4 apr* O îndatorire pastorală: grija față de cei bătrâni şi bolnavi

CUPRINS

1. Cuvânt înainte, *3*

2. Introducere, *5*

3. Calendarul itinerarului de formare a anului I, *7*

4. **Întâlnirea 1 -** *11 oct* Întâlnire de prezentare a itinerarului, Despre reverendă, Chestionare, *9*

5. **Întâlnirea 2 -** *18 oct* Despre vocație, *33*

6. **Întâlnirea 3 -** *25 oct* Vocație şi har. Maturitatea psihologică şi vocațională, *65*

7. **Întâlnirea 4 -** *1 nov* Despre rugăciune. Forme, viața de rugăciune, *79*

8. **Întâlnirea 5 -** *8 nov* Dinamici psihologice de auto-cunoaştere personală 1 (împreună cu anul II), *89*

9. **Întâlnirea 6 -** *15 nov* Despre rugăciune. Rugăciunea continuă, momentele de rugăciune, *91*

10. **Întâlnirea 7 -** *22 nov* Câteva forme concrete ale rugăciunii: rugăciunea lui Isus, rugăciunea Cuvântului, Slujbele Orelor, *112*

11. **Întâlnirea 8 -** *29 nov* Dinamici psihologice de auto-cunoaştere personală 2 (împreună cu anul II), *138*

12. **Întâlnirea 9 -** *10 ian* Întâlnire despre binecuvântarea reverendelor. Sensul existențial al momentului, semnificația teologică a rugăciunii ce va fi rostită de către Episcop. Despre scrierea cererilor, etc, *140*

13. **Întâlnirea 10 -** *28 febr* Direcția spirituală ca ajutor, *153*

14. **Întâlnirea 11 -** *7 mar* Direcția spirituală ca ajutor, *155*

15. **Întâlnirea 12 -** *14 mar* Figura directorului spiritual în seminar, *157*

16. **Întâlnirea 13 -** *21 mar* Direcția spirituală. Tinerii de astăzi, *159*

17. **Întâlnirea 14 -** *28 mar* Figura directorului spiritual în seminar. Documente postconciliare, *161*

18. **Întâlnirea 15 -** *4 apr* Direcția spirituală. Relația de comuniune dintre directorul spiritual şi cel condus, *163*

19. **Întâlnirea 16 –** *25 aprilie* Dinamici psihologice pentru viața de comunitate, *165*

20. **Anexă:** Itinerariile de formare ale celorlalți ani, *167*

21. **Cuprins**, *172*